

albert kahn

büyük ihamet

HÜR
YAYINEVI

BÜYÜK İHANET
ALBERT KAHN

ALBERT KAHN

BÜYÜK İHANET

İKİNCİ BASKI

Türkçesi
MEHMET H. DOĞAN

Ankara Caddesi: 99, Babıâli Han, Kat: 3
P.K. 1222 —İstanbul

•

Telefon: 27 15 88

ÖNSÖZ

İHANET ÜZERİNE

Hükümete ihanet, insanlara ihanetten daha hafif bir suçtur.

Binbir yolu vardır, halka ihanet etmenin: halk, şiddet, dehşet ve işkence yolu ile baskı altına alınabilir. Milyonlarca kadın ve erkek sömüldürülebilir, özgürlüğü alınabilir, yoksulluğa düşürülebilir; zorba yasalar çıkartılabilir, mahkemeler baskı aracı haline getirilebilir; yalan bir propaganda, ortada hiç neden yokken, toplumun iki kesimini birbirine karşısına dikebilir; savaş yapılabilir ve bir zamanların acayip simyacıları gibi insan kanından altın çıkarılabilir, işte halka böyle ihanet edilir.

*İhanet edenler hep aym kişilerdir; bunlar, ne pahasına olursa **olsun** iktidarı ellerinde tutmağa ve büyük çoğunluğun fedakârlığı pahasına kendi yararlarını arttırmaya kararlı küçük bir ayrıcalıklı azınlıktır.*

Bu ihanet, dünya tarihinde yeni bir olay da değildir. Tarih, bu kara iplikle dokunmuştur. Ama çağımızda halk, daha önce elinde olmayan birtakım güçler elde etmiştir artık, daha iyi hayat koşulları istemektedir; buna karşılık, kütleye boyun eğdirmek için banlarının aldığı tedbirler de gitgide daha kaba ve umutsuz olmaktadır. Faşizm, bu kabalıktan ve umutsuzluktan doğmuştur. Nazi rejimine karşı yılmadan savaşan Alman yurttaşları hain değildi, açık yürekli bir yurtseverdi. Oysa nazi hükümeti vatana ihanet ediyordu.

Bu kitap, Amerikan halkına nasıl ihanet edildiğinin hikâyesidir. Yazartın anlattığı suçlar, çevrilen dolaptar, okuyucuyu eğlendirmek için seçilmiş değildir; birçok yerleri, orta sınıftan Amerikalı yurtdaşı şaşkına döndürecektir belki de. Ne var ki, Amerikalıların, geçmişte kendilerine karşı kullanılmış ihanet yöntemlerini tanımlamaları kaçınılmaz bir şeydir, çünkü bugün aynı şeylerin yeniden hortlamasını görmek tehlikesi ile karşı karşıya siyadurlar. Amerika'da demokrasiyi, dünyada barışı koruyabilmek için bunları anlamak zorundadırlar.

Bu kitabı, Amerikalılar, ülkelerini tehdit eden tehlikenin hergün biraz daha büyüdüğünü görsünler de, ona bu yolu tıkasınlar umuduyla yazdım.

YARGIÇLARA SON SÖZÜM

Yeter, kendimden bahsettiğim;
az daha Saeto'yu unutuyordum.
Sacco da benim gibi işçi,
kendini bildi bileli işinin âşığı, içinin ehli,
kazancı yerinde, işi yolunda, bankada hesabı da var,
karısı akçapakça, kendi halinde bir hatun,
iki de gül gibi çocuğu var, kutu gibi bir evi,
bîr yanında bir çay akar, öbür yanı orman.

Sacco duygulu, namustu, inanır adam, İnsan adam Sacco,
tabiata vurgun, insanlığa âşık, erkek adam Sacco;
insanlık askına, hürlük uğruna
varından yoğundan vazgeçmiş,
para dememiş, rahat dememiş, bırakmış hepsini,
canı gibi sevdiği karısını, çocuklarını,
ve canını hiçe saymış Sacco.
Hırsızlık etmek Sacco'nun aklından bile geçmemiştir,
nerde adam öldürmek!
Ne o ne ben, aklımız «reliberi,
almıterimizle kazandığımızdan gayrisına el sürmemişiz,
haram lokma geçmemiş gırtlığımızdan,
değil hırsızlık etmek!
Ne diyorlardı? ben daha hinoğlu hinmişim;
doğru, ağızım daha iyi lâf yapıyor ama
bilin ki, o arınmış inancı haykıran o erkekçe sesi dinlerken.

Sacco ayağa kalkıp; konuşmağa başladı mıydı,
hatırlıyorum da nelere göğüs gerdiğini, nelerden vazgeçtiğini
onun yanında bir hiç olduğumu anlıyorum,
yaşarı veriyor birden gözlerim,
bir şey tıkanıyor şuracığım,
beni ağlarken görmesin diye
bilerseniz, kendimi nasıl zoruna tufuyorum;
İşte bu adama hırsız dediniz, kaalil dediniz, mahkûm ettiniz.
Sacco unutulmayacak ama,
Katzmann'ın kemikleri, sizin kemikleriniz hep
Un ufak olduktan sonra,
Katzmann'ın adı, sizin adınız, kanunlarınız nizamlarınız ve o
sahte Tanrınız
ve insan insanın kurdudur diyen bu uğursuz çağ,
hepsi hepsi geçtise karışıkları,
silinip gittikten sonra bile
halkın gönlünde yaşayacak Sacco.

Bunlar gelmeseyse basıma, siz çıkmasaydınız karsıma:,
ona buna dert anlatacağım diye köse başlarında
harcar giderdim ömrümü,
silik, belirsiz, yenilmiş titretir giderdim kuyruğu.
Ama Şimdi öyle mi ya!
Bizim basarımız bu öfüm, bizim zaferimiz bu.
Dünyada aklımıza gelmezdi böyle yararlı olacağımız,
insanlık için, adalet için, hürlik için
eskaza gördüğümüz bu hizmeti
bir kerre değil, on kerre yaşasak yapamazdık.
Dediklerimiz, hayatımız, çektiklerimiz hiç kalır bunun yanında
hiç kalır yanında idamımız bir kunduracıyla bir işportacı parça-
sının idamı
Yaşayacağımız o «on an elimizden alamazsınız ya!
O bizim işte, o bizim zaferimiz.

Bartolomeo VANZETTI
Türkçe söyleyen: Can YÜCEL

«BU NAMUSSUZ ANARŞİSTLER!»

Sacco ile Vanzetti dâvası, Harding ve Coolidge hükümetleri dönemi boyunca sürdü. 5 Mayıs 1920 de iki İtalyan işçisinin tutuklanması ile başladı, yedi yıl üç ay onsekiz gün sonra, 23 Ağustos 1927 de iki insanın idamı ile sona erdi.

Harvard Üniversitesi profesörlerinden Felix Frankfurter'in bu konuda söyledikleri, dâvanın «basit bir hırsızlık ve adam öldürme olayı» olmadığını ve «iki insanın hayatından daha çok şey» ifade ettiğim ortaya koyuyordu.

Bu dâva bir facia haline dönmeden önce, savaştan sonraki sert mücadele içinde yer alan toplumsal unsurların, canlı ve sönük renklerini yansıtan bir prizma olmuştu.

Nicola Sacco, tutuklandığı zaman, işinin ehli bir kunduracı, ailesine çok bağlı, tabiata karşı duyduğu derin aşkla avunan yirmibeş yaşında bir İtalyan göçmeniydi. Sacco'nun çalıştığı fabrikanın sahibi Michael Kelly onu, «sabahın dördünde kalkıp bahçesinde çalışan.

saat yedide fabrikaya gelen, akşam yemeğinden sonra yeniden, gecenin dokuzuna yada onuna kadar bahçede sulama işleriyle uğraşan bir adam» olarak tasvir etti. «Kendisine gerekenden fazla sebze eker» fazlasını, yoksullara dağıtmam için bana getirirdi.» diyor.

Bartolomeo Vanzetti, otuziki yaşında bir gezgin satıcı, sokaklarda dolaşarak balık satan bir İtalyan göçmeniydi. Kendi kendini yetiştirmişti; edebiyatta, tarihte ve felsefede çok kültürlü idi. Diğerleri arasında en sevdiği yazarlar, Kropotkin, Gorki, Marx, Renan, Darwin, Zola, Tolstoy'du.

Bu iki insan, anarşist felsefeye inanıyordu, ikisi de grevlerde ve diğer işçi mücadelelerinde faaliyet göstermişti. Çok sıkı dosttular.

Palmelliti polis baskınlarının en azgın olduğu bir sırada tutuklandıkları zaman Vanzetti iki, Sacco ise bir suça katılmış olmakla suçlandırıldı. Vanzetti, Bridgevater'deki (Massachusetts) L. O. White Shoe Company'nin işçilerine ait ücretleri çalmak teşebbüsünde yer almış olmakla; yine o ve Sacco, güney Braintree'deki Slater and Norrill Shoe Factory'de olan benzeri hırsızlık suçuna katılmış olmakla suçlandırıldılar; bu hırsızlık sırasında hırsızlar, ücretleri dağıtan memur Frederic Parmenter'i ve muhafız Alessandro Berardelli'yi öldürmüşlerdi.

Adalet Bakanlığı ta başından bu dava ile ilgilendi. Sacco ile Vanzetti, J. Edgar Hoover'in emirleri ile Araştırma Bürosunun genel istihbarat dairesince düzenlenen «tehlikeli ihtilâlciler» listesinde sadece isimleri olmakla kalmıyorlardı. Fakat asıl önemli taraf, bu iki adamın, Adalet Bakanlığı tarafından yasaya aykırı bir şekilde tutuklanan ve tam sekiz hafta New York'ta Park Row Building'te işkence edilen ve nihayet 3 Mayıs 1920 gecesini dördüncü katın bir penceresinden kendini atan

anarşist İtalyan matbaa işçisi Andrea Salcedo'nun ölümüne uygunsuz bir merak göstermiş olmalarıydı.

Bu dâvaya memur edilen federal ajanlardan biri olan Fred J. Weygand daha sonra, yemin üzerine, Sacco ile Vanzetti'nin kaderine Adalet Bakanlığının oynadığı esas rolü anlattı:

«Samimiyetle inanmıştım, daima da öyleydim ve hâlen de inanıyorum., ki, meseleyi pek az bilen Adalet Bakanlığının Boston ajanlarının fikri de böyleydi: bu adamlar (Sacco ile Vanzetti) Brantree'nin katilleri ile kesin olarak birlikte değillerdi. Sanıyorum ki onların mahkûmiyeti, Adalet Bakanlığının Boston ajanları ile Bölge Savcısı arasında kararlaştırılmış bir anlaşma sonucuydu.»

Felix Frankfurter, Sacco ile Vanzetti olayı hakkındaki bir açıklamasında şöyle yazıyordu: «Dâva sırasında reddedilmeyen olaylar kanıtlanmıştır ki, Sacco ile Vanzetti'nin öldürme suçu ile suçlandırmaları, yıkıcı eylemlerinden ötürü memleketi bu italyanlardan temizlemek için Adalet Bakanlığı ajanlarının ve savcının düzenledikleri darbenin bir kısmıydı.»

22 Haziran 1920; Vanzetti, önceden tasarlanmış hırsızlıktan, önceden tasarlanmış adam öldürmeden ve teşebbüs halinde kalan Bridgewater soygununa iştiraktan samk olarak Plymouth (Massachusetts) Yüksek Mahkemesi önüne çıktı. Mahkeme Başkanının adı, Thayer idi. Worcester'li katı yürekli, ihtiyar bir yargıçtı bu. İddia makamında Frederick G. Katzman bulunuyordu.

Suçun işlendiği sırada sanığın, Bridgewater'den yüzlerce kilometre uzakta bulunduğunu ifade eden yirmiyeye yakın kişinin tanıklığına rağmen, her iki olayda

Vanzetti'nin suçu sabit görüldü ve yargıç Thayer oniki yıldan başlayan hapis cezasına mahkûm etti onu.

Felix Frankfurter, Vanzetti'nin mahkûm edilmesine esas teşkil eden delilleri şöyle değerlendiriyor :

«Brindgewater dâvasında Vanzetti'nin kimliğini saptamakta kullanılan ölçüler bakan çok gülünç idi. Tanıklık etmeğe gelen küçük bir gazete satıcısı, tabancalar atılırken bir telefon kabinesinin arkasına sığındığını, katili farkettiğim, «koşuş tarzından onun bir yabancı olduğunu derhal anladığımı» söyleyince bu ölçü artık ölçü olmaktan çıkmıştı. Vanzetti de bir yabancıydı, öyleyse bu, olsa olsa Vanzettiydi!»

Yargıç Thayer, jüriye dönerek şöyle dedi : «Bu adam itham edildiği suçları işlememiş olsa bile, ahlâkça suçludur, çünkü bizim kurulu düzenimizin düşmanıdır.» Dâvadan bir süre sonra bu taraf tutan yargının tam metni bir türlü bulunamaz oldu, çünkü onbeş sayfalık tutanak nasıl olduğu bilinmez bir şekilde kaybolmuştu ve hiç bir zaman da bulunamadı (!).

Devletin adalet cihazı, sanıklardan birinin suçlu olduğunu ispat etmeyi başardıktan sonra, Sacco ile Vanzetti'yi Güney Braintree'deki soygun sırasında Alessandro Brandelli'yi ve Frederic Parmenter'i öldürmüş olmakla suçlamak daha kolay oldu,

31 Mayıs 1921 de Sacco ile Vanzetti, yargıç Thayer'

(1) 1928 yazında, eski kürek mahkûmu Frank Silva, Brodgewater soygununun, kendisi ve birçok gangster tarafından düzenlendiğini itiraf elti. 31 Ekim 1928 de OUTLOOK and INDEPENDENT dergisi diğer kesin delillerle birlikte Silva'hm itirafını yayınladı.

in başkanlık ettiği bir mahkeme önüne yeniden çıktılar, dâva makamında savcı Katzman bulunuyordu.

Dâva, Dedham'da (Massachusetts) Norfolk Yüksek Mahkemesinde görüldü. Burası, Boston'un en tuzu kuru kimselerinin yaşadığı bir eğlence banliyösüydü. Memleketin öbür tarafları gibi Dedham da henüz savaş sonrası kızıl düşmanlığı hiddeti içindeydi. Dedham adliye sarayı, polis tarafından sıkı bir şekilde korunuyordu. Silâh taşımadıklarından emin olmak için, girişte, gazetecilerin bile üstleri arandı.

Edmund M. Morgan ile Louis Joughin, dâva hakkında yazdıkları, «Sacco ile Vanzetti'nin Vasiyetnamesi» adlı değerli incelemelerinde şöyle diyorlar:

«Sanıklar hakkında hüküm verecek olan jüri üyeleri, insanlık bilinçleri, kendi hudutsuz ihtiraslarına dokunan bir sorunu çözmek yeteneğinde olmayan insanlar arasından seçilmişti. Bu jüriden ancak böylesine aşağılık bir hüküm beklenebilirdi, kaçınılamazdı bundan. Çürük bir toplumun kararları da çürük olur elbet.»

Dâvanın başlangıcında, Jüri Başkanı Harry H. Ripley'in bir dostu ona, iki adamın, içlerinden birinin çalıştığı fabrikaya güpe gündüz hücum etmelerinin, kendisine pek de akla yakın gelmediğini söyledi. Jüri Başkanı «Yazık, ama ne yapalım.» diye cevap verdi. «Ne olursa olsun asılmaları gerekiyor.»

Sacco ile Vanzetti'yi haydutların arabası içinde kaçarken görmüş olduklarını ifade etmeğe gelen başlıca «görgü tanıkları» arasında, Carlos E. Goodridge adlı biri de vardı. Aslında bu isim takmaydı. Tanık «Goodridge» eski bir pranga mahkûmu, dolandırıcının biri ve hırsızlıktan iki yıl hapiste yatmış tam bir yalancı tanıktı;

bir sigorta şirketine pahalıya mal olmuş bir yangın çıkarma işine karışmıştı ve tanıklık etmeğe geldiği zaman da hırsızlıktan sanık bulunduğu Mew York eyaletinden kaçmağa mecbur olmuştu. Savunma avukatı, adli sicilinin kısa bir tarihçesini elde etmek için onu sorguya çekerek, «Goodridge»in dürüstlüğünden şüphe uyandıрмаğa teşebbüs edince, savcı Katzman itiraz etti. Yargıç Thayer acele itirazı destekledi.

Mahkeme tercümanı, Joseph Ross adlı biriydi. Bu adam, Yargıç Thayer gibi savcı Katzman'ın da çok iyi dostuydu, hattâ yargıç dostunu pek sevdiğinden oğluna Webster Thayer Ross adını vermişti. Vanzetti, bütün duruşma boyunca, Ross'un savcılığın isteğine uygun tercümelerine itiraz etti. Yargıç Thayer merhametsizce Vanzetti'nin itirazlarını reddetti. Dâvadan az bir süre sonra Ross, başka bir dâva sırasında yargıca rüşvet teklif etmek suçundan hapse mahkûm edildi.

Adalet Bakanlığının, Sacco ile Vanzetti dâvası hakkındaki soruşturmayı yöneten ve suçlamaya yarayıcı bilgiler sağlayan ajanları arasında Shaughnessy adında biri de bulunuyordu. Bu adam, daha sonra soygunculuk suçu ile tutuklanmış ve on iki yıl hapse mahkûm edilmiştir. Bu dâvaya ismi karışan başlıca devlet memurlarından biri, dâvayı izleyen dinleyicilere göre resmî görüşü temsil eden ve vali Ailen T. Fuller ile sıkı temaslarda bulunan Baş Savcı Arthur K. Reading idi. Reading, 1925 de, izlemekle görevli bulunduğu birine, kendisine 25 bin dolar kazandıracak bir şantaj yapmak suçu ile tutuklandı. Massachusetts Temsilciler Odası'nın hücumuna uğradı. İstifa etmeğe mecbur oldu ve nihayet Barodan çıkarıldı.

Daha ilk günden dâvada açıkça taraf tutulduğu görülmüyordu. Sanıkların lehine tanıklık etmek için duruşmaya çıkan İtalyan asıllı Amerikalılar, kaba alaylara ve

tahkirilere maruz kaldılar, İngilizceyi kötü konuşmaları alay konusu oldu. Aynı durum Sacco ile Vanzetti'nin de başına geldi. Müdafaa avukatı tarafından bu gibi hareketlere yapılan itirazlar yargıç Thayer tarafından gözden kaçmıyacak şekilde tarafsızlıkla reddedildiler. Felix Frankfurter şöyle anlatıyor :

«Savcı, sanıkların başka kandan oluşlarını, noksan İngilizce bilgilerini, halkın hoşuna gitmeyen siyasî inançlarını ve savaş aleyhtarlıklarını sistemli bir şekilde sömürdü; böylece onlara karşı bir siyaset ve vatanseverlik dalgası yükseltmiş oldu; yargıca gelince o, bu meselede suç ortağı oldu ve hattâ onlarla işbirliği yaptı diyebilirim.»

Adalet Sarayının dışında da, sanıklara karşı duyduğu düşmanlığı, içerdekinden daha fazla gizlemeğe çalışmadı. Sacco ile Vanzetti'ye apaçık bir aşağılama ile davrandı. Ve savunma avukatlarını güç duruma düşürmek için elinden geleni yaptı.

Yargıç Thayer'in çok kere bu dâvayı tartışmak fırsatını bulduğu, Boston Üniversite kulübündeki bir toplantı tanıdığı, George U. Crooker daha sonra şunları anlattı :

«Sözleri ve davranışları, bana açıkça şu izlenimi vermişti : bu adamları «kızıl» oldukları için mahkûm etmekle görevliydi. Yargıç Thayer'in bana, sonuç olarak, «Kızılara ve anarşistlere karşı kendimizi korumak için birlik halinde bulunmak zorunda olduğumu» su söylediğini hatırlıyorum.»

14 Temmuz 1921 : Yargıç Thayer'in inkâr edilmez bir şekilde tesiri altında kalan jüri, Sacco ve Vanzetti'yi, adam öldürme'den suçlu bulunduğunu ilân etti.

Sacco ile Vanzetti'nin tutuklanmalarından beri geçen yıl boyunca, Birleşik Devletlerde gittikçe büyüyen bir kısım ilerici ve işçi hareketi, iki İtalyan emekçisinin savunması etrafında toplanmıştı. İki insanın kurtuluşu için millet çapında canlı bir mücadele başladı: Kampanya, Sacco ile Vanzetti'yi Savunma Komitesi tarafından yürütüldü. Art Shield gibi çok değerli sol gazeteciler, olayın gerçek yüzünü anlattılar, Elizabeth Gurley Flynn, Ella Reeve Bloor, Carlo Tresca, Fred Biedenkapp gibi, özgürlüğün ateşli savunucuları her eyalette söz ahp konuştular.

Suçlu olduklarına dair hükmün öğrenildiği o günlerde Sacco ile Vanzetti'nin dâvası, milletlerarası «ünlü bir dâva» olmağa doğru gidiyordu.

Ondan sonraki aylar boyunca, bütün Avrupa'da, büyük protesto mitingleri düzenlendi, Onbinlerce kişi Amerikan elçiliği önünde gösteri yaptı. Bütün kıtalardan ünlü yazar ve bilginler, devlet adamları ve filozoflar, hukukçular ve sendika liderleri, Sacco ile Vanzetti'nin hayatını kurtarmak için açılan bu dünya çapındaki kampanyaya katıldılar,

New York Times gazetesi alaylı bir dille : «Baştanbaşa bütün Avrupa'da aynı toptan kesme birçok Bolşevik, bir adaletsizlik iddiası ile ulumaya koyulacak gibimize geliyor...» diye yazıyordu.

1920 Temmuzundan 1924 Ekimine kadar, Sacco ile Vanzetti'yi Savunma Komitesi, Yargıç Thayer'e, yeni delillerin ortaya çıkması üzerine tanıklarla iddia makamının yüzleştirilmesi, kamu tanıklarına tanıklıklarının bozulmuş olduğunu İtiraf ettirebilmek esasına dayanan ve dâvanın yeni baştan görülmesini isteyen bir sıra dilekçe gönderdi. Bu dilekçelere, ciltler dolusu belge, Sacco ile Vanzetti'nin su suzluklarını ortaya koyan yüzlerce sayfa yeminli tanık ifadesi eklenmişti.

1 Ekim 1924 te yargıç Thayer bütün bu dilekçeleri reddetti.

Ondan sonraki ay, yargıç Thayer, Darmouth Kolejinden prof s r James P. Richardson'a gururla diyordu ki : «Bu namussuz anarşistlere geçenlerde ne yaptığımı gördünüz! Öyle zannediyorum ki bu, bir zaman için yeter onlara... Yüksek Mahkemeye ba vursunlar, oradan ne elde edeceklerini hepimiz iyice göreceğiz!»

Massachusetts Yüksek Adalet Divanı «Yeniden muhakeme isteği reddedilmiştir. Hüküm onaylanmıştır.» kararını verdi.

18 Kasım 1925 te ortaya, yeni bir duygusal  ge  ıktı. O gün; Sacco'ya, Dedham hapisanesindeki mahk m tardan Celestino F. Madeiros'un imzalı bir pusulasını verdiler.

Bu, bir banka soygunu sırasında veznedarı öldürmek su undan  l me mahkûm edilen Portekizli genç bir suçlu idi. Madeiros: «Bu mektupta, Güney Braintree Shie Company cinayetine katıldığımı ve Sacco ile Vanzetti'nin bu cinayetle ilgileri olmadığını a ıkliyorum» diye yazıyordu.

Bu itirafı yapmadan az önce Celestino Madeiros mahkemeye  a ırılmış ve idamdan kurtulmak Çin kendisine bazı şanslar verilmişti. Buna rağmen Madeiros, Güney Braintree cinayetine katıldığım itiraf ediyordu. Madeiros: «Sacco'nun karısını yavruları ile buraya gelirken gördüm, çocuklara i im acıdı» diye açıkladı.

Sacco, Madeiros'un itiraf mektubunu, Boston'un meşhur savcısı William G. Thompson'a ulaştırdı: bu savcı, 1924 sonbaharının bitiminden beri, kendilerine Fred Moore gibi işçi davalarını pek iyi bilen bir avukat sağlamakla, Sacco ile Vanzetti'nin savunmasını destekliyordu. Thompson hemen, Maderios'un itirafı ile ilgili olayların doğruluğunu incelemek için sıkı bir araştırma

teşebbüsünde bulundu. Thompson, Güney Braintree soygununu Madeiros'un ve Providence'm (Rhode Island) ünlü Morelli soyguncu çetesinin baş adamının yaptıklarını ve cinayetleri de onların işlediklerini doğrulayan birçok delil buldu.

26 Mayıs 1926 da Thompson, dâvasının yeni baştan görülmesini isteyen bir dilekçeyle birlikte araştırmasının sonuçlarını yargıç Thayer'e gönderdi.

Beş ay sonra yargıç Thayer ellibeş sayfalık bir açıklama ile yeniden muhakemeye taraftar olmadığını bildirdi. Profesör Frankfurter, yargıç Thayer'in bitmez tükenmez açıklamasına dair şöyle yazıyordu :

«Şunu, derin bir esefle fakat yalanlanacağından en ufak bir şüphe duymaksızın söylüyorum ki, yargıç Thayer tarafından beyan edilen fikir bu raporun bizde uyandırdığı düşünce ile halkın düşünce ve oy'unun bizde Uyandırdığı düşünce arasındaki uyumsuzluklar bakımından yeni zamanların eşine bir daha rastlanmayan ne mutluluktur bir olayı olarak kalıyor. Bu 25.000 kelimelik belge sahte alıntılara, sahte gözlemlere, atlanmış veya tahrif edilmiş metinlere sadık kalınmaktan başka türlü kaleme alınmış olamazdı.»

Yüksek Adalet Divanı, yargıç Thayer'in tarafını tuttu.

Yedi yıllık hapisten sonra, 7 Nisan 1927 de Sacco ile Vanzetti, haklarında verilen hükmü dinlemek için yargıç Thayer'in önüne çıktılar.

Zabıt kâtibi: «Ölüme mahkûm edildiniz, buna karşı söyleyecek şeyiniz var mı?» diye sordu.

Sacco: «Evet, bayım.» diye cevap verdi. «Böyle za

lim bir mahkeme heyetini ne gördüm, ne işittim, ne de tarihle okudum.»

Vanzetti konuştu: «Yedi yıldır çektiğimiz acıyı insan dili ifade edemez, buna rağmen ben yine önünüzde yini görüyorsunuz, titremiyorum, rengim değişmiyor, gözlerinize dosdoğru bakıyorum, yüzüm kızarmıyor, utanmıyorum, korkmuyorum!»

Vanzetti sonuç olarak şöyle dedi: «Dediğim şu: Ne bir köpek ne bir yılan, hattâ yeryüzünün en aşağılık ve en kötü herhangi bir yarattığı haksız yere bana yüklenen suçlar yüzünden çektiğim aetian çekmesin, dilemem! Bir İtalyan olduğum için acı çektim, İtalyan olduğum da gerçektir; kendimden daha çok ailem ve sevdiğim kimseler için acı çektim, fakat haklı olduğuma o kadar inancım var ki, eğer beni iki defa idam edebilseniz ve ben iki defa yeniden doğabilsem, yine bu gün yaptığım şeyleri yapmak için yaşamak isterdim. Söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ederim.»

Yargıç Thayer, Sacco ile Vanzetti'yi, 10 Temmuz 1927'de elektrikli sandalyede ölüme mahkûm etti.

Thayer acele ile mahkeme salonunu terkederken bir gazeteci grubu ile karşılaştı. «Ne haber çocuklar, nasıl oldu?» diye sordu. Gazeteciler cevap vermediler. Yargıç, «Size karşı çok kere nazik davrandım, değil mi çocuklar?» dedi. «Şimdiye bakın siz bana nasıl davranıyorsunuz.»

İki insanın idamının önce 10 Ağustos'a, daha sonra 21 Ağustos'a bırakılması ile geçen dört buçuk ay boyunca Adalet Bakanlığına ve Massachusetts eyaletinin başkentine, hükme karşı itirazlar ve dâvanın yeniden görülmesini isteyen dilekçeler yağdı. Paris'te, Madrid ve Mexico'da, Londra ve Havana'da, Bâle ve Buenos Aires'te ve ülkenin yirmi kadar şehrinde büyük kitle gösterileri oldu. Danimarka'da, Avusturalya'da, Güney Afri

ka'da, Orta Amerika'da ve Güney Amerika'da işçiler protesto grevleri yaptılar. Romain Rolland, Albert Einstein, Martin Anderson Nexo, George Bernard Shaw, John Galsworthy ve çok tanınmış kişilerin sesleri bu merhamet dileyen kütelerin seslerine katıldı.

Fakat, *Boston Herald*'m ve *Boston Traveler*'m milyonlar patronu Robert Lincoln O'Brien'in bizzat yayınladığı ve «Sacco ve Vanzetti ile Kişisel İlişkilerim» adını verdiği broşürde açıkladığı gibi: «Yerleşik düzenin kuralları» Sacco ile Vanzetti'nin idamını zorunlu kılıyordu.

Bir Boston'lu gazeteci, ağustos ayının başında *Daily Worker*'m muhabiri yazar Michael Gold'a şöyle diyordu: «Eğer güneyde olsaydı, erdemli insanlar iki İtalyan işçisini linç etmek için Charleston hapisanesine hücum ederdi.»

3 Ağustosta vali Fuller, Vanzetti'nin affı için yapılan başvurmayı reddetti. Valinin, dâvayı incelemek için toplantıya çağırdığı danışma kurulu, dört gün sonra Sacco ile Vanzetti dâvasının «kanunlara uygun ve doğru görülmüş» olduğunu ve son dinlenen tanıkların ifadelerinin yeni bir dâva açılmasını gerektirmediğini düşündüğünü açıkladı; çünkü bu jüri «Sacco ile Vanzetti'nin adam öldürmek suçunu işlediklerine, en ufak bir ikircik duymaksızın, inanıyordu.» (2)

(Z) Danışma Kurulu, Harvard Üniversitesi Başkanı A. Lawrence Lowell, Massachusetts Teknoloji Enstitüsü Başkanı Samuel W. Stratton ve emekli yargıç Robert Grant'tan meydana gelmişti. Genel olarak Lowell Kurulu adı ile tanınan kurulun görüşmeleri Harvard'm zengin ve despot başkanının etkisi altında geçti. Joughin ve Morgan «Sacco Üe Vanzetti'nin vasiyetnamesi» adlı incelemede 'asalet böyle emreder' düşüncesinin derin etkisi altındaki Yeni İngiltere züppeliğinin eşsiz bir örneği idi bu...» diye yazıyorlar. «Onların kişisel peşin hü-

Kararlaştırılan ölüm günü yaklaşırken halktaki gerginlik dayanılmaz bir hal alıyordu. Yer yer yapılan protesto gösterileri bir uçtan bir uca ülkeyi sardı, hemen hemen her eyalette grevler patladı. Sacco ile Vanzetti'nin kapatılmış bulundukları ceza evinin birçok yerine makineli tüfekler yerleştirilmişti. Tamamen silâhlı 700' den fazla şehir ve eyalet polisi gece gündüz nöbet bekliyordu. Eyalet polisleri, herhangi bir olay halinde «önce ateş açmak, sonra sorguya çekmek» emri ile federal binaların kapısını tutmuşlardı. Washington B.C.'de askerî kıtalar, «Başkenti korumak» için yıldırım hızı ile harekete geçirildiler.

Vanzetti, idamı için kararlaştırılan tarihten az bir süre önce *Amerikan Newspaper* AUiance'tarı Philip Duffield Strong'a şunları söyledi: «Eğer bu iş başımıza gelmeseydi, belki de hayatımı beni aşağı göyen insanlar arasında geçirecektim — belki hiç kimsenin tanımadığı meçhul bir insan — başarıya ulaşamamış bir sanatçı olarak ölecektim. Bizim işimiz gücümüz ve zaferimiz budur. Karşılıklı hoşgörü, adalet ve insanlar arasında karşılıklı anlayış yolunda bugün rastgele yaptığımız şeyi yapacağımız asla aklımıza gelmezdi.

Sözlerimiz — hayatımız — çektiğimiz acılar — bütün bunlar bir hiçtir! Fakat hayatımızın elimizden alınması

kümlerinden biri olan Yahudi düşmanlığı, kendi belgelerini yayınladıkları 5u sırada yeni taraftarlar da kazanmaktadır.» Joughin ve Morgan, Frankfurt'ın elde ettiği belgeleri incelemek zorunda kaldığı zaman bu peşin hükmün Lowell'i etkilemiş ofabileceğini ima ediyorlar. Ne olursa olsun, Lowell zaten kurulun bütün üyeleri gibi, Sacco ile Vanzetti'yi karşı gittikçe arfan bij" düşmanlıktan başka bir şey duymuyordu. Ve iste onun etkisi yüzünden de kurulun hareket tarzı başından sonuna kadar, hiç de uygun düşmeyen bir tarafgirliğin izini taşıdı.

İyi bir kunduracının ve fakir bir seyyar balık satıcısının hayatının işte bütün sorun bu!

Bu son an bizimdir, bu en son can çekişme ânı bizim zaferimizdir!»

Plymouth (Massachusetts) de Avrupalıların zaptetdikleri ilk sömürge olan New England'da göçmenlerin yerleştiği yerde başlayan dâva, Amerikan ihtilâlinin ilk çarpışmasının olduğu Bunker Hill yakınındaki Charles town ceza evinde, 23 Ağustos 1927'de sona erdi. Nicola Sacco ile Bartolomeo Vanzetti elektrikli sandalye üzerinde can verdiği sırada, hapisanenin ışıkları gece yansından birkaç dakika sonra titredi ve sönükleşti.

Sacco ile Vanzetti'nin öldüğü memlekete yayılınca, son bir tecil haberi daha ümid ederek bütün şehirlerde, meydanlarda toplanmış olan kadınlı erkekli kalabalığın ağzından ölüm çıkırıkları koptu. Büyük bir kalabalığın toplandığı UNION SQUARE'da olanları *New York World* şöyle anlatıyor:

«ölüm haberi üzerine kalabalıktan dev bir çıkırık yükseldi. On beş yirmi yerde, kadınlar bayıldılar. Diğerleri, kendilerini tutamıyarak kaldırıma yığıldılar ve başlarını avuçlarına gömdüler. Erkekler, birbirinin omuzlarına yaslanarak ağladılar. Union Square'ın doğusunda, sokakta birden bir hareket oldu, kadınlar acılarından üstlerini başlarını yırtarken, adamlar elbiselerini parçalıyarak hasır şapkalarını ayakları altına ezerek dört bir tarafa koşuşmaya koyuldular.

Fransa'da idamdan birkaç saat sonra, ünlü romancı Romain Rolland: «Amerikalı değilim, fakat Ameri-

ka'yı severim. Bu adli cinayeti işleyerek onun iyi şöhretini kirleten insanları Amerika'ya karşı büyük ihanette bulunmakla itham ediyorum!» diye yazıyordu.

Dört gün sonra 27 Ağustos 1927'de *Boston Herald*:

«İşlerimizin başına ve günlük dertlerimize dönelim, ve kanun adamlarımızın görevlerini hakseverlikle ve adaletle yerine getirdiklerine inanalım... Devletimizin bugünkü şeklini ve kurmuş olduğumuz toplumsal düzeni devam ettirmek için günlük sorumluluklarımızı daha büyük bir cesaretle yerine getirelim* diye yazıyordu.

Başyazı, «Günlük Hayata Dönüş» adını taşıyordu.

maksızın, düşmanlarına karşı şiddet kullanmaktadırlar sirastnda.it

(Amerikan Medenî Özgürlükler Birliği'nin raporundan)

«Yanlış anlamadıysam, perşembe günü kar-gaşalıklar sırasında altmış, yada yetmiş beş el ateş edilmiş. Eğer doğruysa, otuz beş mermi hedefine varmış. Bu durumda polislerin çok keskin nişancı olduklarını kabul etmek gerek. Eğer bir gün bir ordu kurarsam, benim hesabıma çalışmaya gele-bilirler hiç çekinmeden. Büyük Savaş sırasında as-ker başına düşen bomba miktarının beş tondan fazla olduğunu okumuştum bir yerde. Burada ise, bu kadar ölü için harcanan kurşun beş libreden az. İyi bir nisbet bu.»

(Marion Manufacturing Company'nin mü-dürü R. W. Baldwin'in, kendi fabrikasında 1 Ekim 1929'da, polisler tarafından altı silâhsız grevcinin öldürülmesinden ve on sekizinin de yaralanmasından sonra «Ashville Citizen»de yayınlanan açıklaması)

ZORLA VE ŞİDDETLE

«En büyük gurur kaynaklarımızdan biri, Ame-rikan işçi sınıfının her haliyle, dünyadaki herhan-gi bir işçi sınıfından daha üstün hayat düzeyine erişmiş olmasıdır. Emekçilerimiz bu duruma na-sıl ulaştılar? Mücadele ile. Sert bir muhalefete karşı, Özellikle, örgütlenmiş emekçiler tarafından yürütülen amansız bir mücadele ile.»

(Rockwell Kent'in Eylül 1948'deki bir söylevinden)

«Devrimcilere, grevcilere ve siyahlara karşı şiddet kullananların yakasına yapışılmaz. On beş yıldır bir tek mahkûmiyet, bir tek dâva görülme-miştir bu konuda. Ama öte yandan boyuna şiddet-ten söz edenler de hep gericiler olmuştur. Şurast açıktır ki, peşin hükümleri ve çoğunluğun mülki-yet haklarını savunanlar, şiddete başvurulmasını savunmakla kalmayıp, kovuşturulma korkusu duy-

1. GREV KIRICILAR KRALI

1935 Ocağında *Fortune* dergisi, bir Amerikan milyonunun dikkate değer meslek hayatını anlatan bir yazı yayınladı. Yazarlara göre, bu milyoner, servetini, «Birleşik Amerika'dan başka bir yerde anlaşılması güç bir iş» kurarak elde etmişti.

Bu milyonerin adı Pearl L. Bergoff du. Mesleği, profesyonel grev kırıcılığı.

Yazının giriş cümleleri okuyucunun önüne şu güç sorunu koyuyordu:

«Müdürsünüz. Yazıhanenizin kapısında öyle yazılı. Geçen hafta işçileriniz   sizin, dostça, «delikanlılar» dedikleriniz   ücretlerini 4 dolardan 4 buçuk dolara çıkarmanız için size tam yedi gün kaldığını haber verdiler. Kabul etmek gerek, yoksa,, verilen süre on iki saat sonra bitiyor... dört gün dört gecedir düşünmekten kafanız çatlıyor.

Ne kadar istiyordu o adam? 50.000 dolara size, grevi kesin olarak kırmak, sendikayı yok etmek ve size lâmi

cimi yok fabrikanızın sahibi olmak garantisini veriyordu. Elli bin dolar ve o kanar kırılmış kafatası?»

Yazı devam ediyordu:

«Bu, normal bir fabrika müdürünün, korkunç bir grev tehdidi ile karşışışya geldiğı zaman aklından geçenlere dair bir fikir verecektir... Eğer en sonunda çatışmaya ve meseleyi çözmeye karar verdiyse, büyük ihtimalle telefonunu açacak ve New York'taki Bergoff Bürosundan Mr. Pearl L. Bergoff diye birini arayacaktır. Çünkü Mr. Bergoff grevleri kırmayı iş edinmiş olanların en eskisi, en tecrübelisi, en kaşarlanmışıdır. Mr. Bergoff'da hiç bir şey tesadüfe kalmaz.»

Yirmi yıldan fazla bir zaman boyunca Pearl Bergoff böyle millî bir şöhet taşımıştı. Amerika'nın bütün günlük gazeteleri tanıdık bir eda ile bu kızıl saçlı grev kırıcısından «Kırmızı şeytan» diye bahsederlerdi. Binlerce, meslekten katil ve dolandırıcı onu saygıyla «General» diye çağırırdı. Bergoff'un ise en beğendiğı, kendi kendine verdiği unvan «Grev kırıcılar kralı» idi.

Pearl Bergoff tan önce de başka grev kırıcılar gelip geçmişti; çağdaşları içinde de birçok yeteneklileri vardı. Fakat en Önemli grevleri merhametsizce kırmak, etrafa dehşet salmak ve kan dökmek, müşterilerini seçmeyi iyi bilmek söz konusu olunca, Amerika'da, 1930 yıllarının başlangıcında hiç kimse Bergoff'un ustalığına erişeceğini iddia edemezdi. Birleşik Amerika'da grev kırıcılık mesleğini, büyük üretimin modern temeli üzerinde ortaya çıkaran Fearl Bergoff'tur.

Tıknaaz, canlı ve kaba saba bir genç olan Bergoff, bir polis hafiyesi bürosu açmak ve New York'lu zenginlere şahsî muhafızlık etmek için yüz yılın başında New York'a geldiğı zaman, «Para, benim tek hedefimdir» diyordu. 1907'de, kendi deyimiyle, «sanayide daha çok pa

ra olduğunda» karar kıldı. «Sanayide çalışmak» Bergoff için grevleri kırmak anlamına geliyordu.

Memleket bir buhran devresine, işçi haklarının alınması için şiddetli mücadelelerin yapıldığı bir doneme giriyordu. Bergoff'un polis hafiye bürosunun «sınai hizmetleri» tam zamanında, büyük bir işleme cevap verecekti, demek. *Fortune* dergisinin deyiimiyle: «Önünde son derece kazançlı on yıllık bir dönem açılıyordu... »

Yıllar gittikçe, grev kırıcısı olarak ünlü, gitgide daha sağlamlaşıyor, bürosunda, alamıyacağı kadar iş yığılıyordu; Bergoff hangisini seçeceğini bilemivoyrdı. [Sazan herhangi önemli bir şirkete hizmet etmek için, hatırı sayılır bir ücret karşılığında küçük bir grevi kırmak görevini kabul ettiği olurdu. Fakat genel olarak Bergoff'un uğraştığı işler, büyük şirketlerdeki en önemli grevlerdi. «Başkalrı, düğme kesicileri grevini kırabilir» diyordu. «Ama maden sanayiinde grev oldu oldu mu ilk akla gelecek adam benimdir.»

1907 ile 1935 arasında Bergoffu yardıma çağırın sayısız Amerikan şirketinden birkaçı:

Pressed Steel Car Company (Otomobil)

Holland-Amerikan Line (Denizyolu)

Post-Telegraph-Cable Conip. (PTT)

Standart Oil of New York (Petrol)

Standart Oil of New Jersey (Petrol)

Trenton Street Railway (Deniz yolu)

Morgan Steamship Line (Denizyolu)

Wilson Steamship Line (Denizyolu)

Havana-Amerikan Steamship Line (Denizyolu)

American Smelting and Refining Company (Rafine-ri)

Bergoff'un aldığı ücretler, nüşterinin iş alanındaki önemine göre idi. 1925'e doğru, Bergoff Şirketinin net kazancı 10.000.000 dolara yükseliyordu. Şirket geliri, üç-

ret olarak o zaman yılda 100.000 dolar idi. Bundan başka yüzlerce bin dolar yüzde ve primleri vardı. O zaman şahsı serveti 4.000.000 dolar tahmin ediliyordu ⁽¹⁾.

Bergoff, 1934'te bir gazeteciye şöyle dedi: «Bir grevi kırmak için yaptığım hazırlıklar, savaş gününde bir ordunun seferberliğine benzerdi.»

Grev kırıcılar ordusunu sayıca kuvvetlendirmek ve savaş alanında harekâtı idare etmek için Bergoff, bir sürü silâhlı haydutu özel yardımcı olarak tutardı. Bunların çoğu adli sicil dolı kimselerdi; yumruklarını, tabancalarını, bıçaklarını ve sopalarını kullanmayı iyi bilirlerdi. Bergoff bu yardımcıları «asiller» derdi.

Kendi söylediği gibi, «yedek ordu» olarak Bergoff, serserilere, hayatta bir baltaya sap olamamışlara, adı

- (1) 1925'de, işlerinde şiddetli ve beklenmedik bir çöküşten sonra Pearl Bergoff birdenbire işi bıraktı. Daha sonra bu olayı şöyle anlattı: «Büromu kapadım, Florida'ya gittim... Gayrimenkul işleri ile uğraşmaya başladım.»

Florida'da gayrimenkul spekülasyonunda 2.000.000 dolar kaybettikten sonra Bergoff, New York'a döndü ve grev kırıcılar işletmesini Bergoff Service Bureau adı altında yeniden kurdu.

Bergoff'un yeni karargâhı, 551 Fift Avenue'deki Fred F. French Building'in on dördüncü katında bir dairenin dört odasını kaplıyordu. İyi döşenmemiş bir giriş yerinin duvarında «gürültü ve küfür edilmez» kelimelerini taşıyan bir levha asılıydı. Ziyaretçiler, iç büroya kabul edilmeden önce kafesli bir delikten adamaklılı incelenirlerdi. Bergoff'un özel bürosu, gazetelerden kesilip çerçeveletilmiş, kendi başarılarını anlatan yazılar ve en büyük şirketlerin müdürlerinin teşekkür mektupları ile süslenmişti.

1929 buhranından sonra, bütün öbür büyük işler gibi, Bergoff'un bürosu da güç bir dönem yaşadı. Bergoff şöyle dedi: «İşler öyle bozulmuştu ki, silâh depolarımızı satmak zorunda kaldık. Koşullar. Mr. Hoover'ı kinamıyorum, anlıyorsunuz ya.»

suçlulara ve meslekten grev kırıcılara güvenirdi. Hiç olmazsa fabrikanın bacasını tütürerek, ona, çalışıyor görünüşü vermeğe bile uğraşmayan bu adamların işi,, grevde olan işçilerin işini yapmaktı. Bunlar, Bergoffun «hempa»lan idiler.

Bergoffun hempalarının günde aldıkları birkaç dolar, onların tam ücretleri değildi anlaşılan. Bu ücret, iş süresince yürütbildikleri cins cins âlet, makine, elbise ve başka cins mallarla tamamlanıyordu. Edward Lewin²son, «*I break strikes!! The technique of Pearl L. Bergoff*» (2) adlı kitabında: «Bergoffun hempaları, sıhhi cihazlardan 50.000 dolarlık kürlere varıncaya kadar her şeyi çaldılar» diye yazıyordu.

Bergoff, yıllardan beri grev kırmakla kullandığı «hempa»lardan ve asillerden koskoca bir lisle meydana getirmiş, onları «çalışmalarına ve tecrübelerine» göre ayırıyordu. «Bu liste benim en kıymetli servetim, işimin temelidir.» derdi. «Yeni baştan kurulmaz., yapılmaz. Çünkü o, uzun bir zamanın, uzun uğraşmaların ve zengin bir tecrübenin sonucudur.»

İşte, Bergoffun «asiller»inin en tipiklerinden bazı-
larının adları ve kimlikleri:

, *James Francis O'Donnel*, takma adıyla *çifte taban*cali *Jim O'Donnel*: 1917'de New York'ta planlı hırsızlıktan Blackwell adasına sürgün edilmiş, 1926'da Dumont da (N. J.) adam öldürmekten New Jersey hapishanesinde sekiz yıl hapse mahkûm olmuştur.

James Wiler, takma adıyla *İspanyol Joe*: 1916da New York'ta adam öldürmekten Dannemora hapishane²sinde yatmış; 1925'de New York'ta saldırdıdan, 1934 plânlı saldırıdan yargılanmış, beraat etmiştir.²

John B. Baron, takma adıyla *Jesse Mandel*: 1903'te New York'ta hırsızlıktan, 1909'da yine New York'ta adi hırsızlıktan hapsi boylamış; 1909'da New York'ta plânlı hırsızlıktan Elmira hapisanesine gönderilmiş, 1910'da aynı suçtan 5 yıl Sing Sing'te yatmağa mahkûm edilmiştir.

Joseph Cohen, öteki adıyla *Joe Pullman*: 1924'de Cleveland'da yasak silâh taşımakla suçlandırılmış, beraat etmiş; 1931'de uyuşturucu maddeler hakkındaki Harrison Anlaşma'sını çiğnemekten altmış gün tutuklu kalmış, delil bulunamamış; 1932'de Saint Louis'de aynı suçtan yine delil bulunamamış; 1934'de ersey City'de caddede arbede çıkarmakla suçlandırılmış, yirmi dört gün tevkifhanede yatmıştır.

Bergoff: «Bir Grev sırasında nöbetçi koyarken, ahlâkı düzgün birisini bulmak gerekiyordu. Ama dindar bir profesör de tutamazdık.» diyordu.

Bergoff'un işlerinde şiddet ve kan daima beraber yürürdü. Fortune dergisi, «Ciddi ve öldürücü yaralar, hiç umursamadığı şeylerdi onun. Amacı, daha çok, psikolojikti.» diye anlatıyor.

Polis, Bergoffu kiralayan kudretli şirketlerle işbirliği yapalı beri, Bergoff'un «asiller»i en ufak bir tehlikeyle karşılaşmaksızın sayısız suç işleyebiliyorlardı. Sabıkalılardan ve katillerden meydana gelen kuvvetleri, Ortaçağ'm, halkı soyarak, kırıp geçirerek geride, kanlı izleri üzerinde her gün daha fazla yaralı ve ölü bırakan para ile tutulmuş haydut guruhu gibi, şehirlere saldırdı.

Maksatlı kışkırtma, Bergoffun işleyen usullerinden biriydi. «Frenchy» Joe, Bergoffun katillerinden biri, bir grev sahasında *Colliers'* dergisinden gazeteci John Crai²ge'e şöyle açıkladı:

(2) "Grev Kırıyorum! Pearl L. Bergoffun Tekniği"

«Yirmibeş tane silâhlı ve sopalı iyi muhafızım ol-
saydı, onları bir arabaya bindirir, kalabalığın içine bir-
kaç hafiye sokup arabaya ateş ettirirdim; böylece bize,
bu saldırıya cevap vermek fırsatı düşerdi; o zaman şe-
hir halkının içine dalmak ve onları itaat altına almak
için bir gün yeterdi. Onları öyle alıştırırdık ki, bir sür'at
katan görünce kaçmağa veya diz çökerek hemen son
dualarına başlarlardı, iş iyi giderse, şehirden toplaya-
caklarımızı bir düşünün.»

Edward Levinson, Bergoff'un biyografisinde, «Mes-
leğe yeni giren, acemiler için Bergoff'un iki delisi var-
dı: Francis W. Magstadt ile Joe Schnclz; birisi tımar-
hane kaçkını, öbürü oraya girmek üzere. Bunların hiç
bir şeyden kuşkulanan bir grup grevcinin ortasına
salınınca hiç sebepsiz, kalabalığa ateş açacaklarına gü-
venebilirdi.»⁽³⁾

(3) Bergoff'un ilk marifetlerinden tipik bir örnek; 1910'da, Phila-
delphia Rapid Transit Company, 21 sentlik saat ücretlerinin
artırılmam için mücadele eden 5.000 makinist ve şoförün
grevlerini kırmak için Bergoff'a başvurmuştu. Philadelphia,
haftalarca dehşet içinde yaşadı. Grev kırıcılar, dükkânları
yağma ediyor, evlere saldırıyor, grevcilerin ve Philadelphia'
ldarin üzerine ateş ediyorlardı. Bir gün, Bergoff'un adamla
rrndan bir çere, adamakıllı sarhoş bir durumda, iki tmleybüse
doluştular ve şehir içinde, gelip geçenlere ateş ederek, bir
düzüne insanı da yaralayarak şöyle bir volta altılar. Yarala,
dıklanndan biri, uykuda olan bir bebektir.

Sonradan Bergoff; «Grevin ilk günü adamlarımızdan İktl
si öldürüldü, Birinin cenaze masrafını üzerime aldım. Bunun
bakmak zorunda olduğu bir de ailesi vardı,» diye açıkladı.
Grev sırasında Philadelphia^ bulunan gazeteci John Craige,
ColJiers'de çıkan bir yazısında anlatıyor: «Bir Amerikan şe-
rinin zararsız halkına böyle sistemli, böyle kararlı, bu kadar
hoayat ve haksız bir saldırı daha olmamıştır. Böyle büyük
çapta bir yağma ve talan daha görülmemiştir. Bir «sana
kontrolör paranızı vermeyebilirdi. Eğer itiraz etmeye kalkar

24 ve 25 Ekim 1934'de *New York Post* tarafından
yayınlanan «Grev kırıyorum» başlıklı ve imzalı iki ya-
zıda Bergoff, işlerinde tam başarıya ulaşmış, kendi ken^
dini yetiştirmiş bir insan gururu ile grev kırıcılıktaki
tecrübelerini gözden geçiriyordu.

Bergoff: «Grevleri kırmak: işte benim işiniğücüm
bu.» diyordu. «30 yıldan fazla bir zamandır hemen he-
men hiç ara vermeksizin bu işi yapıyorum. Birkaç saat
içinde küçük orduları harekete geçirdim ve yirmi ka-
dar demiryolu, otomobil ve demir şirketinin çağırısını
karşıladım...»

Bergoff'a göre bu işin tekniği, kendisini mesleğe gir-
diğinden beri bile pek az değişmişti. Ama mesele, dai-
ma grevcilerin moralini yıkmak ve onları, dâvalarının
ümitsiz olduğuna «inandırmak» idi. İnandırma araçla-
rında bazı ilerlemelerin olduğu da gerçektir:

«Eskiden, bir silâh deposu tutuyorduk elimizde,

sanız sizi iyice dövdükten sonra arabadan dışarı fırlatırlar,
direnirseniz, büyük ihtimalle öldürülürdünüz. Kucağında ço-
cuğunu taşıyan bir kadının manzarasını hiç unutamayaca-
ğım... Bu muhafızlardan birinden kötü muamele görmüş,
ayakta sallanıyordu. Açıkta üç yarısından kan fiskırıyordu.*

Philadelphia polisi, Bergoff'un adamlarının bu suçları is-
lemelerine engel olmak için kilını kıpırdatmıyordu.

Philadelphia Rapid Transit'in grevini kırmak için iki aylık
bir saman gerekti Bergoff'a; bu süre içinde on allı erkek,
kadın ve çocuk öldürüldü.

Bergoff'un işleri çok kere ölümle sonuçlanırdı. Örneğin,
1919'da Pennsylvania'daki Pressed Car Stell Works grevini'
kırmaya giriştiği zaman ki bu marifeti, Bergoff'a millî bir
ün sağlamıştır ki yirmi iki ölüyle çıktı işin içinden. Ölüler ara-
sında Bergoff'un iki katili de vardı. Bergoff daha sonra:
^Öldürülen her adam için 4 5 bin dolar ödedik,* diye açı-
ladı. «Fakat aldığımız para o kadar Önemli idi ki, bu hiç bi-
şeyi değiştirmedia

2 500 tüfeğimiz ve pek çok cephanemiz vardı. Elimizin altında **daima** binlerce kalın sopa bulunurdu. Bugün daha yeni ihtiyaçlara cevap veriyoruz. Son olarak Georgia'daki bir tekstil grevi sırasında göz yaşartıcı gaz kullandık.»

Herhangi bir işte, gerçekleştirilmiş net kazanç, başarısının en güzel delili olduğu için Bergoff bu konuda: «Grev kırarak çok önemli miktarlarda para kazandım.» diyordu. Fakat başarı, şüphesiz yalnızca malî bakımdan ölçülemezdi. Tatmin olunmak için başka sebepler de vardı:

«Örgütümün ticarete ve sanayie yaptığı hizmetlerin, doktorların hastalara yaptıkları cinsten temel hizmetler olduğunu düşünmeye başladım. «Siyasî iktisat doktoru* gibi, bir üniversite veya akademi diploması olduğunu sanırım; fakat hiç de haksızlık etmeksizin kendimin, «Tatbikî İktisat Doktoru» unvanına lâyık olduğumu iddia ediyorum.»

Amerika'da, Bergoffun kendisi gibi onun Amerikan yurttaşı olarak rolünü taktir eden başka kimseler de vardı, 1930 yılının başına doğru bazı gazeteler «sarı» milyonların iç ve dış siyasete ait düşüncelerini geçiriyorlardı sayfalarına. Maliye gazeteleri Bergoffun Hizmet Bürosu'nun yarattığı olayların sonuçlarını inceliyorlardı. Bergoffun «sarı» faaliyetlerinin doğurduğu gürültüleri incelemekle görevli bir jüri, ona «şehri felâketten kurtardığı için» minnet duyan bir önergeyi kabul etti.

Bergoffun dostları ve kibarlar dünyasından tanıkları arasında gözde politikacılar ve önemli iş adamları vardı. Bergoff, sık sık gidilen klüplerde golf oynuyor, hayır İşlerine hatırı sayılır **para far** veriyordu; dinini değiştirerek katolik **olmuş Lu**. Ailesiyle beraber yerleştiği Bayonne (New Jersey)'de Dergolf, cephesine go-

tik harflerle «P.E.B.» işlenmiş bürolar inşaatına para yatırıyordu.

Aralık 1934 de, yirmi yıl, cinayet orduları üe ülkeyi bir boydan bir boya geçtikten, bütün şehirlere korku saldıktan, bir sürü kimsenin ölümüne sebep olduktan sonra Bergoff, nihayet adaletin karşısına çıktı. Onu suçlandıran, ne eyalet polisi ne de federal polis idi; bir grup ağır ceza mahkûmu ve profesyonel grev kırıcıydı. Onu, kendilerini bir grevi kırmaya yardım için tutup da çalışmaları karşılığı paralarını «ödememek»le suçlandırıyorlardı. Kendilerine borçlu olduğu ücret karşılığı zarar ziyan ödetilmesini ve kiraladıkları yerden buraya kadar yol masraflarını istiyorlardı.

Dâvaya, New York şehri mahkemesinde Yargıç Keynes Winter idaresinde bakıldı.

Bergoffun avukatı müvekkilinin eski adamlarını kötü duruma düşürmeye ve tanıklıklarının değeri hakkında şüphe yaratmağa uğraştı. Harry Borak adındaki, ayağı tezluklu, şüpheli tavırlı genç adama: «Hiç cinayetten mahkûm oldunuz mu?» diye sordu.

Borak, kızgın bir halde yargıç Winter'e döndü. «Hâkim bey, kötü bir adam değilim ben» dedi. «Genç bir kızla dolaşıyordum. Benimle evlenmek istemiyordu, ben de öldürdüm onu. Gençtim ve âşıktım, hâkim bey!»

Bennie Mann adlı öteki şikâyetçi parmaklığın önüne gelince yargıç Winter ileri doğru eğildi ve gözlerini adamın şişkin cebine dikti. Yargıç, Mann'a sordu:

— Tabanca mı taşıyorsun?

— Tabîî, dedi Mann.

— Niçin mahkemeye tabanca ile geliyorsun, diye sordu yargıç.

Mann:

— Bu sabah işe gidileceğini sanıyordum, diye karşılık verdi.

Bergoff ifade vermeye gelince Öğünerek konuştu:

«Amerikan sanayiine, kuzeyde, güneyde, doğuda ve batıda büyük hizmetler ettim. Otuz yıldır Amerikan sanayiine çalışıyorum. Küba'ya, Kanada'ya ordular gönderdim. Zamanımda, demiryolcuların, dok işçilerinin, tekstil işçilerinin grevlerini kırdım; hâlâ da benim yar-dımımı isterler bu gibi işlerde...»

Bergoff, kendisini Şu clan d ıran la ra hiddetli gözlerle bakarak, kendisine karşı yapılan suçlamaların baştan aşağı yalan olduğunu söyledi, kum bir sesle, en önemli iş adamlarının kendisinin meslekteki ustalığına saygı duyduklarını söyledi. Yargıç'a: «Demiryol şirketlerinin müdürleri meselâ» dedi. «Onların hepsini tanıyım ve hepsi de bana başvurmuşlardır zamanında. Bu meslekte bulunduğum sürece kimsenin meteJeğini çalmadım. Ben, memleketin en meşhur grev kırıcı siy im.»

Bergoff'un bu parlak savunmasına rağmen jürinin kararı, onun aleyhine oldu. Yargıç Winter, Bergoff'un, «sarılarına ücretlerini ödemek ve yol masraflarını vermek zorunda olduğunu açıkladı.

Bergoff'un şerefine indirilen darbe, hükmün ifade tarzı ile hafifletilmiş oldu. Gerçekten de yargıç, Bergofftan, «mesleğinde çalışkan bir dehâ» olarak bahsediyor ve onun «sınai hizmetlerindeki idareci şöhretine... büyük şirketlerin hizmetindeki parlak çalışmalarına...» okşayıcı dokunuşlar yapıyordu.

Her şeye rağmen Bergoff'un «parlak çalışmaları» sonuna yaklaşıyordu.

Sendika hareketinin kuvvetlenmesi, işçilerle işverenler arasındaki ilişkiler konusunda Federal Kanunun çıkması ve grev kırıcılarının bir ey ulu [sınırından öbürüne geçmelerini yasak eden kanun ile Itngolî'un mesleğinin parlak günleri geçmişti.

1936'da, Pearl Bergoff, grev kırıcılar krah, bürosunu kapadı ve kesin olarak ortaldan çekildi (*),

2. KARA MUHAFAZLAR ve KARA LİSTELER

Michigan Fabrikalar Birliği'nin delege tayin ettiği bir savcı, 1937'de Madeni özgürlükler Senato Komisyonu üyeleri önünde «Polis hafiyeleri kullanılmasına karşı diyecek hiç bir şeyimiz yoka diyordu. «Polis hafiyesi ve espion kelimeleri çok kere kötü anlamda kullanılan iki kelimedir, fakat espionlar bile savaş zamanında faydalı bir rol oynarlar.»

Amerika'da, sendikacılığa karşı açılmış olan savaşta espionlar uzun zaman, büyük işletmelerce çok önemli bir sınıf sayılmışlardır. Yarım yüzyıldan fazla bir zaman boyunca gizli espion, polis hafiyesi, kışkırtıcı ajan ve profesyonel gammaz birlikleri, işçi hareketine karşı bir yeraltı mücadelesi sürdürmüşlerdir. Fakat, New Deal'ın başlayışı ve Bergoff zamanında ortaya çıkan ka

- (4) Pearl L Bergoff, 11 Ağustos 1947 de New York'fa Saint Vincent hastanesinde öldü. Hastanenin kayıtları son bir defa daha, onun ne kadar boş gurur sahibi, gösteriş meraklısı bir insan olduğunu ortaya çıkarıyor: Bergoff, ölmeyen bir hafta önce hastaneye girerken, kendini sekiz yas genç göstermişti.

Westbrook Pegler, Hearst tröstünden Front du Travail'ın günlüğünde «Onu uzun samandan beri tanıdım» diye yazıyordu. »Pearl Bergoff hiç bir zaman komünistlerden yana olmadı, O, bir kanun ve nizam adamıydı. Pearl, muhteşem bir grev kırıcı idi... Onun Birleşik Arnerika'daki herhangi bir sendika idarecisinden daha saf ve namuslu olduğunu sanıyorum. Grev kırmak, onun için basit bir işti. Hiç bir zaman demokrasiden veya insan haklarından söz açtığım duvmdım onun>

ba usullerin şiddetlenmesi ile espionculuk çalışmaları, işçi hareketinde son haddine varmıştır.

1936'da Birleşik Amerika'da, devlet hizmetinde 200'den fazla espionculuk bürosu vardı.

Bunlardan, bir sürü şehirde şubeleri olan en önemli ve en faal üç tanesi (Pinkerton's National Detective Agency) (Railway and Inspection Company) ve (Corporations Auxiliary Company) idi.

1934 ile 1936 arasında Corporations Auxiliary Company'ye baş vuran 500 müşteri içinde şunlar da vardı;

Chrysler Corp. (23 fabrika)
Firestone Tire and Rubber Co.
General Motors Corp. (13 fabrika)
Kelvinator Corp.
New York Edison Co,
Radio Corp of America.
Standart Oil Co.

Pinkerton Agency'nin iş yaptığı şirketlerden bir kısmı ise şunlardı:

Montgomery Ward and Co,
Pennsylvania R. R. Co,
Shell Petroleum Corp.

Aşağıda adları yazılı şirketler, Railway Audit and Inspection Company'nin müşterilerden bir kısmıdır;

Borden Milk Co.
Frigidaire Corp.
Pennsylvania Greyhound Bus Co.
Western Electric and Mig Co.

Söz hürriyetine ve işçi sınıfının haklarına yapılan saldırıları incelemekle görevlendirilen Folriu Komisyonu, 1937'de «Bu büroların espionculuk faaliyetlerine başvuran iş yerlerinin bilinen sayısı 25(10) rivisinncla

dır. Bu liste, bütünü ile, aşağı yukarı Amerikan sanayinin tamamıdır.» diye açıklıyor.

1934 Ocağından 1936 Temmuzuna kadar General Motors'un, espionculuk için harcadığı para 1.000.000 dolara yakındı.

İşçilerle işverenler arasındaki anlaşmazlıklarda hakemlik eden Federal Komisyonun sanayi iktisatçısı Haber Blankenhorn'un 1936'da yaptığı istatistiklere göre espionculuk bürolarının gelir listesi, yalnız o yıl Birleşik Amerika'da 80,000,000 dolara varıyordu.

Leo Huberman, «The Labor Spy Racket» (Sanayide Casus Ağı) adlı kitabında, «Sanayide espionculuğun başlıca hedefi sendikaları dağıtmak ve ortadan kaldırmaktır.» diyor.

Bu hedefe varmak için espionculuk bürolarının işi, daha çok, *sendikalar arasında sistemli olarak uyumsuzluk ve anlaşmazlık tohumları ekmek oluyordu...* işte bu niyetledir ki, komünist düşmanı geniş bir kampanya açıldı. Alabildiğine sendika düşmanı bir propaganda hemen hemen her yerde yayıldı. Sendika üyelerinin ve sempatanlarının adlarını taşıyan uzun kara listeler yapıldı. Industrial and Detective Bureau Foster'den Robert J. Foster, şubesinin yapabileceği hizmetleri, bizzat kendisi şöyle övüyordu:

«Eğer işçiler bir sendika veya herhangi başka bir örgüt kurmadan önce bizimle anlaşsanız, ne grev, ne de karışık göreceksiniz^ Bu, sendika hiç kurulmayacak demek değildir. Müşterilerimiz bizi serbest bırakmak şartı ile sendikanın çalışmalarını kontrol edeceğiz ve hareketlerim, girişimlerini biz yöneteceğiz, demektir.»

«Eğer Sendika daha önce kurulmuşsa.

Bu durumda yukarıdakiânen ayrı şartlar içinde olmamıza rağmen hizipler ve fizik ayrılıktan yaratıp, bazı yöneticileri istifa ettirip, bu yolla sendikaya kayıtlı üye sayısını azaltmak, sendikayı zayıflatmak gayesi ile bir entrika çevirebiliriz sanırım başarı ile yaparız bunu, »

Corporation Auxiliary Company'nin müşteri toplamakta daha ihtiyatlı bir usulü vardı:

«Biz, işe daima, ajanlarımızı küçük bir grup insan içinde iyice tanıtmak yolu ile başlarız. Bu grup gittikçe genişler, etkisi de yayılır...

Sistemimizi uygulamak fırsatını bulduğumuz her defasında... müşterimizin arzusu-na uygun olarak sendikanın mevcudu artmamıştır. Birkaç yerel sendika dağıldı. Elebaşısı ve kurucuyu hiç güçsüzsüz veya az bir zahmetle rahatça saf dışı ederiz.»

Railway Audit and Inspection Company'nin, gizli ajanlarından birine gönderdiği aşağıdaki emirler, bir gammazın Ödevlerinden bazılarını gösteriyor bize:

«Güvenlerini kazanmak için işçilerle o kadar iyi anlaşmalısınız ki, size güvenmeleri ve ne yaptıklarını, ne ettiklerini söylemeleri.

Her gün, karşılaşacağınız durumları bütün ayrıntıları ile anki[an bir rapor yazmalı ve duyduğunuz, sizi şaşman konuşmaları tam olarak anlal mahsınsız.

Sendikanın bir hareke! y.naııp yaratmadığını vb.,, bildirin. Pazarları veya l'abrika

da çalışmadığınız günler bir rapor hazırlamalısınız.

Görevinin yapmanız ve müşterimizin günlük olayları öğrenmesi için bazı işçilerle bağlar kurmanız, meselâ onlara arasına gidip gelmeniz, çok önemli ve gereklidir. Böylece, bazı işçiler hakkında, başka türlü edinilmesi imkânsız olan bilgiler toplayabilirsiniz. Müşteri için değerli bilgiler çok kere böyle elde edilir.»

İspiyonlar yoluyla toplanmış bilgiler arasında en önemlileri faal sendikacıların hüviyetlerini gösterenlerdi. Uzun listeler, sanayide çalışan ispiyonculuk büroları tarafından yeniden gözden geçirilir, tamamlanır ve müşterilere sunulurdu. Adı bu listelere geçen işçilere hemen yol verilir ve adları gizli kara listelere eklenirdi, işverenle işçiler arasındaki anlaşmazlıklarda hakemlik eden Federal Komisyonun üyesi Edwin S. Smith, bu kara listelerin kullanıldığı tipik bir olay anlatıyor:

«BİR ispiyonun kurbanları olarak, Fruehof Trailer Co.'nin yol verdiği işçilerin hikâyesinden daha acıklı bir Amerikan düşmanı olay duymadım bugüne kadar. Daha hayatlarının baharında olan bu adamlar, namuslulukları ve cesaretleri apaçık belli bu adamlar, sendikaya katıldıkları için nasıl dövüldüklerini bir bir anlattılar. Evli ve çocuk sahibi bu adamlar artık işsizdiler ve dediklerine göre Detroit şehrinde bundan böyle iş bulmaları imkânsızdı. Bunların bütün suçları, özgürlüğü seçmiş ve iş şartlarını iyileştirmeye çalışmak için örgütlenmiş olan idi. Kendilerinin en değerli şeylerini.

emeklerini patronlarına vermiş olan bu işçilere, eski demir parçaları gibi hurdaliğa atılmak üzere en adî caniler gibi gammazların ellerine teslim edilerek teşekkür ediliyordu.»

İspyonculuk büroları aynı zamanda «sarı» sendikalar kurmakla da uğraşıyorlardı, işçilerin, namuslu sendikalara kaydolmalarını önlemek gayesi ile yaratılmış, bizzat patronlar tarafından gizlice kontrol edilen ve paraca desteklenen bu «san» sendikaların başında çok kere profesyonel ispiyonlar bulunurdu.

Butîcr Sanayi Kontrol Ağının yayınladığı broşürde: «Ne zaman bir sarı sendika kurulması istenilir ise işi iyi bir sona götürmek için, bu fikri işçilere aşlamakla başladık her defasında. Bugüne kadar bu cinsten yüzlerce teşkilât kuruldu.» diyor.

Fund de La Twentieth Century'ye göre, 1935'e doğru, 2.500.000 Amerikan işçisi sarı sendikalara kayıtlıydı.

Bundan başka, işletmenin ispiyonculuk hizmetleri örgütü, kendi ajanlarını namuslu sendikaların idareci mevkilerine yerleştirebilmek için özel bir çaba harcadılar.

Kendilerini gerçek sendikacılar olarak tanıtan ve «atelye arkadaşları» arasında şöhretlerini haincesine yayan yirmi kadar İspyon, C.I.O., A.F.L. ve Demiryolcular Birliği içinde önemli görevler elde etmeyi başardı.

Bir kere yerlerini almaya görsünler, çeşitli yollarla sendikaları kökünden yıkmak için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlardı.

Hartford'da (Conncticut'da) yazı makineleri imalatçıların A.F.L. sendikası sekreterliğine kendini seçtirmek için 1933'le işten ayrılan bir Corporation Auxiliary **ajanı**, o kadar iyi çalıştı, öyle başarıya ulaştı ki, bu sendika bölümünün üye adedi bir yıldan daha az bir

zamanda 2.500'den 75'e düştü. Michîgan'da, Flint'de, başında ispiyonların bulunduğu bir başka sendika örgütünün üye sayısı 935'te 26.000 iken, 1936'da 122'ye düştü.

Michîgan'da, Fisher Body'de Lansing fabrikasında General Motors adına yürütülen ispiyonculuk kampanyası konusunda Pinkerton Lawrence Baker'in bir ajanı, «Sonuçlar mükemmel, diyordu. Eskiden Lansing Fis her'de işçiler yüzde yüz örgütlüydü. Çok.şükür şimdi beş idareciden başka kimse kalmadı.»

Söz hürriyetine ve işçi sınıfının haklarına yapılan saldırıları incelemekle görevli Follette Komisyonu, Senatoya sunduğu S Şubat 1937 tarihli raporunda şöyle açıklıyordu:

«İspyonculuğun, artık Amerikan idareciliğinin bir kısmı olduğu açık bir gerçektir, işçilerin kanunî olarak örgütlenme hakları olmadıkça, söz hürriyeti ile sendikalaşma hürriyetinin hiç bir anlamı olmayacaktır, insanlar, haklarını istemek üzere serbestçe tartışmak için toplanamamakta ve hayat şartlarını iyileştirmek amacıyla örgüt kurmamaktadırlar; ve hattâ, bîr ispiyon ağı onları, günlük yaşayışları içinde kısıktırak bağladığı için, siyasî veya dinî fikirlerini bile söyleyememektedirler.»

Rapor şöyle devam ediyordu:

«Fertlerin veya özel işletmelerin bir silâh deposuna sahip olmalarına izin verilmiş olması, hayretle karşılanacak bir şeydir. Sanaîin, kanunu temsil ettiğini ileri süren bir takım pervasız kimseleri, kendi parası ile silahlandırdığını öğrenmek üzücü ve korkutucudur. Ve yasal bir hükümetin her gerçek

savunucusu, sinesinde, işverenlerin kendi haklarını korumak için örgütlenmek gibi yasal haklarını kullanan adamlara saldırmak için profesyonel ispiyonlarla birlikte çalışan dev gibi bir ticarî işletmenin varlığına göz yumulduğunu öğrenmekle, beyninden vurulmuşa dönecektir.»

3. GAZLA VE TÜFEKLE

Pittsburgh (Pennsylvania) Federal Laboratories Inc. Başkan Yardımcısı Barker H. Bailey, 1934 baharında, şirketin ticarî temsilcilerinden birine yolladığı mektubunda: «Her yerde güçlükler ortaya çıkıyor. Elinde birkaç fabrika tutan bir kimse, *güvenlik âletleri* konusunda kendilerine sunduğumuz kaçınılmaz fırsatlarla mutlaka ilgilenmek sorundadır» diye yazıyordu.

Başkan Yardımcısının sözünü ettiği «güvenlik âletleri»: makineli tüfekler, hafif makineli tüfekler, tabancalar, otomatik tabancalar, zırhlı arabalar, alev makinaleri, ışıldaklar, cephane, koruyucu elbiseler, göz yaşartıcı ve boğucu gazlar, gaz maskeleri ve bu cinsten başka şeyleri içine alıyordu.

Federal Laboratories Inc. Birleşik Amerika'nın en önemli şirketlerinden biriydi ve Amerika'nın hayrına olamayan bir işle uğraşıyordu artık: özel işletmelerle, grev kırıcılara, profesyonel ispiyonlara, yerel polis örgütlerine ve belediyelere silâh, cephane ve buna benzer askeri malzeme satıyordu (*).

(5) Bu işle uğrasan belli başlı üç şirket vardı: Federal Laboratories, Inc., Lake Ene Chemical Company ve Manville Manufacturing Company. Bu üç şirketin 1933 ile 1936 arasında gaz

Federal Laboratories'in yüzlerce müşterisi arasında şu şirketler de vardı:

Bethleem Steel Co.
Carnegie Steel Co.
Chevrolet Motor Co.
Chicago Tribune
General Motors Corp.
Goodyear Tire and Rubber Co.
Standart Oil Inc.
Pontiac Motor Car. Co.

işletmenin uğraştığı işler biraz kanun dışı olduğu için, temsilcileri, daima sıkı ağızlardan ve gözaçıklardan olurdu.

1934'te San Fransisco'daki genel grev sırasında Federal Laboratories'in idare ettiği bazı ticarî görüşmeler bu olaya tamamen ışık tutuyor.

Federal Laboratories Inc.'in bir temsilcisi, San Francisco polis şefinden 13.000 dolarlık gaz ve gaz gereçleri siparişi almıştı. Ne var ki Federal Laboratories'in Başkan Yardımcısı L. Bailey H. Barker'in daha sonra açıkladığına göre, bu siparişin yerine getirilmesinde bazı güçlükler ortaya çıktı: çünkü «şehrin bazı memurlar*, polis şefinin siparişini onaylamayı reddettiler.» Bizzat Barker bu işi düzeltmek için derhal San Francisco'ya gitti.

ve gaz gereçleri satışından kazandıkları para, 104.062.114 dolara yükseliyordu. Bu rakama, makineli tüfekler, tabancalar, cephane ve buna benzer şeylerin satışından elde edilen ve yekünü, daha birkaç milyon dolar kabartan gelirler dahil değildi. Şurası da bilinmelidir ki, Federal Laboratories ine adı ticarî bir unvandan başka bir şey değildir ve bu şirketin hükümetle resmî bağları yoktur.

Batıdaki şirketlerin temsilcileri ile birçok görüşmelerden sonra Barker, Amerika Bankası'na bir mektup yazdı. Bu mektupta şöyle diyordu:

Amerika Bankası N.T. ve S.A.
New Montgomery Market Bürosu
San Francisco (Calif)

Baylar,

İlişikte, size ödenecek olan 1.380.912 dolar karşılığında sahibine teslim etmenizi rica ettiğimiz kapalı bir zarf gönderiyoruz,

^ Bu meblâğı, aldığınızda Federal Laboratories Inc. 1S.VS1 inci cadde, Pittsburgh (Penn.) adresindeki şubemize yollayınız.

Saygılarımla,

Federal Laboratories Inc. adına
B. H. Barker, Başkan Yardımcısı

Barker'in Amerikan Bankasına yolladığı «kapalı zarbın içinde. San Francisco polis şefinin sipariş ettiği gaz ve gaz gereçlerinin karşılığı Federal Laboratories'in faturası vardı. Barker, buna karşılık bankadan 1.380.912 dolarlık bir çek aldı. Adı hiç bir zaman açıklanmayan kimseler tarafından parası ödenen gaz gereçleri San Francisco Polis Müdürlüğü'ne gönderildi.

Barker, Pittsburgh dönüşünde, American Hawaiian Steamship Company'den Ashfield Stow'a yazdığı övgü dolu mektubunda: «Sizi temin ederim ki, içinde bulunduğumuz durumun nazikliğini asla unutmayacağız*» diyordu. «Birçok şeyler aklımdan çıksa bile sizin, yol göstermekten hoşlanmadığınız halde, bizimle işleri olan kimselerin faaliyetlerini korumaya tamamen hazır oluşunuzu daima hatırlayacağım.»

Aynı yıl içinde, Federal Laboratories incin başkanı John W. Young, şirketin şubelerine, şirketin son aylardaki çalışmalarını özetleyen bir muhtıra yolladı. Young'un muhtırası şöyle başlıyordu:

«Baylar, yalnızca şirketimiz için değil, aynı zamanda memleketimizin geleceği için, bir sürü olaylarla dolu, tarihî günler atlattık. Sınıf kavgası, daha açık ve daha şiddetli şekilde kendini gösterdi. Yılm ilk ayından başlayarak satışımız, bir milyon doları aştı.»

Şirketinin milletlerarası yaygınlığına işaret etmek için Young, şöyle devam ediyordu:

«Küba'ya, iki parti gaz ile birlikte tamamen Federal Laboratories tarafından yapılmış yirmi iki zırhlı polis arabası gönderildi. Polis, bu araçları nasıl kullanacağını öğrendi, bundan sonra her hafta gaz isteği alınacaktır.»

Fakat işler Birleşik Amerika'da da daha iyiye gidiyordu:

KToledo'daki durumu yatıştırabilmek için oraya 75.000 dolara yakın gaz gönderildi. Youngstown'a 2.00.000 dolar, Pittsburgh^ 2 milyon 500 bin dolar, Seattle'e 50.000 dolar değerinde mal gönderildi,»

Federal Laboratories Başkanı sonuç olarak:

«Göz yaşartıcı gaz kullanmanın çoğu kez iyi sonuçlar verdiğini gazetelerde okumuşsunuzdur şüphesiz. Gerçekten de polis onu nasıl kullanacağını öğrenmeye başlıyor. Onu

her gün biraz daha çok kullanıyor ve öğrendiğimize göre birçok durumlarda gaz'dan *Federal» diye bahsediyorlar artık. Özet olarak Baxter'i, Roush'ı, Baun'u, Grieg'i, Fisler'i, Richardson'ı ve hizmetleri geçmiş, bu gereçleri kullanmakta kritik zamanlarda polise yardım etmiş olan bütün çocukları kutlamak isterim.»

Başkan Young'ın mektubunda adı ayrı olarak geçen ajanlardan biri olan Joseph M. Roush 1934 başında, Pittsburgh bürosundan Kaliforniya'ya gönderilmiştir. İşçilerin mücadeleleri, doğuda adamakıllı kızışmıştı; Federal Laboratories'in müdürleri en usta ajanları meydana salmak istiyorlardı. Roush'a güvenmekle aldanmıyorlardı...

Kaliforniya'daki durumu ilk ağızda şöyle bir inceledikten sonra Roush, Federal Laboratories Inc. Başkan Yardımcısı Bailey H. Barker'e durumu, «iş'e» son derece uygun bulduğunu bildirdi.

«Bu eyalette epey yaygın bir fikre göre bu yıl, memleketimizin tarihinde en ciddî grevlerin ve başkaldırıların patladığını göreceğiz... Gelecek ay, iyi bir ay olacak. Imperiai Valley'de bir başka grev bekleniyor...» diye yazıyordu Roush.

Roush'ın eklediğine göre, daha birkaç «iştah açıcı güzel» grev, patlamak üzereydi. Çok yakın bir gelecekte Kaliforniya'nın, makineli tüfek ve diğer ateşli silâhlardan; özel olarak göz yaşartıcı gaz bombasından «büyük siparişler» vereceğini şimdiden söylemek için sebepler vardı ortada.

Daha sonraki raporlarında Roush, amirlerine, şirketin yeni mallarından birinin satışını arttırmak için Özel bir çaba harcadığını bildiriyordu. İlmî olarak

«Diphenylaminechlorarsine (DM) diye tanınan, daha basitçeşi boğucu gaz olan bu mal, Federal Laboratories'in reklâm broşürlerinde şöyle tarif ediliyordu:

«Bu kimyasal sıvı, bol gözyaşı getirir. Bulantı yapar, kusturur ve şiddetli baş ağrısı yapar. Birazcık fazla dozu bir kimseyi altı ilâ sekiz saat saf dışı eder. Kapalı yerde bu gaz zehirli sayılır fakat İyice bilinmelidir ki açık havada ölüme sebep olmaz.»

Mektuplarından birinde Roush:

«Kızıkların, Los Angeles'ta boğucu gazdan hoşlanmalarını dilerim», diye yazıyordu. «Bunun için elimden geleni yapacağım...»

Ticarî temsilcilerin çoğu gibi Roush da satışı canlandırmak için, yolculuk çantasında reklâm olarak her gazdan birkaç örnek taşıyordu. Bir iş yakaladığı zaman genel olarak üzerinde, komünist düşmanı bir yazar olan, daha sonra Amerika Birleşik Devletleri Hükûmeti'ne karşı Nazi Almanyası ile işbirliği yapmakla suçlandırılmış olan Elizabeth Dilling'in (4) «The red net-work* O adlı kitabı bulunurdu. Roush, Dilling'in kitabını müşterilere «kıızıl ajanların» Amerikan toplumuna ne için geldiklerini, Federal Laboratories'in kendilerine sunduğu teçhizatın nasıl bir «korunma» aracı olacağını göstermekte kullanıyordu. Roush aynı zamanda elinin altında «The red line of crime and civil disorder* (6) adlı bir broşür bulundurur ve sözü geçen alıcılarına ve gedikli müşterilerine dağıtırdı.

Yazın ilk aylarında Roush, göz yaşartıcı gaz stokunun satımında beklenilmeyen güçlüklerle karşılaştı.

(6) Elizabeth Dilling ve onunla beraber yargılanan 25 nazi hayranı, mahkûm olmadılar. Yargıcın ölümünden sonra dâva düştü ve sanıklar artık bir daha kovuşturmayla uğramadılar.

{7} KKIZII şebeke».

{8} «Kızıkların Suç ve Kargaşa Politikası».

Önemli müşteriler eksik olmuyordu fakat, Roush'un, Bailey H. Barker'e haber verdiği gibi bazı eyaletlerde yürürlükte olan kanunlar bazan ciddi engeller çıkarıyordu karşısına:

«Göz yaşartıcı gazın kullanılmasına karşı olan kanun, çalışmama gerçekten engel oluyor... Et grevi sırasında izin alabilmek için karşılaşmış olduğumuz güçlükleri hatırlarsınız; şehir, bundan böyle özel şirketlere için verilmesini kesin olarak reddediyor! Ne dersiniz buna?»

Roush'un karşılaştığı güçlükleri iyi anlayan Barker, ona: «Eğer orada hiç bir şey yapılamıyorsa, öyle sanıyorum ki, burada bize, başka işlerde başarı kazanacağımız ümidi ile bu başarısızlığı sineye çekmekten başka yapacak şey kalmıyor artık...» diyordu.

Buna rağmen, sipariş edilen gaz bombası üzerinden komisyon alan Roush, bu işi elden kaçırmamakta kesin kararlıydı. Eyalet Suç Araştırma ve Teşhis Bölümü şefi Clarence Morril'le yakınlık kurmağa çalıştı. Morril, Kaliforniya'da gaz ve makineli tüfekler satışına izin verecek veya reddedecek kimse olarak iyi seçilmişti.

Bir gün Roush, Pittsburgh'a, Barker'e telefon etti. «Barker, Alaska'da Federal Laboratories'in satışlarını yalnızca Morril'e vermeğe razı mıydı?»

Barker derhal «evet» cevabını verdi.

Ondan sonra, Kaliforniya'da gaz ve makineli tüfek satışı izni almakta hiç bir zaman güçlükle karşılaşılmadı artık.

San Francisco genel grevinin bitiminden iki gün sonra, 22 Temmuz 1934'te Roush, Barker'e gönderdiği uzun bir mektupta işlerini nasıl «yeniden kazındırdığını» heyecanla anlatıyordu:

«2 Temmuz akşamı Başçavuş McInerney ile subay Myron Gernea. . ertesi sabah, (Genel Kurmay'a ait bir araba ile benim gaz teçhizatından bir kısmım denemek için) kendi lerile gelmek isteyip istemediğini sordular. Büyük sokak kavgaları ümit ettiklerini ve gaz bombalarını atmak için benim ustalığıma ihtiyaçları olacağını söylüyorlardı... Kavga, gazla ve iki karabina ile başladı. Bekleme uzun sürmedi, ilk dalaşma kör şafakta başladı. Kısa menzilli mermilerle ve el bombaları ile derhal karşılık verdik.»

«Elebaşlar» San Francisco yakası boyunca rahat rahat dolaşan grev nöbetçileri (dok işçileri) boğucu gaz bombalarını yerden toplayıp tekrar polislere atmaya koyulunca Roush, onlara, daha çok «uzun menzilli mermiler» kullanmalarını salık verdi. «Sizi temin ederim ki, diyordu, işi iyi kıvırdılar. Ondan sonra her kavga bize bir zafer kaydediyordu... Öğretici olduğu kadar, ilgi çekiciydi de bu,»

Roush, gaz obüslerinin «öyle dikkate değer sonuçlar» verdiğini söylüyordu ki. San Francisco Polis Müdürlüğü'nden sonra birçok müşteri Federal Laboratuvarı'na büyük siparişler verdi:

«İşlerimiz iyi gitmiyordu. Fakat San Francisco olayından sonra derhal büyük komşu bölgelerden gaz ve tüfek siparişleri aldık. Tabii uçuyordum ben...

Malzememizi bir depoda bırakmak doğru olmadığı için onları San Francisco Polis Müdürlüğü'nün bodrumuna taşıdım... Berkeley Polis Müdürlüğü'nün, Oakland Polis Müdürlüğü'nün, San Francisco Savcılığının ve Polis Müdürlüğü'nün bana gösterdikleri ağırlamadan daha fazlası olamazdı doğrusu. Şirket ve ben, şüphesiz.

onlara büyük minnet borçluyuz... Berkeley Müdürlüğü bize, bir yazıhane, bir telefon hattı ve şehirde bulmamız imkânsız olduğu zaman benzin buldu.»

Roush, «kavgalar» sırasında çekilmiş resimlerden ele geçirdiğini ve onları büroya gönderdiğini haber veriyordu. «Bu kavgalardan birinde bir grup adama nasıl ateş ettiğimi anlatmak isterim.» diye ekliyordu. «İsabet alan bir adamın kafatası parçalandı, hemen öldü. Bir komünist olduğu için hiç de dokunmadı bana bu; hattâ onlardan, daha fazla öldüremediğime yanyorum.»

Roush'un mektubu şöyle bitiyordu:

«Şimdi, bana sunduğunuz eşsiz işbirliği için size bütün kalbimle teşekkür etmeliyim. Kelimeler, duygularımı anlatmaz... Bizim bu işi gerçekleştirmemizi sağlayan şirket üyelerine teşekkürlerimi iletmek lütfunu esirgemeyiniz. Bundan sonraki işlerde başarıya ulaşmakta hiç bir şey, arkamda fabrikanın ve onun bütün personelinin desteğini hissetmekten daha çok yardımcı' olamaz bana.,.

Karargâhımı San Francisco'da kurmayı düşünüyorum... Burayı öyle rahat ve öyle hoş buluyorum ki burada kalmağa karar verdim. En iyi dileklerimle...»

Joseph Al Roush

4. YİLDİRMA TEKNİĞİ

6.000.000 üyeli C.İ.O., Amerikan toplumunun ayrılmaz canlı bir parçası olduğu için, daha sonraları, hemen bütün dünyaca tanınacaktı. Fakat C.t.O.'yu kurma

işine girişmiş olan bu kadınlı erkekli çahşkan insanlara 1930 yıllarına doğru çok zaman adı suçlular gibi davranıldı. «Komünist kundakçıları» ve vatan haini muamelesi görüyor, olur olmaz sebeplerle hapse tıkılıyorlardı; bütün şehirler teker teker kapılarını onlara kapatıyor, adları bütün büyük sanayi merkezlerinde kara listelere geçiyordu.

1935 ile 1937 arasında Amerika'da 47.000 den fazla işçi, haklarını elde etmek için savaşa katılmış olduklarından tutuklanmıştı...

Sendika yöneticileri çok kere hayatları pahasına grev yapıyorlardı. Zaman zaman, katiller ve sivil muhafız teşkilâtları üyeleri tarafından kaçırılıyor, acımadan dövülüyorlar, kendilerine işkence ediliyordu. Birçoğu soğukkanlılıkla öldürüldü.

28 Ağustos 1935'te *New Republic* gazetesi, bu insanların başlarına gelenleri, olayları bizzat yaşayan birinin dilinden açıkladı. Yazıyı, Alabama'da Birmingham'daki Madencilik Sanayii Sendikası'nın yöneticilerinden biri olan Blaine Owen yazmıştı.

Blaine Owen'in anlattıkları şöyleydi:

«Birmingham adından hemen sonra, parantez içinde bazı adlar gelir aklı: T.C.I., Republic Steel, Schloss Sheffield... gibi. Aralarında en önemlisi T.C.L'dir. Yani, Tennessee Coal and Iron (Tennessee Eyaleti Kömür ve Demir Şirketi)..., Bir de United States Steel vardır, Morgan'ın şirketi...

Şirketin bahçeli evlerinde oturan işçilerin, mısır, ya da buna benzer, insan boyunu aşan hiç bir bitki ekimi yceklerine dair bir karar vardır. Evleri birbirinden ayrıran boşluklarda bütün gece ışıklar yanar. Saat dokuz buçuktan önce herkes içeri girmiş olmalıdır. Bununla beraber, her şeye rağmen toplantılar olur, şiddet ve yıl

dırma, toplantılara engel olamaz. Hapis ve işkence demek olan broşürler, gökten iner gibi kapıların altından kaydırılır, halkı örgütlenmeye ve mücadeleye çağırır.

Önde iki resmî elbiseli adamın oturduğu polis arabası ağır ağır bana yaklaştığı sırada evime dönüyordum. Biri araba kullanıyor, öbürü ışıldağı üzerine çeviriyordu. Sokağın öbür ucunda karanlıkta bir otomobil ve önünde ağzında sigarasile bir adam duruyordu. Köşeyi döndüm. Kapıları açık olan Ford bizi geçerken onlar da yaklaşıyordu...

Arabanın arkasında, onların arasında dimdik duruyordum. Kırmızı sinyal ışığını yakmış, iki sıra rahat evlerin arasından geçiyorduk. Hiç kimse tek kelime söylemiyordu. Pencereler sımsıkı kapalıydı; havasızlıktan terlemeye başladık, boğuşmaktan nefes nefese idik...

Pat! Beklediğim halde, bu darbe yine de ânî oldu, beni şaşırttı. Dudağım uyuşmuştu, derin nefes alıyor ve ikinci darbeyi savuşturmaya uğraşıyordum. Bu defa darbe, yanağıma indi...

Koyu kanın tuzlu tadını duydum, nefes alırken yuttum. Sivri bir diz karnıma geçti ve kollarımı kurtarmaya çalışırken nefesim kesildi. Bana öyle geliyordu ki, ezilmiş, parçalanmış akciğerlerime artık hava girmiyordu. Sonra, yüzümü hiç koruyamaz oldum. Dizlerime mi kapamıştım yüzümü, yoksa onlardan birinin dizine mi? Ne olursa olsun, benben bir parça değildi artık o... Birden, yumruk sille yağmuru durdu. Şaşırttı bu beni, gözlerimi açmaya çalıştım ama yalnız sağ gözüm açıldı.

Karanlıkta ayakta duran uzun boylu zayıf herif, düzensiz, kesik kesik, kısa sorular sordu bana. Elinde tuttuğu tabancası, ince bir ışık halinde parlıyordu. Dumdüz ve siyah kaşlı, çarpık ağızlı gencin, yüzümün ortasına bir yumruk indirebilmesi için, düzgün aralarla so-

ruklarım kesiyordu. «KONUŞMAYACAK.» diyordu. Pat! «Tınmadı bile.» Pat!... Durmadan kendi kendime tekrarlıyordum. «Ağzını açma, ağzını açma! Nasıl olsa işini bitirecekler senin; bir şey söylersen daha sözünü bitirmeden haklayacaklar seni.»

Sarışın, kısa boylusu, «Nehire atın onu» dedi. Biri si bir ip getirdi... İp, keskin bir ışıkla omuzlarıma indi. Birtakım ellerin, vücudumda kanın kuruduğu yerleri tekrar kanatarak, gömleğimi parça parça söküp aldığını duyuyordum. Birisi, bir bıçakla pantolonumu yırtıyordu...

Kırbaç durdu, kaburga kemiklerime bir çizme darbesi yedim. Öyle yıkıldım. Kısa bir an sonra yeniden başladı aynı çizme darbeleri...

Bunun ne zaman dindiğini bilemiyorum artık. Yalnız şunu biliyordum ki, ağzımı açmamak ve elden geldiği kadar sessiz durmak son derece önemli idi, bunu düşünebiliyordum. Karanlıktan gelen bazı sorular hatırlıyorum...

Belli belirsiz, bu işin artık bittiğini anladım. Arabanın kapısının çarpıldığını duydum ve arabanın lastiklerinin tozda hışırdadığını... arabanın uzaklaştığını duyunca başımı kaldırmağa çalıştım,...

Başım önüne düştü, toprağa yapıştım; uyuya kalmak istemiyordum, nasıl olursa olsun Birmingham'a dönmek, oradaki işçileri bulmak istiyordum.

Silâhlı işçiler, yatağımın başında nöbet tuttular. Daha birkaç yıl önce bir Klan üyesi olan bir maden işçisi sekiz yaşındaki küçük oğlunu getirdi yanıma, Benden, oturmamı rica etti; çocuğa göstermek için bütün vücudumu kaplayan kesikleri, yırtıkları, yaraları açtı.

«İyi bak oğlum,» dedi. «İşte şirket bu. Nefret etmesini ve savaşmasını öğrenmen gereken şey, bu!»

Milyonlarca işçi, hükümetin Wagner çalışma kanunu ile kendisine verdiği haklardan faydalanmaya çalışırken ve sendika hareketi memlekette önem kazanırken, sendika idarecileri her gün daha vahşi bir bastırma hareketinin kurbanları olacaktı.

İşte, 1935 ile 1935 arasında işçi aleyhtarı şiddetin tipik birkaç örneği:

Alabama : Ağustos 1935'te Lowndes ili pamuk toplayıcıları greve başladılar. Şerif, memleketi kol gezen bir sivil örgüt kurdu. Bu adamlar grevcilerin evlerini basıyorlar, grevcileri kaçırıp onlara korkunç işkenceler yapıyorlardı. 22 Ağustosta, «uyanık muhafızlar», James Merriweather adlı bir grevciyi kaçırmış ve Öldürmüşlerdi. Bn. Merriweather şöyle anlatıyor:

«Köy meydanında, insanların ellerini kırbaçlayan bir linç çetesinden söz edildiğini duymuştuk... Onların yarısı, bulunduğum eve doğru ilerlediler... Broşür bulmak için ortalığı altüst ettiler. Bir şilte altında buldular onları... O sırada işte olduğum için mitingte bulunmadığımı söyledim... Vaughn Ryles, elindeki ipi tehditle sallayarak bana bütün elbiselerimi çıkarmamı söyledi. «Şu sedirin üzerine uzan» dedi, «bu sabah çıplak et istiyor canım.» Sedirin üzerine boylu boyunca uzandım, Ryles döverken, Ralph McQuire başımı tuttu... Kalçalarım vuruyordu önce, sonra başıma vurdu. «Şimdi», dediler, «görelim bakalım ne söyleyeceksin.» Küfrediyorlardı... Ryles, ipe bir düğüm attı... İpi direklerden birine astı... İki ayağımı yerden kaldırdı... Yakınlarda bir yerde ateş edildiğini duydum... Kocamın öldürüldüğünü söylediler... linç etmişlerdi...»

Arkansas : Güney Çiftçileri Sendikası'nın bir idarecisi olan Howard Kester, bu eyalette yapılan şiddet

hareketlerini açıklamak için 10 Ocak 1936'da New York Post'ta şöyle yazıyordu:

«Geceleri, şerifler ve maskeli adamlar, yolları tarıyorlar, gizli sendika toplantılarını basmak için fırsat kolluyorlardı... Canları çekince adam dövüyorlar, çok kere öldürüyorlardı... Mülk sahipleri de faşist bir hareket örgütüne katılmış terdi: Bu örgütün adamları yeşil gömlek giyiyor, gömleklerine gamalı haç işletiyorlardı. Örgütümüzün yüzlerce üyesi kötü muamele görmüş, yirmi kadar aile tehdit edilmiş, evlerinden çıkarılmıştı... Sendikamızdan en aşağı on kişiyi öldürdüler.

Daha birkaç hafta önce Arkansas'ta Earle'de silahlı adamlar, bir toplantı sırasında zenci kiliselerine girdiler ve iki kişi öldürdüler... Ertesi gün, Methodist Terin bir kilisesinde, ben, siyah ve beyaz 450 sendika üyesi önünde konuşurken yirmi kadar silahlı çiftlik sahibi beraberlerinde hükümet adamları olduğu halde toplantı salonuna girdiler.

Diğerleri, kadın-erkek, çocuk gözetmeksizin sendika üyelerine saldırırken bu adamlardan üçü beni kürsüden aldılar ve arabanın içine attılar. Kilisenin içi **Eilak** bullak olmuştu.»

Michigan ; Amerikan Lejyonundan ve Millî Muhafızlar teşkilatlarının üyelerinden meydana gelmiş bir grup adam. Newton çelik şirketi önünde gösteri yapan grevciler üzerine göz yaşartıcı ve kusturucu gaz bombası atmak üzere 10 Haziran 1937'de geceleyin, Binbaşı Daniel Knagge kumandası altında Monroe'ya geldiler. Beybol sopaları ile grevcileri iyice hırpaladıktan sonra «kanun ve nizamı koruyucuları» dövmek için sempati-aramaya daldılar evlerin içine. Grevcilere karargâh ödevi gören çadırı ateşe verdiler ve işçilere ait bir düzine arabayı yaktılar, parçaladılar.

Teksas: 1937 sonuna doğru, bir ceviz toplayıcıları grevi sırasında 700 den fazla işçi San Anlonio'da, grev müfrezesi kurmak istedikleri için tutuklandılar. Adamlar ve kadınlar dövüldü, coplandı ve hırpalandı. Göstericileri (kadınlar, çocuklar, kollarında bebekleri analar) polis sıraya dizdi ve aniden göz yaşartıcı bomba attı üzerlerine. Hiç bir şeyle suçlanmaksızın, yirmi kadar kadın hapse atıldı.

Kaliforniya: 1938 başlangıcında Maden, Çelik ve Yüksek Fırın İşçileri Milletlerarası Sendikası'nın 238'inci yerel teşkilâtı, Nevada İli altın madencilerinin grevinde başa geçti. Oranın şerifi ve Kaliforniya Eyaleti polisleri tarafından idare edilen bir grup sivil muhafız, 20 Ocakta Murchie madeni grevcilerine saldırdılar. Ayrıca, tabanca ve copla silâhlanmış 300 kişilik bir çete 60 kişiye saldırdı. Ertesi akşam, gösteri yapan 12 kişi hastaneye gönderildi ve sendikanın bütün yerleri de darmadağın edildi. Sendika idarecileri linçle korkutuldu. 100'den fazla madenci ve ailesi ilden atıldı.

Mississippi: 15 Nisan 1938'de, Tupelo'da C.I.O.'nun bir idarecisi olan 27 yaşındaki Charles F. Cox'u, bir sürü adam bir arabaya sürükledi. 30 kilometre kadar açıldıktan sonra ve orada tamamen soyduktan sonra 11 adam kayışla dövmeye başladı. Cox, ondan sonra, yarıya şuurunu kaybetmiş bir halde sürüne sürüne şehre ulaşabildi. Cox, 1937 yerel grevinden sonra, fabrika sahipleri ve işçiler arasındaki anlaşmazlıkların en önemli tanıklarından biriydi. Bu işi incelemekle görevlendirilmiş olan örgütler, Cox'un örgüt aleyhine tanıklık etmesine engel olmak için kaçırılmış olduğunu açıkladılar.

Fakat ne şirketlerin millî ölçüde giriştikleri şiddet ve korkutma kampanyaları, ne «uyanık muhafızların

saldıkları dehşet, ne de grevleri kırmak için gönderilen Millî Muhafızlar ve yerel polis, gayelerine erişebildi.

Buhran yıllarının güçlükleri ve sefaleti ile, New Deal'in işçilere siyaseti ile ve Batı kıyısındaki denizciler ve madenciler sendikalarının, daha bazı sanayi sendikasının kazandıkları zaferlerle harekete gelen Amerikan işçileri, kitle halinde sendikalara girmeye ve daha iyi çalışma şartlarının yanında daha yüksek ücretler elde etmek için mücadeleye katılmaya devam ettiler.

1936 başlangıcında C.I.O. idarecileri bir «savaş fonu» topladılar; kauçuk otomobil, çelik, alüminyum, radyo ve daha bazı ana sanayi işçilerinin örgütlenmelerine yardım için güçlerini bir araya getirdiler, Gazeteciler, kimyacılar, teknisyenler, satıcılar ve memurlar, kâtipler, oduncular, denizciler, ayakkabıcılar, kürkçüler ve makinistler, sayısı bugün biraz daha artan örgütlü işçiler ordusuna katıldılar.

1936 Şubatında, Akron'daki Goodyear lâstik sanayiinin, kauçuk işçilerini C.I.O.'ya sokmak isteyen 10.000 işçisi, Goodyear fabrikasının binalarını tuttular ve Amerika'da ilk defa olmak üzere «işyerini terketmeksizin grev» yaptılar. Dört hafta dayandıktan sonra şirket, işçilerin isteklerine boyun eğdi.

1936 Kasımında Otomobil İşçileri Sendikası memleketin en önemli işletmesi olan General Motors'da grev ilân etti. Greve 125.000 işçi katıldı; General Motors'un yirmi kadar şehirdeki bütün fabrikalarını durdurdular. Üç aylık dış dişe bir savaştan sonra şirket, sendika ile bir anlaşma, imzaladı, iki ay sonra Chrysler, Otomobil işçileri Sendikası üyelerince seçilen delegeyi kabul etti.

Fakat en önemli mücadeleyi, madencilik sanayii sürdürüyordu. 13 Haziran 1936'da *Business Weeks*'de «Eğer Lewis, maden sanayiinde kazanırsa, bütün sanayi kolları tehdit edilmiş olacaktır...» diye yazılıyordu. Yı

1m sonuna doğru, Phil Murray, Madencilik Sanayii işçileri Sendikası'na 100.000 işçi kaydettirmişti. 2 Mart 1937'de B.A. Çelik sanayi ve şubeleri yeni madencilik sanayii sendikasına katıldılar. Bu, C.J.O.'nun yerel plân-da kazandığı en büyük zafer oldu.

5. «HATIRLAMAK»

Şimdi anlatacağımız olay, 30 Mart 1937'de, savaş meydanlarında can veren Amerikan askerlerinin anıldığı millî bir bayram gününde Chicago'da, Republic Steel fabrikasına yakın geniş bir arsada geçti.

İkindiye doğru, arsanın bir ucunda bine yakın adam, kadın ve çocuk toplanmıştı. Bunlar, grevde olan Republic Steel'in işçileri ve onların aileleri, öbür sanayi kollarından işçiler, dostlar ve sempatizanlardı.

Şirketin işçi düşmanı tutumunu protesto etmek için, Republic Steel fabrikasının yanında gösteriye gelmişlerdi.

Republic Steel'in kaba, iri yarı Başkanı Tom Girdler: «C.I.O. gibi kötü tanınmış bir komünist örgütle ne yazılı, ne de sözlü bir anlaşma yapmak niyetinde değilim» demişti.

Republic Steel, C.I.O.'nun henüz içine giremediği tek maden işletmesiydi. Güzel bir pazar günüydü. Hava sıcaktı. Gösteri yapanlar keyifli bir hava içindeydiler. Kadınlar hafif yazlıkları içinde, adamların çoğu ceketsiz; topluluğun hareket etmesini beklerken küçük öbekler halinde toplanmış, canlı canlı tartışıyor, gülüyor, şarkı söylüyorlardı. Kalabalığın ortasında iki Amerikan bayrağı rüzgârda hafif hafif dalgalanıyordu.

Ne olursa olsun bu görünümün insana dokunan, batan bir yanı vardı. Arsanın öbür ucunda, fabrika ile gös-

teri yapanların arasında yarı yolda elleri sopalı yüzlerce polis duruyordu. Hemen bütün polisler, arsayı boydan boya geçen çamurlu bir yolun öbür ucuna kadar uzanan dağınık sıralar halinde dizilmişlerdi. Bu polislerin arkasında destek grupları ve birkaç polis arabası vardı...

Uç yüze yakın gösterici çamurlu yola doğru akmaya başladığı anda, saat dördü yeni vurmuştu. Amerikan bayrağını taşıyan İki adamın gerisinde uzun bir Sıra halinde yürüyorlardı. Üzerine basa basa, birtakım parolan haykırarak yürüyorlar, üzerlerinde «C.I.O.'ya katılın», «Republic halka ihanet etti», «Republic Steel çalışma kanununu çiğnedi» gibi yazılar okunan levhaları havaya kaldırıyorlardı.

Arsanın ortasına doğru polis, gösteri yapanlara yolu kapadı. Kalabalık, yavaşlamak ve durmak zorunda kaldı, iki bayrak taşıyıcı arasında duran genç bir adam polislere, kalabalığın geçmesine engel olmamalarını söyledi. Göstericiler saflarını sıklaştırdılar, hırsla konuşmasını dinledikleri genç adamın etrafında sımsıkı bir topluluk oldular.

Kimi, idarenin gösteriye izin verdiğini, kimi de polis, yürüyüşü durdurmaya hiç bir hakkı olmadığını söylüyordu.

Polisler, sinirli olduklarını gizleyemiyor, yerlerinde duramıyor, tabancalarını kılıflarından çıkarıyor, sopalı ile oynuyorlardı.

Arsada kötü şeyler olacağı seziliyordu.

Birdenbire, hiç beklenmeksizin, sanki önceden verilmiş bir işaretle harekete gelmiş gibi birkaç polis kolunu kaldırdı ve kalabalığın ortasına göz yaşartıcı gaz bombası fırlattı. Aynı anda âni olduğu kadar korkunç bir ateşe başladı tabancalar.

Öndeki kadınlar ve erkekler yerlere attılar kendilerini. Kalabalığın gerisi korkudan şaşırılmış, çılgına dönmüş bir halde bütün hızı ile kaçmaya başladı. Emir üzerine polisler, kaçanlara yüklendiler, hayvana vurur gibi sopalarla dövmeye başladılar.

Tabanca sesleri ve yaralananların bağırırları arasında gösteri yapanlar, dayaktan bitkin halde birer birer yere yıkıldılar. Polis grupları, yaralıların yanından ayrılmıyor, sopalarla onlara vurmakta devam ediyorlardı. Erkekler ve kadınlar, yüzleri gözleri kan içinde, umutsuzca, sopa darbelerinden sakınmaya çalışarak sendeliyor, ayakta sallanıyorlardı.

İşte Ölüler Günü katliâmı böyle başladı.

Medenî hürriyetlerin çiğnenmesi konusu üzerinde bir araştırma yapan bir grup Chicago'm rahip adına gösteriye gelen ve yanında bir de fotoğraf makinesi olan Charles B. Fishe adında bir rahip daha sonra olayı şöyle anlattı:

«Fotoğraf makinesini gözlerime yaklaştırdım ve gözyaşartıcı bombaların patladığı yeri gördüm. Topluğun başında bulunan insanların çöktüklerini gördüm. Düzinelerle, yığın yığın yere yıkılıyorlardı.

Sol gözümün köşesinden, 9-10 metre gerimde bir adam dikkatimi çekiyordu. Bir zaman hareketsiz kaldı, sonra yıkıldı. Böylece yüzükoyun resmini aldım onun. Ölmüş olmalıydı, çünkü sırtında, gömleğinin üzerinde kan lekeleri vardı...

Hemen yakınımda, 30 metre kadar ilerimde bir delikanlı gördüm. Bütün gücüyle koşarken, geriye arkasından koşan iki polise bağıyordu: «Gidiyorum, gidiyorum işte. Emrettiğiniz gibi... Elimden geldiği kadar hızla koşuyorum». Delikanlının ayağı takıldı, düştü ve polisler, ikisi birden üzerine çullandılar. Sürükleyerek bir çalılığın arkasına götürdüler, bir zaman orada döv-

düler. Hemen yanlarında, onların filmini çektim: delikanlı yıkıldığı yerde şuurunu kaybetmişe benzediği halde polisler kalın sopaları ile dövmeye devam ediyorlardı...*

Chicago Hull Cemiyeti'nde çalışan Mme. Lupe Marshall adındaki sosyal hemşire de Ölüler Günü Katliâmına şahit oldu. Polisin gösteri yapanlara saldırdığı o kargaşalıkta, o da yakalanmış, bir hayli dayak yemiş ve bir polis arabasına atılmıştı.

Şöyle anlatıyor Mme. Marshall:

«Olayların başladığı sırada bulunduğum noktaya yakın yerde polisler, vurulup yere düşmüş adamları toplamaya koyuldular; onları, ayaklarından yada kollarından sürükleyerek taşıyorlardı. Arabada bulunanların hiçbirinin oturacak gücü kalmamıştı. Polisler birbiri üstüne yığıldılar onları. Bazılarının başı, başka vücutların altında kalmıştı. Bazılarının kolları ters dönmüş, bacakları eklem yerlerinden çıkmıştı...»

Mme. Marshall, hastaneye kadar o kâbuslu yolculuğu şöyle anlatıyor: «Sanki oraya hiç varanı ıyacakmı şız gibi geldi bana; her sarsılıştaki bu adamlar havaya fırlıyor ve sonra yine birbirinin üzerine düşüyorlardı, Arabada her şey korkunç bir şekilde altalta üstüsteydi, inlemeler, bağırırmalar geliyordu vücutlardan...»

Araba hastanenin önüne gelince polisler, yaralı ve bayılmış insanları arabalardan çekerek, ayaklarından, ellerinden sürükleyerek içeriye aldılar ve hoyratça yere attılar. Birdenbire bir dedektif belirdi ortalıkta, yerde yatan vücutları göstererek kızgın bir sesle bağırdı polislere: «Hangi şeytan verdi bu lanet ateş emrini?». Polislerden biri cevap verdi: «Kapat çeneni!» Ve Mme. Marshall'a dönerek ekledi: «Tamamen ölmüş değiller henüz.»

Fakat bütün geçen şeyleri fûme atmış olan Paramount film şirketinin günlük haberler filmi, şüphesiz, Ölüler Günü Katliâmı hakkında daha korkunç şekilde tanıklık edebilirdi. Ne var ki film, çoğaltılıp sinemalara dağıtılmadı, Paramount idarecileri, film halka gösterilirse «kızılca kıyametin kopacağını» düşünüyorlardı.

Filmin banyosu yapıldıktan sonra özel şekilde gösterildi. Senatör Robert M. La Follette Jr., Senatör Elbert D. Thomas ve La Follette Medenî Hürriyetler Komisyonu'nun en yetkili üyelerinden birkaçı hazır bulundular bu gösterilişte.

Saint Louis Post Dispatch gazetesi daha sonra bu filmin özel gösterilişini, özel şaşırtıcı bir şekilde anlatıyordu. Post Dispatch'te çıkan yazıdan bazı kısımları aşağıya alıyorum:

«Birdenbire belirli bir işaret verilmeden, tabancaların korkunç patlama sesleri duyulur ve gösterici grubunun ilk sıraları, biçilen otlar gibi yıkılırlar... Polis derhal göstericilere saldırır ve havada, sopaların işlediği görülür.»

Polisler, sanki normal bir iş yapıyorlarmış gibi adamları dövmek için ayrı ayrı yerlere sürüklerler. Defalarca, iki veya dört polisin bir tek adamı dövdükleri görülür. Biri, beyzbol sopası gibi tuttuğu sopayla adamın yüzünün ortasına vururken, Öbürü elile kafasına vurur, bir diğeri sırtına sırtın» indirir...

«C.I.O. idarecileri, gömü işi ile uğraşan cenaze şirketinin, kurbanlardan birinin, darbelerin etkisi ile kafatasının kırıldığı ve beynin tamamen ezildiğini söylediğini açıkladılar...»

Yazı devam ediyordu:

«Sırtını delip geçen kurşun yemiş bir adamın' bütün vücudu tutmaz oldu. İki polis, polis arabasına atı

mak için onu ayağa kaldırmaya çalıştılar; onlar bırakır bırakmaz adamın bacakları büküldü ve hemen arabanın basamağının dibine, çamura yüzükoyun yığıldı. Başım ve kollarım oynatıyordu, fakat bacakları tamamen duygusuzdu. Bir kaplumbağa gibi başını kaldırıyor ve toprağı kanınıyordu...»,

Post Dispatch'in yazısı şöyle bitiyordu:

«Kamera, sahnenin ortasına gelir tekrar. Şurada burada ölümün o korkunç kayıtsızlığını hatırlatan cesetler yatmaktadır yerde upuzun... Saçı başı dağılmış, paltosunun önü açık, yüzü gözü şişmiş bir polis, kameranın önünde duran bir başka polise yaklaşır. Kan ter içindedir, yorgundur. Anlaşılmaz bir şeyler söyler. Birdenbire ağız kulaklarına varmışcasına sırtır, ellerini oğuştura oğuştura uzaklaşır. Film biter.»

Ölüler Günü katliâmında on kişi öldürülmüş, yirmi kadarı da ciddî şekilde yaralanmıştı.

Katliâm, maden işçileri gösterisinin, Republic Steel fabrikasını işgal etmek ve içeride kimi bulurlarsa öldürmek için hazırlanmış bir «komünist komplosu» olduğunu söyleyen Chicago polis şefleri tarafından kapatıldı. Polisin bu temsilcilerine göre «iki veya üç yüz kişinin hayatı», «polisin hazırlıklı ve tertipli hareketi» sayesinde kurtarılmış oldu.

30 Haziran 1937'de La Flotte komisyonu Önünde ifade vermeye gelen Chicago polisinden, yüzbaşı James L. Mooney'in tanıklığından birkaç parçayı aşağıya alıyoruz:

Senatör Thomas — Demek ki, size göre ayın 30'ununki olay polisle komünistler arasında bir kavgaydı öyle mi?

Yüzbaşı Mooney — Bu, kızıl kışkırtıcıların suçudur,,. Onların asıl maksatları fabrikaya girmektir. Orada birçok kimseyi öldüreceklerdi.

Senatör Thomas — Sizin komünist dediğiniz bütün bu kimseler, adam öldürmek mi isterler hep, onların gayelerinden biri de bu mudur, acaba?

Yüzbaşı Mooney — Hepsi değil, fakat rastlamadıklarımın hepsi.

İfadesi sırasında Yüzbaşı Mooney sordu: «Senato Komitsyonu'nun işini kolaylaştıracak bir teklifte bulunabilir miyim?»

Senatör Thomas, «Evet» dedi.

Yüzbaşı Mooney: «Bütün bu komünistleri ve kızılı-ları atın memleketten, her şey düzelecek o zaman.»

Senatör Thomas: «Nereye gönderirdiniz onları?» diye sordu.

«Rusya'ya, Lenin'in yanına.»

«Gerçekte bunların, Rusya'nın paralı ajanları olduk-larını mı sanıyorsunuz?»

«Bunu düşünmeme sebep, memlekette en aşağı elli komünistin emir almak için Rusya'ya gitmiş olmasıdır.»

«Onların, Rusya'nın neresine gittiklerini biliyor mu-sunuz?»

«Başkente gittiler,»

«Başkent nerede?»

Yüzbaşı bir an durakladı, sonra karşılık verdi: «Ta-bîî, Lenin neredeyse orada.»

6. GENEL KARARGÂH

New Deal'in güç durumunda bulunduğu sırada, son derece sözü geçen Amerikan milyonerlerinden küçük bir grup, yılda bir kere, en sıkı bir gizlilik içinde New York'taki Rockefeller Plaz'da 3115 numaralı odada top-

lanırlardı. Bu grup, «Özel Görüşme Komisyonu» adını taşıyordu.

30 Rockefeier Plaza'dakî 3115 numaralı odanın ka-pısında, «Edward S. Cowdrick, Sanayi İşleri Uzmanı» yazılı bir levha bulunurdu, fakat bu, «özel Görüşme Ko-misyonu»nun bu büroda neler görüştüğünü tamamen açıkla yam azdı. Telefon rehberinde Komisyonun adı yok-tu; başlıklı kâğıdı yoktu; bütün kayıtlar ve raporları «son derece gizli» idi.

Özel Görüşme Komisyonu sekreteri Edward S. Cowdrick, komisyondan olmayan kimselerle konuşur-ken komisyonun adını hiç geçmezdi; örgütten, «ortak-larım» veya «bana işveren grup» diye söz ediyordu.

Özel Görüşme Komisyonu, adları, bütün dünya sa-nayici ve maliyeci çevrelerinde efsanevî şekilde geçen insanlardan meydana gelmişti.

Aşağıda, diğerleri arasında, Komisyonun toplantıla-rına veya onun genel faaliyetine katılan bazı kimselerin adlarını bulacaksınız:

Lammot du Pont, Du Pont de Nemours E. İ. şirketi başkanı.

Alfred S. Sloan Jr. General Motors Cor-poration başkam.

Harr W. Anderson: General Motors Cor-poration dış işler müdürü.

Owen D. Young: General Electric Com-pany'nin idare kurulu başkanı.

Edgar S. Bloom: Western Electric Com-pany başkam,

Eugene G. Grace: Bethlehem Steel Com-pany başkanı,

Frank A. Merrick: Westinghouse Elec-tric and Manufacturing Company başkanı.

Harry E. Ward: Irving Trust Company başkanı.

E. J. Thomas: Goodyear Tire and Rubber Company personel şefi.

Özel Görüşme Komisyonu'nda temsil edilen tröstler şöyle gruplanmışlardı:

Morgan Grubu; United States Steel Corporations (Amerika'nın en büyük sınaî şirketi) General Electric Company; American Telephone and Telegraph Company.

Du Pont Grubu: General Motors Corporation (Amerika'nın üçüncü büyük sınaî şirketi); E. I. du Pont de Nemours Company (Amerika'nın dördüncü büyük sınaî şirketi); United States Rubber Company.

Rockefeller Grubu: New Jersey Standart Oil Company (Amerika'nın ikinci büyük sınaî şirketi).

Mellon Grubu: Westinghouse Electric and Manufacturing Company.

Chicago Grubu: International Harvester Company.

Cleveland Grubu: Goodyear Tire and Rubber Company.

özel Görüşme Komisyonu, 1930 yılları sırasında, stratejik plânlar çizen, kullanılacak taktiği gösteren ve teşkilâtlı işçilerle. New Deal politikasına karşı açılmış olan savaşın bütün dönemlerini idare eden büyük Amerikan kapitalistlerinin gizli genel karargâhı idi. (*)

- (9) Özel Görüşme Komisyonu 1919 da, işçi sınıfının Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen hak isteme mücadelelerinin kızıştığı dönemde kurulmuştu. Ama Komisyon, ancak New Deal politikası iyice başarı kazandıktan sonradır ki, ciddî ve sistemli olarak işlemeye başladı.

özel Görüşme Komisyonu'nun idareci üyeleri ancak yılda bir kere toplanıyorlardı, fakat onların temsilcileri ve daha küçük memurları sayısız toplantılar yapıyorlardı. Sekreter Cowdrick ise, Komisyon'un en önemli üyelerini, devamlı olarak, sanayi alanında geçen ilgi çekici şeylerden haberdar ediyor, onlara durmadan kayıtlar ve raporlar gönderiyordu.

New Deal'in ilk yılı Komisyon için özellikle yüklü bir yıl oldu. Bethlehem Steel Company'nin ikinci başkam ve Özel Görüşme Komisyonu Başkanı J. M. Larkin, 1934 başında şöyle açıkladı: «1933 yılı, kurulan birliklerin sayısı, tartışılan konuların çeşitliliği ve önemi, sanayi şirketlerince Komisyon üyelerine sorulan soruların çeşitliliği bakımından yarış dışı bir rekor kırdı.»

Bu zor devre boyunca çalışmaları İçin Komisyona minnetini bildirmek isteyen Larkin: «Özel Görüşme Komisyonu ile ilgili ve onu destekleyen şirketler öyle durumlara düştüler ki, toplumsal çatışmaları ve kalkınma programının ortaya çıkardığı her gün biraz daha artan güçlükleri çözmek için Komisyonun tecrübe ve öğütlerine ihtiyaç duydular,» diyordu.

Larkin, «Bununla birlikte, yine de çözülmesi gereken bazı karışık sorunlar kalıyordu,» diye ekliyordu. «En önemlilerinden biri, bugün serbest rekabete karşı girilen bir savaşta dövüşmek zorunda kalışımızdır...»

Roosevelt hükümetinin ilk günlerinde, hükümete yakın yüksek çevrelerle ilişkilerini kullanmasını iyi bilen Özel Görüşme Komisyonu, iç işlerde hükümet politikasına uygun hareket etti. 1933 Ağustosunda, Ticaret Bakanı, ticarî plânlama ve yönetme için bir Danışma Konseyi kurduğu zaman General Electric Başkanı Gerard Swope üe New Jersey Standart Oil Başkanı Walter C. Teagle (bu iki şirket de özel Görüşme Komisyonu'nda üye idiler) bu konsey başkanlığına ve sınaî ilişkiler bü-

rosu başkanlığına getirildiler. Swope ile Teagle de, özel Görüşme Komisyonu'nun önemli üyelerini Sınâî İlişkiler bürosuna ve Edward Cowdrick! de sekreterlik vazifesine getirdiler.

Cowdrick, American Telephone and Telegraph Company'nin başkanı W. A. Griffin'e yazdığı gizli bir mektupta, Özel Görüşme Komisyonu üyelerinin bu hükümet örgütü içinde oynayacakları rolü açıklıyordu:

«Her üye şahsen çağırıldı, şirketini temsilen değil; Özel Görüşme Komisyonu'nun adı hiç geçmeyecek. Bu yeni komisyonun (sınâî ilişkiler bürosu) işi bizim komisyonun işini tamamlayacak ve genişletecektir. Komisyonun çalışmasının genel gidişi, normal toplantılar sırasında çizileceği için olağanüstü toplantılar yapmak gerekmeyecek şüphesiz.»

Fakat, New Deal'in işçi lehine siyaseti yavaş yavaş beliriyor, Roosevelt hükümeti ile büyük sermaye arasında çatışmalar başlıyor ve özel Görüşme Komisyonu üyeleri, bundan böyle hükümet içinde gerçek bir etki yaparak hareket etmelerinin imkânsız olduğunu anlıyorlardı. Komisyona göre, şimdi en âcil şey, aynı zamanda Roosevelt'e ve sendikalara karşı geniş bir kampanya açmaktı...

Halk işleri uzmanları ve sanayi sorunları uzmanları, fikir danışmak için çağırıldı. Cowdrick'in kontrolü altında. Geçici tşçi Taraftan Kanununun ince bir analizi yapıldı ve adamakıllı inceleyebilmeleri için bütün komisyon üyelerine dağıtıldı, United States Rubber'den Cyrus Ching'in önerisi üzerine komisyona bir «Haberleşme örgütü eklendi. (10)

(10) 7 Ağustos 1947 de Başkan Trtımın, Cyrus Chîng'i Federal Araboluculuk ve Uzlaştırma Hizmeti Başkanlığına gelirdi. İşçilerle patronlar arasındaki uyuşmazlıklarda hakemlik yapacaktı.

Daima el altında olan ve bazı şirketlerin sundukları avantajlardan faydalanan komisyon, sendikalara karşı ve serbest rekabetin savunulması için geniş bir propaganda kampanyası açtı. Cowdrick bu kampanyanın örgütlenmesi için komisyona yapılan yardım konusuna şöyle değiniyordu:

«Bazı kimselerle ve Millî Fabrikatörler Ortaklığı, Birleşik Amerika Ticaret Odası, Millî Otomobil Ticaret Odası ve özel Görüşme Komisyonu'na bağlı bazı şirketlerin Washington'daki büroları gibi bazı örgütlerle çok faydalı bağlar kurdum. Genel olarak hükümet memurları ile yüzyüze gelmekten çok, bu bağlar aracılığı ile hareket ettim. Çok düşündüm ki, üzerime çok dikkat çekmekten veya onlara üzerlerine etki yapıyorum incinini vermekten kaçınmak daha iyi olacaktı.»

Millî Fabrikatörler Ortaklığı ve B. Amerika Ticaret Odası'nın «son derece anlayışlı ve uysal olduklarını» belirtiyordu raporunda Cowdrick. «Özel Görüşme Komisyonu'na bağlı şirketlerin çoğu bu iki örgütün üyçst olduklarından, bunda şaşılacak bir şey yoktu.» Komisyonun çabalarına rağmen, işverenler ve işçiler arasındaki ilişkilere dair Federal Kanun yayınlanınca bu durum, komisyonun karşısına yeni sorunlar çıkardı. Komisyonun 1936'da çıkan yıllık raporu, 1919'daki kuruluşundan beri komisyonun çalışmalarını inceledikten sonra şöyle diyordu:

«Bu geçen on sekiz yılın hiç biri 1936 kadar zor olmadı... Çalışmanın tüzüklerle düzenlenmesi güçlükleri, kanunlar ve sendika idareci 1 erince yapılan şiddetli baskı ile daha da arttırıldı., özel Görüşme Komisyonu, 1936'da kısmen etkili olmuştu.,»

Baştanbaşa değişmiş olan durum, işçi düşmanı yeni taktikler kullanılmasını gerektiriyordu. Bu taktiklerden biri, bazı «dinî cemaatlar!» ve sivil savunma gruplarını

büyük işletmeler ve serbest rekabet yolu ile desteklemektir, Goodyear Rubber Company, Akron'da bir grev sırasında bu tekniği kullanmıştı; Cowdrick, raporunda bu konu üzerinde şöyle yazıyordu:

«Pazar günü öğleden sonra, Akron'un eski belediye başkanı C. Nelson Sparks, kanun ve düzeni koruma birliklerinden birinin idaresini almayı kabul etti... Radyoda verdiği bir nutukta, kışkırtıcılara şehri terketmelerini önerdi. Bir ara, düzeni devam ettirmek için kuvvet göndermeye kandırmak amacıyla valiye baskı yapıldı.»

Özel Görüşme Komisyonu aynı zamanda, grevleri kırmak ve başka türlü işçi düşmanı işleri başarmak için başvurulabilecek çeşitli Amerikan faşist örgütler hakkında derin bir inceleme ile uğraşıyordu. Anayasa ve Eğitim Birliği, Haçlılar, Cumhuriyet Bekçileri ve Amerikan İnsanları adlı birlikler vardı bunların arasında. 1 Haziran 1936'da Cowdrick, yahudi düşmanı ve nazi dostu olan Cumhuriyet Bekçileri Örgütü hakkında ne düşündüğünü sormak için General Motors'un idarecilerinden biri olan Anderson'a bir mektup yazdı. Anderson birkaç gün sonra cevap verdi:

«1 Haziran tarihli mektubunuza cevap olarak, Cumhuriyet Bekçileri adlı örgütten söz edildiğini duymadığımı söylemek zorundayım. Bizim burada güzel, küçük bir örgüt var: Kara Lejyon. Belki de odur...» »)

U. S. Steel Corp, Başkan Yardımcısı A. H. Young'un teklifi ile, Cowdrick'ın kaleme aldığı bir rapor komisyonun, faşist sindirme yöntemlerine ne kadar ilgi duydu

- (11) Kara Lejyon; 1936'a doğru Ohio'da, Illinois'de, Indiana'da, şiddette hüküm süren bir gizli teröristlik örgütü. Lejyon, yangın çıkarma, kundak sokma, işkence etme ve öldürme gibi tepeleme usulleri kullanırdı. Daha fazla bilgi için bak: «TehEikeli Amerikalılar» bölümü.

duklarını açıkça belirtiyordu. Rapor, komisyon üyelerinin incelemelerine sunulan garip bir iş kanunu taslağının ayrıntılı bir analizini de içine alıyordu. Söz konusu olan kanunda aşağıdaki madde de vardı:

«İşletmenin müdürü, işletmeyi ilgilendiren sorunları, memurlar ve işçiler adına çözer... Memurların ve İşçilerin refahından sorumludur... Memurlar ve işçiler, fabrika birliğinin «hayırhah» kurallarına saygılı davranarak müdüre sadakat borçludurlar,»

A. H. Young, Cowdrick'e yazdığı bir mektupta bu hukukî parçayı «Alman hükümetinin bir üyesinden» aldığını söylüyordu.

Bu kanun, Adolf Hitler'in «Millî Çalışma Örgütü Kanunu» idi.

Ama ne özel Görüşme Komisyonu'nun üzerinde çalıştığı projeler, ne onların yüksek derecedeki ilişkileri, ne sonsuz kaynakları, Amerika'da büyük küçük bütün fabrikaları, maden ocaklarını kaplayan sendikacılık dalgasının önüne geçebildi.

1937 Martı ile Eylül arasında, altı ay içinde C.I.O. nun üye sayısı 1 804 000'den 3.718.000'e çıktı. 1938'e doğru Amerika'da toplam sendikalı işçi sayısı, eşi görülmemiş bir rakama, 7.700.000'e varmıştı.

C.I.Ü.'ü gazeteci Len de Caux, 1938 başında, sendika bülteninde; «Daha önce örgütsüz diğer büyük üretim sanayilerinde olduğu gibi, maden sanayiinde, otomobil sanayiinde, kauçuk sanayiinde sendikanın kollarını kurmayı başaran C.I.O., günlük ücretlerde 1.000.000.000 dolara yakın bir artış elde etti; diğer sanayilerde elde edilen dolaylı kazançlar bunun içinde değil» diyordu.

Amerika'da, işçileri sendikalaşmamış bir tek büyük sanayi şirketi kalıyordu geriye. Bu da Ford Motor Company idi.

FORD İMPARATORLUĞU'nda

ve Tanrı belki şöyle buyurdu:
Hakları olacak kullarımın
hakları ve özgürlükleri
sıradağlar gibi sağlam.
Bir araya gelecekler "söz misali"
"söz misali" hak arayacaklar
hesap soracaklar yüce katlardan
barış içinde
ve (korku) taşımadan yüreklerinde.»

ve Tanrı belki şöyle buyurdu:
Nerede isterlerse orada
neyi isterlerse onu
haykıracaklar
ağız dolusu.»

Yalan,
piskoposça bir yalan bu.
Sökmez Ford İmparatorluğumda
Tann'nın buyruğu.

Deneyin
deneyin hele bir
işbaşı yapmayı
ve işi paydos etmeyi
Ford'un fedâîleri önünde
Ford'a şükürler etmeden.

Deneyin
deneyin hele bir
çevrenizdeki güllere
başka gözle bakmayı
Ford'un baktığı gözden.

Deneyin
deneyin de görün
nasıl da iner
silleler
nasıl da iner
tekmeler
boşboğurlerinize
birden.

Archibald Mac Leish'in
«Özgürlük Ülkesinden...»

1. KİŞİLİĞİ VE EFSANESİ

Diğer bütün otomobil fabrikalarının müdürleri sendika ile bir anlaşma yaptıkları sırada Henry Ford, «Biz asla, ne Otomobil İşçileri Sendikası'nı ne de başka bir sendikayı tanıyacağız.» diyordu. «Sendikalar, yeryüzünde şimdiye kadar varolan şeylerin en kötüsüdür.»

Başka hiç bir fabrikatör, sendikalara karşı açılan savaşa, Henry Ford kadar azgınlıkla katılmamıştı; ve yeni çalışma kanununa rağmen, işçilerinin örgütlenmemiş kalması kararında daha az kesin değildi. O zamana kadar Ford, kendisinin kanunlardan önce geldiğini zannediordu.

Ford'un, Detroit'te ahırdan bozma bir yerde, geri-sine bir motor takılmış bir çocuk arabasına benzeyen bir âletin deneylerini yaptığı günden bu yana otuz beş yıl geçmişti; ve o günlerin tanınmayan makine mucidi, dünyanın en zengin ve en kudretli insanlarından biri olmuştu bugün.

Ford'un geniş şahsî imparatorluğu, altı kıtayı kaplıyordu. Çin'de, Mısır'da, Arjantin'de, Meksika'da, Ma-

caristan'da, Japonya'da, Almanya'da ve daha bir sürü memlekette fabrikaları, şubeleri vardı. Arazisi, Kaliforniya'da petrol kuyuları; Kentucky'de, Batı Virginia'da, Kuzey Michigan'da bir acre'a (*) yakın genişlikte yüzlerce kömür ocağı ve ormanları, aynı şekilde Brezilya'da, Para'da 2.225.000 acre'lık kauçuk çiftliklerini içine alıyordu, A,B,D'de cam üretiminin hemen dörtte biri, onun kontrolü altındaydı. Elinde bankalar, demiryolları, havayolları ve atlantik ötesi denizyolları vardı. Ford fabrikaları, diğer şeylerle birlikte arabalar, kamyonlar, traktörler, elektrikli lokomotifler, uçaklar, buhar türbinleri, dinamolar, çelik, çimento, kumaş ve kâğıt çıkarıyordu. «Milletlerarası bankerler»e çok kere ateş püsküren Ford'un, Avrupa'da ve Asya'da kauçuk, çelik, mühimmat ve kimyasal maddeler imâl eden kartellerle sıkı sıkıya bağlı işletmeleri vardı.

Michigan'da Dearborn'daki River Rouge fabrikası, Ford imparatorluğu'nun merkezi idi. Dünyanın en büyük sanayi sitesi olan ve bin acre'dan daha fazla bir alanı kaplayan River Rouge fabrikası, tastamam bir şehirdi. Yüz elli kilometreden fazla uzunlukta bir demiryolu ağı, parke döşeli güzel yollar, geniş kanallarla kaplı idi bu alan. İki kilometre uzunluğundaki limanına atlantik aşan gemiler yanaşabilirdi. Sayısız binalarda yazıhaneler, dökümhaneler, çelik imalâthaneleri, baskı atelyeleri, makîna fabrikaları, bir kâğıt fabrikası, otomobil lâstiği fabrikaları, cam ve çimento fabrikaları yerleşmişti. Fabrika tam randımanla çalıştığı zaman 85.000 işçi kullanıyordu.

1940'da *Ford Motor Company* 30.000.000'dan fazla araba çıkarmıştı. Fabrikanın günlük kazancı, yaklaşık olarak bir milyon dolara yükseliyordu,

(*) 1 Acre Ü 4,39 dönüm genişliğinde eski bir arazi ölçüsü.

Eğer, olukla para akıttığı yaym ajanlarının Henry Ford adı etrafında yaydıkları efsaneye inanılırsa, meşhur otomobil fabrikatörü, büyük bir insancıl, bir bilge, genel olarak insanlığı ilerletmek, özel olarak da işçilerin hayat şartlarını yükseltmek arzusu ile hareket eden akıllı bir insandı. Gerçekte ise, bu büyük, zayıf ve kamburumsu mülti-milyonerin mekanik aklı, tam bir entellektüel kısırlık, son derece yobazlıkla, toplumsal ilerleme karşısında duyduğu şiddetli korku ile doluydu.

Ford'un yeryüzündeki fabrikalarında en son sınaî tekniğin kullanılışı, mekanik malzemenin teminine gösterilen titizlik derecesindeki dikkat, personele karşı gösterilen geri ve kaba davranış tarzı ile göze batar şekilde çelişiyordu.

Bu çelişki, hiç bir yerde, Ford'un Dearborn'daki River Rouge fabrikasındaki kadar suçlanmamıştır.

Bir işçi, River Rouge'un sıkısıkiya korunan demir parmaklıklı kapısından içeri girer girmez sanki Amerika'nın göbeğinde bağımsız bir faşist devletin sınırlarını geçmiş gibi olurdu — öyle bir devlet ki — işçiler ve işverenler arasındaki Federal Hakem Komisyonu'na göre, işçiler için «bir korku ve dehşet rejimi» kurmuştu.

Bu devletin diktatörü Henry Ford ise, korkunç şefi ve gizli polisin kadirli mutlakı da Harry Herbert Bennett idi.

2. KÜÇÜK ADAM

Ford'un masalımsı meslek hayatı boyunca, siyasetini tâyinde ve emirlerinin yerine getirilmesinde, acaip ve çok kere de tehlikeli birtakım maceraperestler esaslı bir rol oynamışlardı. Etrafı daimi olarak bir insan zinciri ile çevriliydi. Bu zincirin halkaları: Sionistlere kar-

şı ırkçı yalanlarla dolu, utanılacak bir milletlerarası yayını paraca desteklemesi için Ford'u ikna eden azılı bir yahudi aleyhtarı ve çarın eski bir subayı olan general kont Z. Cherep Spirodovitch; A.B.D. askerî casusluk servisinin eski bir üyesi olan ve 1920 başlangıcında Ford'un hafiye örgütünü yöneten, liberal Amerikalıların en tanınmışlarının faaliyetleri hakkında gizliden gizliye dosyalar hazırlayan Dr. Harris Houghton; Ford şirketine sorumlu bir görevi olmadığı halde her zaman Ford'un yazıhanesinde boy gösteren ve bir zaman kendisine fabrikanın ikinci müdürü gözüyle bakılan esrarengiz Alman âşıkt Ernest Gustav Liebold; ilk plânda Ford'un gazetesi Dearborn Independant'ın idarecisi, sonra, bütün Amerika'da yahudi aleyhtarı propaganda kampanyaları düzenlemekle ünlü antidemokratik Anglosakson Federasyonunun müdürü olan William J. Cameron gibi kimselerdi.

Fakat, Ford'un bütün yardımcılarının, müşavirlerinin ve ortaklarının en şaşırtıcısı ve en korkuncu Harry Herbert Bennett idi. Bennett, Ford Motor Company'nin personel müdürü resmî unvanını taşıyordu. Fakat ona asıl görevinin ne olduğu sorulduğunda Bennett: «Ben mi? Mr. Ford'un şahsî hizmetindeyim» cevabını vermekten hoşlanırdı. 1935'e doğru, sayısız kimselerin de görünüşünü paylaştığı *Look* dergisine göre Bennett «Şirketin gerçek patronu idi.»

Saint-Louis Post & Dispatch'de yazdığı bir makalede Spencer R. McColloch, «Bennett'in bir hareketi, bir insanın Ford Impara torluğu 'nda başarısını veya sonunu ifade edebilirdi.» diye yazıyordu. «Onunla zıtlaşan yüksek derceli memurlar bazan (istifa etmeyi) daha tercih edilir bulmak zorunda kalıyorlardı. Bennett'in disiplinine karşı gelmekle işledikleri hatanın cezasını çekmek için aylarca, görevlerinden uzaklaştırılmış bir halde o

binadan bu binaya başıboş dolaşmak zorunda kalan kimseler çok görülmüştür.»

Hattâ, Ford'a göre Harry Bennett, Ford Motor Com pany'den daha önemli bir işletmeyi bile idare edebilirdi. Ford, «Harry Bennett A.B.D. Başkanı olmalıydı,» derdi.

Bennett'in emrindekiler ona «Küçük Adam» diyorlardı. 1916'da Ford'un yanına girmeden önce birçok yıl lar Amerika Deniz Kuvvetleri'nde bulunan, bir zaman da «Marin Reese» adı altında tüy sıklet boksörlük yapan Bennett, ince dudaklı, şık, küçük bir adamdı; kravatına sarılıp az kalsın kendisini boğacak olan bir adamın elinden yakayı kurtardığı günden beri hep papyon takardı.

Sert, oynak zekâlı, becerikli olan Bennett, Ford'un yanında çabuk yükseldi. Ford'un çocuklarını kaçırılma tehlikesine karşı onların korunmasını sağlamakla görevlendirilince Bennett bü işi o kadar iyi becerdi ki, otomobil kralının şahsî takdirini kazandı. 1926'da, otuz dört yaşındaki Bennett, Ford'u Koruma Servisi şefliğine atandı.

Görünüşte bu servis, hırsızlara karşı şirketin mallarını korumak içindi. Fakat aslında herkes iyi biliyordu ki, aslolan, Henry Ford'un korunması idi; hem hırsızlığa karşı değil de işçilerinin sendikaya girmelerinin ortaya çıkardığı tehlikeye karşı.. Koruma Servisi, Ford Motor Company'nin casus şebekesinin sendika aleyhtarı şubesi idi.

Koruma Servisi, Bennett'in idaresinde, birçok daları Ford Fabrikasının sınırlarından ötelere uzanan çok geniş bir örgüt oldu. 1930'a doğru bu ağ, yalnız Dearborn ve Detroit şehirlerini değil, bütün memleketi kuşatıyor, özel işlere olduğu kadar genel dâvalara da burununu sokuyordu. Emrindeki acaip ajanlar ve gizli adamlar arasında, hafiyeler, gangsterler, katiller ve eski pran

ga mahkûmları; polis hafiyeleri, polis müdürleri ve hâkimler, avukatlar, profesörler, basımevi sahipleri ve tüccarlar, belediye memurları, federal memurlar ve eyalet memurları vardı.

Malcolm M. Bingay, Koruma Servisi'nin büyük etkisini, «*Detroit Free Press*» te şöyle anlatıyordu:

«Vali, belediye reisi, senatör adayları; kongre, şehir meclisi, baro, «Bennett çetesinin kendilerinden yana mı, yoksa kendilerine karşı mı olacağı korkusu içinde titrerlerdi. Hattâ, Michigan Üniversitesi rektörleri bile, bu eski kurumun idaresi için onun fikrini alırlardı.»

Bazı çok güvenilir kaynaklara göre, 1937'ye doğru, Koruma Servisi'nin River Rouge'da kullandığı ajanların sayısı 3.000'den fazlaydı. Aralarında birçoğu, âdi işçi, kapıcı, meydancı ve pencere silicisi görünüşü altında gizli hafiyelerdi. Servisin en önemli ajanlarından biri, Ralph Rimar, Koruma Servisi'nin fabrika çalışmalarını, sonraları şöyle anlatıyordu:

«Bizim ispiyon ağımız bütün Dearborn'u ve Detroit'i kaplıyordu, işçilerin evlerine, şehrin ve hükümetin en yüksek memurlarının özel yazıhanelerine kadar nüfuz ediyordu. Hafiyelik yılları Şirkete, Ford fabrikasında çalışanların faaliyetleri hakkında uzun haber listeleri sağlamıştı. Şirketle ilgili olabilecek hükümet üyelerinin, valilerin, memurların özel ve genel yaşayışları ile ilgili kataloglar yapmıştık...

Ajanlarım bana bakkal dükkânlarında, kasap dükkânlarında, lokantalarda, oyun sa

tonlarında, birahanelerde, hayır kurumlarında, gençlik kulüplerinde ve hatta kiliselerde geçmiş konuşmaları iletilirdi. Pazarda, kadınlar sıralarını beklerken, bazan, işten yahut kocalarının çalışmalarından konuşurlardı; onlar konuşurlarken neler söylemek istediklerini derhal anlardım. Çocuklar babalarının sürdürdükleri hayattan konuşurlardı... Adamlarımızdan biri olan Nick Torres, Dearborn'da bir gençlik kulübünde boks antrenörü idi. Getirdiği haberler birçok işçiyi işinden çıkartmama yaradı.»

Rimar, sendikalı ve sendikaya yakınlık duyan işçilerin uzun isim listelerini hiç aksamadan Koruma Servisi merkezine getiriyordu. Rimar çok sonraları, işçiler ve işverenler arasındaki Federal Hakem Komisyonu üyeleri önünde, yeminle, şöyle anlattı;

«1937'den ve CLO'nun kuvvetlenmesinden önce işten çıkarılmasına sebep olduğum İnsanların sayısı 1500 civarındadır sanıyorum, 1940 yılı içinde 1.000 sempatizanın daha ismini, haklarında edindiğim bilgilerle beraber verdim. Bu adamların hepsi de işten atıldılar.»

Ford Koruma Servisi, ayak takımı suçlularla sıkı bir beraberlik içinde çalışıyordu. Detroit haydut çetesinin reisi Chet La Mare'ın River Rouge fabrikası işçilerine yemek hazırlayan ve dağıtan bir ticarethane ile ilgisi vardı. Bir Brooklyn çetesinin ünlü reisi Joe Adonis, Ford fabrikasının yaptığı bütün arabaların nakliyat imtiyazını tek başına elinde tutuyordu. Kırmızı Çetenin. Kanlı Çetenin ve Detroit'in, Dearborn'un diğer

çetelerinin adamları sık sık çeşitli hediyeler aldıkları River Rouge fabrikasına uğrarlardı.

Gangsterler, buna karşılık, Ford'un siyasî adaylarım desteklemek için taraftar toplarlardı; Koruma Servisi'ne, sendikacı militanlara işkence eden, onlara rahat vermeyen kendileri gibi adamlar arasından seçilmiş destek kuvvetleri sağarlardı, Dearborn'da, birçok sendika idarecisi sırtından bir kurşun yemiş halde ölü bulundu.

Bennett, bu cani elebaşılarla olan samimî bağlarını hiç gizlemiyordu.

Bennett'le bir görüşme yapmış olan Spencer McColloch, *Saint-Louis Post Dispatch*'Çe: «Birçok kere, Al Capone'la yaptığı dostça konuşmaları ima etti.» diye yazıyordu.

Milletlerarası Basın servisinden J. Killgallen, River Rouge fabrikasına yaptığı ziyaretten sonra şöyle yazıyordu:

«Bennett, serseri takımı ile ilişkisi olduğunu kabul ediyordu. Gangsterleri ve katilleri, şahsen tanımayı çok önemli bulduğunu söylüyordu.»

Bir gün Bennett'e kızan bir gangster tabancasını aniden Ford'un personel şefinin üzerine boşalttı ve karından yaraladı. Aradan çok geçmeden, Bennett'e, gangsterin cesedinin resmi geldi. Resmin üzerinde imzasız bir yazı vardı: «Artık senin canım sıkmayacak, Harry»

Bennett, gazeteci Spencer McColloch'a: «Hiç bir şeyden korkmuyorum», diyordu. «Öldürülürsem, kötü bir şey bu benim için ama, hepsi o kadar işte!»

Bununla beraber Bennett hayatını hiç bir şey için tehlikeye atmıyordu. Beraberinde daima sıkı bir koru

ma birliği bulunurdu. Koruma Servisi'nin güvenilir adamları River Rouge fabrikası idare binasının zemin katındaki, Bennett'in yazıhanesinin yakınında nöbet tutarlardı; yazıhanenin kapısına içeriden bir düğme ile kumanda edilirdi. Bennett'in, Huron gölüne hâkim bir yerdeki şahane malikânesi «ŞATO»yu gece gündüz silâhlı nöbetçiler bekler ve karanlık basınca ev, bir projektör tesisatı ile aydınlatırdı.

3. BEN NETTİN GÖZBEB EKLERİ

Ne kadar garip görünürse görünsün, River Rouge fabrikasının o hummalı çalışması içinde, daima, çalışmayan birkaç adam bulunurdu, tri, pazıları kuvvetli, kırık burunlu, kepçe kulaklı ve yaralı yüzlü bu herifler, otomatik tezgâhlarda önlerine gelen işte uğraşan işçilerin arasında gezinir, atelyelerin kapılarında bekler, fabrikanın giriş kapısının yakınlarında dolaşırlardı. Bunlar, Koruma Servisi'nin darbe ekibinin adamlarıydı. Ford'un işçileri onlara «Bennett'in gözbebekleri» admı takmışlardı.

Bu darbe ekibi, daha çok, eski boks şampiyonlarından, işten atılmış polislerden, eski mahkûmlardan, gangsterlerden ve katillerden kurulmuştu, örneğin, Bennet'in gözdelerinden biri, karısını öldürdükten sonra San Quentin hapishanesinde yatmış eski bir boks şampiyonu olan Kid McCoy idi...

Bennett, Ford Koruma Servisi'ne yeni suçlular bulacak adamın ta kendisiydi. Serseri takımı arasında sayısız tanıdığı olması bir yana, Michigan Af Kuruhi'nun üyesiydi de...

İşte Michigan hapishanelerinden salıverilen ve sonra Ford Motor Company tarafından para ile tutulan suçlulardan birkaçı:

İRZA GEÇMEKTEN: Anthony Cevette, Joseph Laß born,

KATİLDEN: Tom Kaschuk, Samuel S. Smith.

TAAMMÜDEN TECAVÜZDEN: Melvin Campbell, Georges King, Geo Maid, namı diğer Mallo, Leo Pim pinalli.

TAAMMÜDEN HIRSIZLIKTAN: Arthur Fedov Chas. Foster,

KALİFİYE HIRSIZLIKTAN: Ramon Cotter.

ADİ HIRSIZLIKTAN: Frank, Ditzek, Archie For gach.

SİLÂHLİ HIRSIZLIKTAN: Willard Cleary, Robert Cook, Dennis Coughlin, Gilbert Cunningham, John Doe (Frank Korvcinski), Stanley M, Edwards, Gerald Fahndrick,

SOYGUNCULUKTAN: Ray Carney.

EV YAKMAKTAN: Walter Hatbowy, Harold R. Harrison, Jefferson D. Haskins.

SAHTEKÂRLIKTAN: Louis F. Randall, Ernest Martin, Leo Mazzaello.

SUIİSTİMALDEN: Roy. D. Jones.

BEYAZ ZEHİR TİCARETİNDEN: Lorenzo Sacher.

BANKA SOYMAKTAN: Floyd E. Drennan.

Bir gün Bennett, River Rouge fabrikasını görmeye gelen bir gazeteciye: «Ford'un fabrikasında, ne sabakalara, ne de ne idiğü belirsiz heriflere göz yumacağız»,

dedi. Ve Bennett, yakınlarında bulunan. Koruma Servisi'nden bir grup insan azmanı göstererek ekledi: «Ya şu delikanlılar, diyeceksiniz. Hırsız uğursuz takımından mı? Yok canım, öyle şey olur mu? Onların hepsinin Detroit'te asil aileleri ve güzel evleri vardır.»

Bununla beraber bu güzel sıfatlar darbe ekibinin becerdikleri işlerde hiç kendini göstermiyordu.

26 Mart 1937'de, darbe ekibi, başvurduğu yolların neler olduğunu genel olarak ortaya koydu. Dearborn belediye makamlarından izin almış olan Otomobil İşçileri Sendikası'nın adamları bir gün, River Rouge fabrikasının kapısına sendikanın bildirisini dağıtmaya geldiler. Fabrikanın içine götüren küçük bir geçide çıkan merdivenin üstünde sendikanın adamları, Koruma Servisi'nin bir grup adamı tarafından yakalandı.

Bu adamlardan biri: «Burada Ford'un fabrikasıdasınız», dedi. «Sizi dışarı atmamı istemezsiniz ümid ederim!»

Ve işçiler geri dönerlerken Ford'un ajanları aniden arkalarından saldırdılar.

Medenî Hakları Savunma Kongresinde gözlemci olarak hazır bulunan Chicago'm papaz, saygıdeğer Raymond P. Sanford Ford fabrikası Otomobil işçileri Sendikası kurucu heyet başkanı Richard Frankesteen'in uğradığı saldırıyı bir süre sonra şöyle anlattı:

«Dört kişi onu bacaklarından ve kollarından tuttular ve dört bir yana çekmeye başladılar. Onun kıvranıp duran vücudu soluma düştü. Sonra başka herifler onu tekmelemeye koyuldular, yüzünü, boğürlerini, başını ezdiler, kamım ve baldırlarım çiğnediler.»

Geçidin yakınında, Ford'un malikânesinden dışarıda, birkaç Dearborn polisinin gözleri önünde bildiri dağıtan sendikalı işçiler aynı hayvanca saldırıya uğradılar. Otomobil İşçileri Sendikası'nın bir üyesi olan William, Merriweather, «Öldürün onu... yapıştırın ağzına... kafasını patlatın...» diye bağırarak Koruma Servisi'nin adamları tarafından ucu demir topuzlu sopalarla öldürülmeye dövdü, ayaklar altında çiğnendi. Daha sonra Merriweather'i muayene eden doktorlar belkemiğinin kırılmış olduğunu söylediler.

Sendikanın beyannamelerini dağıtan kadınlar da ucu topuzlu sopalardan kurtulamadılar. Koruma Servisi'nin adamları onları yakalayarak, ellerindeki bildirileri bıraksınlar diye kollarını bükmeye başladılar, sonra tartakladılar. Saygıdeğer Sanford daha sonra şöyle anlatıyordu:

«Genç kızların, ne yapacaklarını bilmeyen bir halleri vardı, sonra onlardan biri karnına bir darbe yedi ve aşağıda, basamakların hemen başında ayaklarımın dibine kustu. O zaman, oradakilerden, evvelce konuştuğum bir ajana yalvaran bakışlarla baktım; parmaklığa kadar koştı ve daha çok yalvaran bir sesle: «Kadınlara vurmayalım... Kadınlara vurmayalım...» dedi. Sanki bu işte kendi payı yokmuş gibi konuşuyordu; bu kadınlara kötülük yapılmaması için yalvaran bir hali vardı.»

Ertesi gün Harry Bennett, basına, bir açıklama yaptı.

Ford Motor Company'nin, olanlardan hiç sorumlu olmadığını söylüyordu. «Sendika üyeleri, Ford fabrika

smın akli başında işçileri tarafından dövülmüştür», diye ekliyordu. «Ford fabrikası işçileri, burada huzur içinde çalışabilmeleri için, C.J.O. liderlerinin kendilerini rahat bırakmalarını istiyorlar...»

4, DALLAS OLAYI

1937 baharında Harry Bennett, gizli ajanlarından birinden, Amerika Otomobil İşçileri Sendikası Milletlerarası Birliği'nin, Teksas'ta, Dallas Ford fabrikasında büyük bir üye yazma kampanyası açmaya hazırlandığını bildiren bir rapor aldı.

Dallas fabrikası A.B.D.'deki, Ford'un on altı montaj fabrikasından biriydi (1). Bu fabrikalardan bir tek işçi bile sendikaya girecek olursa bu, öbürlerine örnek olacaktı. Bennett, en denenmiş yardımcılardan biri olan Warren Worley adında bir adamı, sendikanın açacağı kampanyayı desteklemek göreviyle Dallas'a gönderdi.

Worley, Dallas'a varır varmaz, Dallas fabrikası idare müdürü ve aynı zamanda Koruma Servisi şefi Rudolph F. Rutland, Bennett'in yolladığı adamla durumu görüşmek için en güvenilir adamlarım yazıhanesinde topladı. Worley ile Rutland, Otomobil İşçileri Sendikasının kurucularına karşı izlenecek hareket planını çizdiler. Rutland; «Bu çaylakları fabrikada istemiyoruz.» dedi.

120 kilo ağırlığında eski bir pehlivan olan «Fats» Perry adında bir adam azmanı, darbe ekibini kurmakla

görevlendirildi. Eski boksör «Denizci» Barto Hill ile eski kürek mahkûmu, sert ve işkenceden hoşlanan bir herif olan «Buster» Bebill'i kendine baş yardımcı olarak seçti. Ekip bütün olarak, kırk kadar meslekten suçlu, katil ve hırsızdan kurulmuştu.

Darbe ekibinin emrinde, ucu topuzlu sopalardan, kırbaçlardan, muştalardan meydana gelmiş basbayağı bir silâh deposu vardı. «Fats» Perry daha sonra şöyle demişti; «Çocukların hepsinin kendi silâhları vardı; topuzlu sopaları makine servisi yapmıştı.»

Ayrıca Perry'nin elinin altında daima, ucunda kauçukla kaplanmış kurşun bulunan demir çubuklardan bir yedek depo bulunuyordu; bunlar «ıkna araçlarıydılar. Fazla inanmış sendikalı işçiler içindi. Perry'nin sözlerine bakılırsa: «Onlar copla dillendiriliyorlardı.» Perry'nin idaresi altında. Sendikanın Dallas'ta yapabilmesi mümkün bütün hareketleri meydana çıkarmak ve otobüs duraklarını, istasyonları, şehirde sendika idarecilerinin gidebilecekleri otelleri göz altında bulundurmakla görevli devriye kollan kuruldu. Bu göz hapsi çabucak Fort Worth'a, Hustan'a, ve bütün diğer komşu şehirlere yayıldı. «Buster» Beville daha sonra, «iyice biliyorduk ki onlar bu şehirlerden birine gelirlerse, çok geçmeden Dallas'ta olacaklardı, bunun için onları da arıyorduk.» diye açıkladı.

Devriye kollan bir sendika Üyesinin izini bulur bulmaz «Fats» Perry'ye haber veriyorlardı. Sonra darbe ekibi işe başlıyordu...

13 Haziran 1937'de, Otomobil İşçileri Sendikası'nın resmî temsilcisi Baron de Louis, Kansas City bölgesi sendika yönetim kurulu üyesi Leonard Guempelheini'le beraber Dallas'a geldi. Daha onlar New Dallas otelinin

(1) Motorlar, römorklar, karoseri ve diğer parçalar Dearborn'dan bu montaj fabrikasına gönderildi.

defterine isimlerini yazmadan «Fats» Perry, onların şehirde bulunduklarını haber almıştı.

Aynı gün biraz sonra Perry ve adamları onların üzerine saldırdıkları zaman iki sendika idarecisi bir sandöviçde öğle yemeği yiyordu.

Perry, De Louis'e; «Sendika idareci si sizin değil mi?» diye sordu.

De Louis; «Eğer uygun görürseniz,» cevabını verdi. «Bizim delikanlılara biraz yol göstermeye çalışıyorum da...»

Perry ansızın De Louis'nin yüzüne bir yumruk attı ve kafasını çinko tezgâhına vurmaya başladı. Aynı anda öbür herifler muştalarla ve ucu topuzlu sopalarla iki idareciye hücum ettiler. De Louis bir ara kurlulabildi ve kaçtı. GuempeSheim daha şanssız çıktı. Onu yakınındaki bir okulun avlusuna kadar sürüklediler; orada bu ayı gibi herifler, muştalarla, tekmelerle öldüresiye dövdüler; ayağa kaldırıyorlar, sonra yeniden bir tekme veya yumrukla yere seriyorlardı. Nihayet durdular.

Perry, Guempelheim'e «Haydi, şimdi sen ve o C.I.O. namussuzu çekin arabanızı burdan.» dedi. «Bir daha da şehre sakın adımınızı atmayın.»

Guempelheim, birçok yeri kırılmış, yüzü kan içinde sendeleyerek yürüdü ve zorla New Dallas oteline varabildi.

Oradan gelip geçenlerin birçoğunun gözleriyle gördüğü bu hayvanca saldırış derhal Dallas polis müdürlüğüne bildirildi. Bir tek tutuklanma bile olmadı...

Bir iş bulabilmek için Dallas fabrikasına baş vurmuş olan bütün işçiler, sendikacıların fabrikaya sızmalarını önlemek için inceden inceye sorguya çekildiler. «Sendikaya meyilli» olduklarından şüphe edilenler, darbe ekibine teslim edildiler. Çok sonralan Perry, «On-

lardan kimini muştalarla, kimini de topuzlu sopalarla veya coplarla dövüyorduk» diye açıkladı.

Bazan işçilerden kimisi öyle tehlikeli şekilde yaralanmış oluyordu ki, yerel makamlar soruşturma yapmak zorunda kalıyorlardı; o zaman darbe taburundan birkaç kişi bir zaman için Dallas'ı terk ediyordu. Perry'nin dediği gibi: «Çocuklar için durum zorlaşınca, bir zaman ortadan kayboluyorlardı.» Bu alelacele yapılan yolculuklar için gerekli parayı genel olarak Ford'un büroları ödüyordu.

Masraflar gittikçe artıyordu: Zaman zaman ajanların cezalarını, avukat ücretlerini de ödemek gerektiği için Dallas Koruma Servisi şefi Rudolf Rutland, fabrika işçilerinin de masraflara katılacaklarını söyledi, ödeme günü, işçilerin, paralarını aldıktan sonra önünden geçecekleri yüksekçe bir yere cam bir vazo kondu. Darbe ekibinin adamları kabın yanında duruyorlar ve işçilere: «Vazoyu ununmayın!» diyorlardı. Her ödeme günü, paraları toplandıktan sonra Perry kabı, fabrikanın personel şefi W. A. Abbot'un yazıhanesine götürüyordu. Para, Abbot'un kâtabi Leon Armstrong'a teslim ediliyordu; Armstrong, Dallas'la Grand Avenue State Bank'da kendi adına, «mücadele fonu» yararına bir hesap açtırmıştı.,.

7 Ağustos 1937 günü Rutland'da, Dallas Polis Müdürlüğü'nden telefon edildi: Şapka, İç çamaşırı ve Moda İşçileri Sendikaları Milletlerarası Birliği'nin George Baer adlı bir temsilcisi, bu meslekten işçileri teşkilatlandırmak için Dallas'a gelmişti. Polis müfettişi «Perry'nin çocuklarına onunla meşgul olmalarını sağlık veriyordu.»

İki gün sonra Baer, «Fats» Perry'nin adamları tarafından kaçırıldı; onu şehrin banliyösündeki Sporlatium Stadyumuna götürdüler.

Biraz sonra Ford'un uşağı herifler, staddan «Fats» Perry'ye telefon ettiler: «Baer'i görmek lûtfunda bulunacak mısınız?» dediler. «Hiç böyle berbat olmamıştır ömrünce.»

Perry, «Buster» BeviU'le beraber stada gitti. Baer'in ve onu kaçırانların bulundukları araba stadın dibine çekilmişti. Baer, arabanın içinde, yerde yatıyordu. Şeklini kaybetmiş yüzü kan içinde idi. Burnu kırılmıştı, dişlerinin yarısı yoktu. Gözlerinden biri göz çukurundan dışarı sarkıyordu.

Perry: «Tamam, dedi. Şimdi onu başımızdan atsak iyi olacak. Bir yere bıraksak onu, iyi olacak.»

«Buster» BeviU, Baer'i arabadan dışarı çekti, yere düşürdü. «Bu orospu çocuğunu götürmekten başka çare yok» dedi. «Nehre atmalı.»

Adamlar Baer'i tekrar arabaya yüklediler, birkaç kilometre gittikten sonra bir tarlaya attılar.

Sonra darbe ekibi Dallas'a doğru yola düzüldü. BeviU: «Onu aramaya çıkmaları için McKamy Campbell cenaze alayına telefon etmek gerekecek.» dedi.

Fakat, o kadar korkunç bir şekilde dövölmesine rağmen Baer ölmedi. Yarı baygın hale yola kadar süründü, yoldan geçen bir motosikletli onu alıp hastaneye götürdü. On gün sonra Baer, hastaneden çıkacak kadar iyileşmişti. Fakat bir gözü kör kalmıştı,

Bemıett'in yardımcısı Warren Worley'in Dallas fabrikasına gelişinden sonra geçen altı ay içinde, elliye yakın sendikalı, «şüpheli» ve sendika idarecisi işçi, Dallas sokaklarında «Pats» Perry darbe ekibinin adamlarının hücumuna uğramışlar veya kırbaçlanmak, dövölmek, katrana bulandıktan sonra orasına burasına tüyler sozulmak, işkence edilmek üzere kaçırılıp banliyölere götürölüşlerdi. Fabrikada bir güvensizlik ve dehşet ha-

vasi hüküm sürüyordu. İspiyonları bir türlü tanıyamayayan işçiler, «sendika» kelimesini ağızlarına almaktan bile korkuyorlardı. Otomobil İşçileri Sendikası'nın Dallas fabrikasını örgütleme çabaları boşa gitmek üzereydi.

Noel arifesi, 24 Aralık 1937'de, W. A. Abbot'un «Fats» Perry'ye gönderdiği mektup, sendikaya karşı alınan önleyici tedbirlerin ne derece başarı kazanacağını gösteriyor. İşte mektup:

Sevgili «Fats»

«KAHROLSUN ESKİ YIL, YAŞASIN YENİ YIL»

Bu cümlemin demek istediği çok şey vardır; örneğin, geçen 25 Aralık'tan beri yaşadığınız sayısız basamakları da söylemek ister.

Şirket adına ve kendi adıma, beraber çalıştığınız kimseler arasında daha sıkı bir işbirliği ve en güzel bir anlayış kurabilmek uğrındaki çabalarınız ve fabrikadaki olağanüstü örgüt dolayısıyla size içten övgülerimizi gönderirim.

Birçok kereler, altından kaiküması güç görünen sorunlarla karşılaştığınızı ve fakat başardığınızı biliyorum. Belki siz farkında değilsiniz, fakat çabalarınız ve ustalığınız Dallas fabrikasına yeni bir menzili aşmak ve üzeri «Aralıksız üretim» yazısı ile süslü bayrağı daha yükseğe çıkarmak imkânı verdi Bu da çok şey demektir.

Şirkete olan içten bağlılığınız, düzeni ve üretimi ayakta tutabilmek için bizzat sizin

başardığınız iş için teşekkür ederim... Çeşitli yollardan, Dallas fabrikasını bu yıl da en ileri duruma getirmeyi bildiniz. BÖYLECE DEVAM EDELİM.

En güzel hatıraları ve en içten dilekleriyle size gönülden bağlı olan

*W. A. Abbot
Personel Şefi*

1940 başlangıcında, ilk soruşturma aylarından ve büyük güçlkle yeter sayıda delil toplandıktan sonra Federal Hakem Komisyonu, Ford Motor Company'yi, Dallas fabrikasında Wagner çalışma kanununa aykırı hareket etmekle suçlandırdı.

Dallas fabrikasında, idare tarafından açılmış olan sendika aleyhtarı kampanyanın bütün korkunç hikâyesi, 26 Şubat ile 28 Mart 1940 tarihleri arasında komisyon tarafından Dallas'ta açılan olağanüstü celsede açıklandı, ifade vermek ve Ford'un ispiyon örgütünün dalâvereleriyle Perry'nin darbe taburunun korkunç faaliyetleri hakkında bildiklerini söylemek için gereken birçok tanık arasında, Ford'un adamları tarafından dövülmüş ve işkence edilmiş sendika idarecileri ve «şüpheli»ler olduğu gibi eski ispiyonlar, darbe ekibinin eski üyeleri de vardı. Tanıkların ifadelerinin tamamı 4.258 daktilo sayfası tutuyordu.

En ikna edici ve Ford şirketi için en ezici ifade bizzat «Fats» Perry'ninki oldu. Tanık olarak duruşmaya çıkan «Fats» Perry darb¹; ekibinin başında yaptığı işleri bütün ayrıntıları ile anlattı, «Şüphelileri nasıl gezmeye götürdüklerini» anlatan aşağıdaki parça, Perry'nin ifadesinden alınmıştır:

Soru — O zaman ne yapıyordunuz?

Cevap — İşte böyle, yapılan ilk şey, üzerlerinde nereden geldiklerini, nerede bulunduklarını gösteren kâğıt veya herhangi bir sendika kartı bulunup bulunmadığını anlamak için aramak oluyordu. Sonra bir güzel ısıtılıyordu; sendikaya girdiğinden şüphelenilenler veya sendika kartı üzerinde olanlarla ayrıca uğraşılıyordu.

S. — Onlarla ayrıca uğraşılıyordu, demekle ne kastediyorsunuz?

C. — Kırbaçlanıyor, dövülüyorlardı.

S. — Ne ile?

C. — Dedikleri gibi, onlara Tanrıya hürmet etmesi Öğretiliyordu.

S. — Onları ne ile dövüyordunuz?

C. — Bazan yumruk lan mızla, bazan ucu topuzlu sopalarla.

S. — Daha başka?

C. — Onlardan bir veya ikisi lâstik kayışlardan yapılmış hakiki kırbaçlarla, diğerleri —yani buna dayanabilenler— ise dallarla, kaim ağaç dallarıyla dövüldü.

Perry dâva sonunda, Ford'un adamlarının, otuz beş kişiyi sakatladıklarını, daha düzinelerle kişinin bir veya birkaç organını kestiklerini, aralarında bir tanesinin de bir gözünü çıkardıklarını itiraf etti.

Dallas'ta yangın söndürme âletleri satan ve sendika taraftarı fikirleri yüzünden Koruma Servisi üyeleriyle başı belâya giren Lewis'in tanıklığı davanın en gürültülü kısımlarından biri oldu, Lewis, bu adamların, kendi

5, KALE İÇTEN FETHEDİLİR

sanarak, ikiz kardeşine nasıl hücum ettiklerini, ucu to-puzlu sopalarla nasıl başına vurduklarını, karnını tek-melediklerini anlattı. Ondan sonra kardeşi aylarca yarı canlı-yan ölü bir durumda yaşamıştı. Ölümünden az evvel Archie Lewis'e «Beni, senin yerine öldürdüklerim biliyorsun» demişti.

Ford'un avukatlarının savunması ise çok garipti. Öyle tanıklar getirdiler ki, bunlar Ford'un işçilerinin, Dallas fabrikasını sendika idarecileriyle dolmuş görmekten «korktuklarını» ve «kendilerini savunmak» için örgütlenmiş olduklarını, çok tumturaklı bir ifade ile anlattılar.

Ford'un danışma avukatı, Neth L. Leachman: «Bu adamların savundukları şey, kendi ekmek paraları idi ve iyi hayat şartlarının bulandırılmasını istemiyorlardı.» diyerek bu durumu özetledi.

Ford'un aleyhindeki deliller ezici idi.

Bu davayı incelemekle görevlendirilmiş olan Robert Denham «Bu komisyon, kuruldu kurulalı buna benzer bir olayla asla karşılaşmamıştı» dedi. trElde edilen kar-şı gelinmez ve gerçeğin ta kendisi deliller gösteriyor ki patron bu işte kararlı bir şekilde, sopalar, kırbaçlar ve başka işkence araçları ile İşleyen bir plân kurmuş ve onu uygulama devresine geçirmiştir.]]»

Komisyon, Ford Motor Company'yi çalışma yasası-na açıkça karşı gelmekten suçlu ilân etti; bu çeşit usul-lerin ortadan kaldırılmasını ve sendikadaki faaliyetleri yüzünden ^yol verilmiş olan işçilerin yeniden işe alınma-larını emretti.

Bu, Federal Hakem Komisyonu'nun, Ford Motor Company'yc aynı şeyleri on birinci söyleyişi idi.

Ford, hiç bir ceza yemeksizin çalışma kanununa karşı gelmeye devam ediyordu; fakat otomobil kralının fabrikalanndaki işçiler üzerindeki zorba idaresi ciddî şekilde tehdit altında bulunuyordu. Bu tehdit Otomobil işçileri Sendikası'ndan geliyordu.

1937'nin başarılı grevlerinden sonra sendika, görül-memiş bir hızla kuvvetlenmişti. Birkaç ay içinde, 400.000'e yakm işçi, C.I.O. sendikalarının üç numaralı haline gelmiş olan Otomobil işçileri Sendikası safları-na katılmıştı.

Örgütlü fabrikalarda sendika yoluyla elde edilmiş daha iyi hayat şartlarını ve ücret yükseltmelerini gören Ford'un işçileri gittikçe durumlarından hoşlanmamaya başlıyorlardı...

Harry Bennett, durumun ciddiyetini çok çabuk kav-radı. Birdenbire gelişmiş Otomobil işçileri Sendikası kadar tehlikeli bir düşmanı itaat altına alabilmek konu-su ortaya çılanca Bennett'in eski usulleri, artık tama-men kullanışsız olduklarını ortaya koyuyordu. Zor, şid-det ve korku, zamanlarını geçirmişti. Ve gelecekte bun-ların değeri son derece sınırlı olacağa benziyordu.

Sendika, yaşayacağa benziyordu, ilerde Ford işçile-ri arasında da örgütleneceğine hiç şüphe yoktu; Bennett, durumu, usullerini temelden değiştirmek zorunda ka-lacak kadar iyi anlıyordu. Bennett River Rouge'da sade-ce sendikanın kurulmasına izin vermek değil, onu teşvik etmeye de karar verdi; fakat bir şartla: Sendika idare-cileri Bennett'in Koruma Servisi'nin gizli ajanlarından olacaktı ve bizzat sendika tamamen kendi hâkimiyeti altında bulunacaktı...

Bennett, eğer bir sendikanın kurulmasını açıkça teşvik ederse bunun işçilerin ona katılmalarına engel

olacak en iyi çare olduğunu biliyordu; bunun için de bu iş için biçilmiş kaftan olan eski dostlarından birini yanına çağırttı. Bu dost, Baba Charles E. Coughlin²⁾ idi.

- (2) Harry Bennett'le Baba Coughlin arasındaki bu dostluk, Ford Motor Company ile, yâni A.B.D.'de değil, bütün dünyadaki faşist unsurlar arasında yıllardan beri varotagelen sıkı bağın sadece bir tek örneği idi.

Birinci Dünya Savaşı'ndan biraz sonra, Henry Ford'un adı, Avrupa'da çabucak yayılan Nazi hareketine karışmış bulunuyordu. New York Times'in 8 Şubat 1923 tarihli sayısına göre, Bavyera Parlamentosu İkinci Başkam Auer, açıkça şöyle demişti: «Bavyera Parlamentosu, Hitler hareketinin, Amerikalı yahudî aleyhtarı şefi Henry Ford tarafından para bakımından kısmen desteklendiğini öğreneli uzun zaman oldu... Herr Hitler, Ford tarafından desteklenmiş olmakla açıkça gurur duyuyor ve Mr. Ford'un şahsında yalnız büyük bir ferdiyetçi değil, aynı zamanda büyük bir Yahudi düşmanı görüyor.»

1923 Martında Hitler: «Brz, Heinrich Ford'u Amerika'da ki faşist hareketin idarecisi olarak görüyoruz. Bavyeralı faşistler, onun Yahudi aleyhtar) usullerine bilhassa hayran oluyoruz. Onun Yahudi aleyhtar) makalelerini dilimize çevirdik ve yayınladık. Kitabı, Almanya'da milyonlarca basıldı» diye açıkladı.

1920 ila 1930 yılları arasında Amerika'ya. Birleşik Devletlerde bir beşinci nazi kolu kurmak için gelen Alman ajanları Ford Motor Company ile doğrudan doğruya ilişki halindediler. Yeni Almanya Dostları Cemiyeti'ni kuran nazi ajanı Heinz Spank Noebel ile Alman Amerikan Birliği'ni **kuTan** Fritz Kuhn, Ford Motor Company'den para alıyorlardı; oysa o sırada bunların nazi siyasî faaliyetleri açıkça devam ediyordu.

İkinci Dünya Savaşı'nın ilânına kadar, hattâ ondan da sonra, Ford'un Almanya'da, Avusturya'da ve Macaristan'daki fabrikaları Nazi partisi ile sıkı işbirliği içindeydi. Ford'un Paris'teki ticarî temsilcisi Gaston Bergery, Fransa'deki en gözde nazi ajanlarından biriydi; 11 Ağustos 1939 tarihli New York Times ondan, Hitler'in Fransa'yı nazileştirmek için ku

lanmayı hayal ettiği, içgeleceğin adamı» olarak bahsetti. Ford Motor Company'nin Mexico City'deki Genel Müdürü Jollo Bmnet, naziJerin adamı ve Sarı Gömlekliiler faşist hareketinin kurucusu olan, 1936'da Cardenas hükümetini devirmeyi denemiş olan general Nicholas Rodriguez'in yardımcısı idi. 1934'e kadar AJmanya'daki A. G. Fordwerke fabrikasını kontrol eden, Ford Motor Company'nin İngiltere'deki Müdürü Lord Perry, tanınmış nazi örgütü trnk'in üyeleri ile dostluğu bir hayli ileri bir kimseydi.

1933 Ağustosunda Nazi Almanya'sını, Alman kartalının gamalı haçını tanıyan ilk Amerikalı Henry Ford oldu.

Birleşik Amerika'daki bazı faşist kimselerin ve toplulukların Ford Motor Company ile temasta bulundukları şüphesizdi.

Harry Bennett'in, Ford'un River Rouge fabrikasındaki yakkın yardımcısı John Koos, genel karargâhım Berlin'de kurmuş bir faşist örgüt olan Ukrayna'lı Herman Cemiyeri'nin Amerika şubesinin resmî sözcüsü idi. 30 Eylül 1938'de Koos, bazı azınlıkların hakları meselesini, «tarihî önemde çabalayan sayesinde» başarmış olmasından ötürü Adolph Hitler'i kutlayan bir telgraf gönderdi.

Nazi casusu Fred Thoma'sın para bakımından kısmen desteklediği, Detroit'teki faşist hareket için işçiler Müti Birliği'nin idarecisi Parker Sage, Dearborn'da toplantılar yapıyordu, aynı zamanda River Rouge fabrikası içinde hareketine taraftar toplamak iznini almıştı. O, Henry Ford'u, «Bizi savaşa sürükleyenlerin yahudii er olduğunu anlayan, devrimizin en büyük Amerikalısı» olarak kabul ederdi.

Michigan Ku Klux Klan örgütü şefi Charles E. Spare, Ford fabrikası Koruma Servisene ispiyon bulmakla uğraşan bir dedektif örgülünde çalışıyordu.

Harry Bennett, Chemises d'Argent hareketinin 3223 numaralı eski üyesi ve «Önce Amerika» adlı faşist örgütün şefi Gerald L. K. Smith'e düzenli olarak hatırı sayılır paralar veriyordu. Smith'in şahsî danışmanı William E. Nowel, Ford'un bir adamıydı...

1943 sonuna doğru, bu kitabın yazarı bu olayları ve Ford Motor Company ile Birleşik Devletler'deki beşinci kol arasında varolan bağlar hakkında buna benzer bazı olayları açıklayan bir makale yazdı. Yazar, bu konuda toplamış oldu

1937 sonuna doğru, Sosyal Adalet İçin İşçiler Konseyi'nin kuruluşu ilân edildi; bu, Ford işçilerini «birleştirmek» ve «onların isteklerini yerine getirmek» için kurulmuş özgür bir kuruluştur. Coughlin'in «Sosyal Adalet» gazetesinde Ford işçilerini konseye katılmaya çağıran yazılar açıklamaya başladı. Fabrika ustabaşları ve Koruma Servisinin ajanları River Rouge fabrikası içinde sıkı bir propagandaya giriştiler. Koruma Servisi'nin bir ajanı olan Ralph Rimar daha sonra, «Bennett bu gazeteden, fabrika için, haftada 30.000 adet satın alıyordun diye açıklayacaktır. «Bir bakıma bu, Coughlin'e para bakımından yapılmış bir yardımdır da.»

Buna rağmen Konseye sadece bir avuç işçi girdi. Ford işçilerinin büyük çoğunluğu ise, içine Coughlin'in adı karışmış bir hareketten konuşulduğunu işitmek bile istemiyorlardı.

River Rouge işçilerini şirket tarafından kurulmuş bir sendikaya sokma çabaları iki defa boşa çıkınca Bennett, sendikacılık alanında, haris olduğu kadar cüretkâr bir teşebbüse girişti. Otomobil İşçileri Sendikası'nın idaresini ele geçirmek gibi hayalî bir proje kuruyordu.

Otomobil Sanayi Sendikası Başkanı Homer Martin genç, bencil bir insandı; kolejde otomobil yarışı şampiyonuydu, sonra gitmiş papaz olmuştu. Rönesans sa-

ğın vesikaları Başsavcıya gönderdi. Bu olayların doğruluğunun anlaşılması için Adalet Bakanlığı'ndan bir memurun Harry Bennett'le mülakat yapmaya gönderilmesini önerdi. F.B.I.'nin Mişigan Bölgesi müdürü John S. Bugas, River Rouge fabrikasına geldi fakat yazarın önerdiği niyetle değil. Bugas, F.B.I.'deki görevinden çekildi ve Harry Bennett'in yardımcısı görevi ile Ford'un fabrikası hizmetine girdi. 1946'da Bugas, Ford fabrikası Başkan Yardımcılığına alındı.

İlâtinin büyük heveskârı Martin, grevlerin o karmakarışık devresi içinde adamakıllı tanınmıştı. Kendisi tepeden inme kararlarının tartışılmasına tahammül edemez ve onu tenkit etmeye cüret edenlerin topunu birden, yerini almak için herşeyi yapabilecek «Kızılar» olarak düşünürdü. Bennett, Homer Martin'le gizli bir konuşma yaptı. Sendika liderine, Henry Ford'un, artık, işçilerinin sendikaya girmesine razı olduğunu fakat önemli bir şart ileri sürdüğünü açıkladı: Ford bütün «Komünistlerin» idareci görevleri bırakmalarını istiyor-du...

O andan sonra Ford'un Koruma Servisi şefi ile Otomobil işçileri Sendikası başkanı gittikçe daha sık buluştular. Koruma Servisi ajanı Ralph Rimar, bu görüşmeleri daha sonra şöyle anlatacaktır:

...Bennett, Martin'i elde edecek tedbirler aldı. Martin o sırada sendika içinde büyük güçlüklerle karşı karşıya idi. Muhalefet gittikçe kuvvetleniyordu. Mangize ihtiyacı vardı. Bennett, «sendika yararına» ona seviyerek yardım edeceğini söyledi. Homer hileyi yuttu. Aslında bu para bir borçtu. Martin, sendika dertlerini düzene kor komaz ödeyecekti... Yekûn olarak ne kadar aldığını bilmiyorum fakat, New York bankalarından birinde Martin adına bir hesap açılmış olduğunu ve biri 10,000, diğeri 15,000 dolarlık iki çek bozdurmakla işe başladığını duydum...

Bu sırada Bennett, ajanlarına, sendika üyeleri arasına anlaşmazlık sokmak için sendika idaresindeki iktidardan faydalanmaları emrini vermişti, Ralph Rimar daha sonra, «Bize, sendikayı iki gruba bölmemiz söylenmişti.» diye açıkladı. «Aynı zamanda, Marture muhalif

olan grubun kızılardan meydana gelmiş olduğu söylen-
tisini yazmamız da söylenmişti...»

1938 sonbaharına doğru, Otomobil İşçileri Sendika-
sı, kindar iç kavgaları ile parçalanmış bulunuyordu.
Sendikanın gazeteleri, hücumlar ve iğneleyici karşıt hü-
cumlarla dolup taşıyordu. Şimdi, hemen hemen bütün
sendika toplantıları çok kere kavgayla biten şiddetli tar-
tışmalar yüzünden yarıda kesiliyordu.

Bennett, Koruma Servisi'ndeki yardımcılarında bi-
rine bir gün muzaffer bir eda ile: «Görüyorsun, dedi,
Ford'un fabrikasında bir sendika kurmaktan dem vu-
ran bu delikanlılar birbirlerine düştüler; Bu, o baş be-
lâsı sendikanın artık çöküşü demektir! Hiç de fena de-
ğil, değil mi?»

Fakat Bennett çok çabuk sevinmişti. Otomobil İş-
çileri Sendikası'nın üyeleri, Martin'in zorba hükümle-
rine başkaldırmaya başlayalı çok olmuştu. Martin, Sen-
dika yönetim kurulundan beş üyeye keyfi olarak işten
el çektirince sendika içinde öyle bir öfke uyandı ki, sö-
zünü geri almak zorunda kaldı. Çok geçmeden Martin,
yönetim kurulunun on beş üyesine işten el çektirdi. Yö-
netim kurulunun çoğunluğu demek olan on beş üye, on
beş sendika temsilcisi, derhal bir rapor yazdılar; Ra-
porda, Martin'in sendika başkanlığı görevinden düştü-
ğünü, zira artık kendisini seçmiş olanları temsil etme-
diğini açıkladılar...

Olayların aldığı beklenilmeyen gidişte akli basma
gelen Bennett çarçabuk, Ford şirketinin Martinle görüş-
meler yapmayı deneyeceğini bildiren bir basın toplan-
tısı yaptı. Bennett-Martin konuşması etrafında yayga-
ralar koparan basın, Ford Motor Company ile «Otomob-
il İşçileri Sendikası başkanı Hommer Martin»in tam
bir anlaşmaya vardıklarını haber verdi.

Fakat bu ani anlaşmanın etkisi altında kalmaktan

uzak olan sendika üyelerinin çoğu, onda, Martin'le Ko-
ruma Servisi'nin şefi arasında varolan gizli uyuşmanın
reddedilmez delilini gördüler. Her taraftan, Martin'in
sendikadan atılması isteniyordu.

1939 Ocağında Martin, sendika yönetim kumlu üye-
leri tarafından Otomobil İşçileri Sendikası'ndan atıldı,

Homer Martin'in kısa ve gürültülü sendika başkan-
lığı hayatı da böylece bitti. Az sonra sabık sendika baş-
kanı karargâhını River Rouge fabrikasına taşıdı.

6. SON DENEME

Homer Martin'in uğursuz etkisinden kurtulmuş
olan Otomobil İşçileri Sendikası, şimdi başında R. J.
Thomas olduğu halde, River Rouge fabrikasında geniş
bir üye yazma kampanyası açmak için hızla bir hazır-
lığa koyuldu. Ford fabrikasının örgütlendirilmesi için
özel bir komisyon kuruldu, CIO'nun yönetim kurulla-
rı ve Otomobil İşçileri Sendikası yönetim kurulu, kam-
panyayı desteklemek için elliser bin dolar verdiler,

1940 sonbaharında kampanya tam yol ilerliyordu,

Ford'un işçileri kampanyayı öyle coşkunlukla kar-
şıladılar ki Bennett bile bir röportajda, eğer River
Rouge'da işverenlerle işçiler arasında bir Federal ha-
kem komisyonu seçilirse Otomobil İşçileri Sendikası-
nın belki de zaferi kazanacağını kabul etmek zorunda
kaldı, İş buraya kadar varınca Bennett sendika delege-
lerini kabul edeceğini, «onlarla istenildiği kadar tartı-
şılacağım» ekliyordu. «Fakat ne olursa olsun, sendika
ile uyuşmayı hesaba katmıyor, aklına getirmiyordu.»

Ne bahasına olursa olsun bir Fedral Hakem Komis-
yonu seçilmesinin önüne geçmek için Bennett, Otomo-
bil İşçileri Sendikası'na üye olmuş olanların sistemli bir

şekilde işten atılmalarını emretti. Fakat bu tedbir Ford fabrikasındaki işçiler arasında hüküm süren ayaklanma duygusunu kızıştırmaktan başka şeye yaramadı...

1 Nisan 1941'de Ford imparatorluğundaki için için kaynayış son noktasına vardı. Akşama doğru, River Rouge fabrikasından 10.000 işçi, birçok sendika delegesine yol verilmesini protesto etmek için makinelerini terk ettiler. Fabrikanın maden tabaklama atölyelerinde, Martin fırınlarında, makine atelyelerinde çalışan diğer işçiler haberi öğrenir öğrenmez, akın akın işlerini terketmeye başladılar. On binlerce işçinin meydana getirdiği gerçek bir insan seli fabrikanın demir kapısından dışarı aktı. Gece yansı, River Rouge'un bütün bölümleri işi bırakmıştı.

Şafak sökerken, olağanüstü bir manzara görüldü. Fabrikaya giden bütün yollar grevciler tarafından tutulmuştu; grev müfrezeleri arabalardan meydana getirilmiş barikatlar gerisine çekilmişlerdi. Henüz grevden haberdar olmayan, sabah postasından binlerce işçi otokar, otobüs ve araba ile grev yerine varıyorlardı. Kilotrelerce yol sık bir araba dizisi ile tıkanmıştı.

Birkaç saat içinde, koskoca fabrika bitmez tükenmez bir grevci zinciri ile çevrilmişti. Dörder dörder, aceleyle gelmiş afişleri ellerinde sallayarak yürüyorlar, şarkı söylüyorlar, parolalar batırıyorlardı ve derhal 10,000 kişiden fazla oldular.

Otuz beş yıldır ilk defa, Ford Motor Company grevdeydi.

Harry Bennett, ne kendinin, ne de Ford fabrikaları idarecilerinden hiç birinin Otomobil işçileri Sendikası delegeleriyle bir anlaşma yapmaya niyetleri olmadığını bildirmek için basına bir açıklama yaptı. «Bunların hepsi ihtilâle uygun koşullar yaratmak ve komünistlerin

proleterya diktatörlüğü kurmalarını sağlamak için yapılmış bir komünist taktiğidir» dedi.

Ondan sonraki yirmi dört saat içinde Harry Bennett grevi kırmak gibi imkânsız bir denemeye girişti. Irkçı kavgalar tutuşturmak ve halkın gözünde grevi küçük düşürmek maksadı ile Bennett, River Rouge fabrikasına zenci grev kırıcılar soktu. Onlara, fabrikanın atelyelerinde bıçaklar ve başka tehlikeli silâhlar yapmaları tavsiye edildi. Sonra da Koruma Servisi ajanları, grev kırıcıları, beyaz işçiler üzerine hücumla kışkırtmaya başladılar.

Sendika idaresinin ve Detroit'in zenci topluluğunun derhal açtıkları güçlü kampanya sayesinde feci bir kargaşalık önlenemedi. Bütün grevciler, kışkırtılsalar bile kavgaya tutuşmamak emrini aldılar. Sözü geçer zenci kişiler River Rouge'a geldiler ve Sendikanın mikrofonunda grev kırıcıları fabrikayı terke çağırdılar. Binlerce zenci grevci, sıra ile mikrofonun önünden geçerek kardeşlerini kendi saflarına katılmaya çağırdı...

Grev kırıcılar, yavaş yavaş dağıldılar, ortadan kayboldular.

River Rouge fabrikası terkedilmiş bir şehre benziyordu, Koskoca binalar sessiz ve ıssızdı. Kilotrelerce demiryolu üzerinde bir tek vagon bile görünmüyordu. Ford'un gemileri, rıhtımda bağlı, yatıyordu.

River Rouge fabrikasının etrafını çeviren dev insan zinciri saat be saat uzuyordu. General Motor, Chrysler ve Detroit bölgesinin diğer otomobil fabrikalarının işçileri, İşten çıktıktan sonra grev müfrezelerinde nöbetlerini devralmaya geldiler. Grevin üçüncü gününde, üç ekip halinde örgütlenmiş, kadın-erkek 35.000 işçi fabrikanın çevresinde nöbet tutuyordu.

4 Nisanda Ford şirketi, River Rouge fabrikasındaki grevden sonra memleketin on altı montaj fabrikasının

parça yokluğu yüzünden kapanmak zorunda kalacaklarını bildirdi. Aynı anda Ford'un on sekiz fabrikası daha işi bıraktı.

8 Nisanda, grevi kırma ümidini tamamen kaybeden Harry Bennett, C.I.O. başkanı Philip Murray ve Otomobil İşçileri Sendikası liderleriyle görüşmelere başladı.

Ford temsilcileriyle sendika delegeleri arasında üç gün süren bitmez tükenmez görüşmelerden sonra Ford Motor Company ücretleri diğer büyük otomobil fabrikalarındaki seviyeye çıkarmayı, Otomobil İşçileri Sendikası'nın delegelerini tanımayı ve işverenlerle işçiler arasındaki anlaşmazlıkları halledecek bir Federal Komisyon seçimine izin vermeyi kabul etti.

21 Haziranda Sendika, River Rouge fabrikasında da ki Federal Komisyon seçimlerinde göz kamaştırıcı bir zafer kazandı ve Ford Motor Company, Otomobil İşçileri Sendikası ile bir anlaşma imzaladı.

Amerika'nın en büyük savaş fabrikasını bu kadar uzun zaman sarsmış olan anlaşmazlık, bundan başka bir zamanda düzelmezdi.

Beşbuçuk ay sonra A.B.D. savaştaydı.

WASHINGTON'A YÜRÜYÜŞ

1932 Mayısının ikinci haftası boyunca Portland'ın, Oregon'lu (iki yüz) işsiz eski muharip, pırsını pırtısını toplayıp, başkent Washington'a doğru, 5.000 km.'lik bir yürüyüşe geçti. Kongre'den, «eski muharip ödeneklerinin derhal ödenmesini isteyeceklerdi. Yola çıkışları, bütün Amerika tarihinde en olağanüstü halk gösterilerinden birine başlangıç işareti vermiş oluyordu: Eski Muhariplerin Washington'a Yürüyüşü, diye adlandırılacaktı bu olay ileride...

Amerika'nın eski muhariplerinin için için kaynayan hoşnutsuzlukları, iki buçuk yıllık yoksulluk ve işsizlikten sonra millî bir hareket haline dönmüştü. Kongre'den bir kanun çıkartmak ve bu yolla, hakları olan primleri derhal elde etmek istiyorlardı').

- (1) Bu prim, Amerika içinde üslenmiş askerlere verilen günde bir dolar ile yurt dışında üslenmiş olan askerlere verilen 1 dolar 25 sentlik yekûna ek olarak verilecek bir para idi. Bu prim, 1945'te ödenmek üzere, kongre'ce, 1923'te kabul edilmişti'. 1930'da eski muharipler, prim tutarlarının yarısını % 4,5 faizle çekebilmişlerdi. Göstericiler, paralarının kalan kısmını bu süreyi beklemeksizin çekme hakkını elde etmek istiyorlardı.

Kongre'nin normal tatiline birkaç hafta kaldığı bir sırada eski muhripler, «dilekçelerini gerekli yerlere» teslim etmek için Washington's akmaya başladılar.

Bazıları yalnız geldi, diğerleri ise küçük gruplar halinde ya da çoluk-çocuk yüzlerce kişiden meydana gelmiş kervanlar halinde. Trenleri durduruyor, kondüktörleri, kendilerini bedava trene almaya zor İtıyorlardı. Otostop yapıyorlar- küüstür arabalar, kamyonlar, önlerine ne gelirse biniyorlardı. Alaska'dan, küçük bir grup, bütün kıt'ayı, yani 6.000 km.'den fazla bir yolu at arabaları ile geçti. Üç eski muharip, Havai'den gelen bir gemide kaçan yolculuk etmişti.

Eski muhripler, o sıcak yaz günlerinde gece demeden, gündüz demeden yollara döküldüler, çöllere, ovalara, dağlara, şehirlere, köylere dağıldılar başkente varmak için. Aradan çok geçmeden basın, yeni heyetlerin yola çıktıklarını haber veriyordu: Chicago'dan 900, New-Orlean'dan 600, Ohio'dan 1.000, Philadelphia ve Camden'den 700, Johnson City'den Ordu Dinlenme Evi hastalarının seçtiği 200 delege yola çıkmıştı...

Federal makamlarla, mahallî makamlar ve demiryolları idarecileri «Prim Yürüyüş çüleri»ni durdurmaya ve evlerine dönmeye zorlamaya çalıştılar boş yere. Polis, önce bazı şehirlere girmelerini yasak etti. Savaş Bakanı Patrick J. Hurley, Washington'a vardıklarında eski muhriplere uyku tulumları dağıtılmayacağını ilân etti, Washington Emniyet müdürü, General Pelham Glassford korku içinde, valiliklere yazı üstüne yazı gönderiyor, eski muhripleri püskürtme emri veriyordu. Baltimore ve Ohio demiryolu şirketinin başkan yardımcılarının biri, «yakanda kopacak savaşta demiryollarının menfaatlerini korumaya kararlı olduğunu» ilân etti.

Ama eski muhripler gelmekte devam ediyorlardı.

Geçtikleri şehirlerde on binlerce iyiliksever Amerikalı onları büyük gösterilerle karşıladı, uzun yürüyüşlerine devam edebilmeleri için onlara elbiseler, yiyecekler verdi, yatacak yer gösterdi...

Haziranda, 20.000'den fazla «Prim Yürüyüşçüsü» Washington'a varmış bulunuyordu.

On üç yıl Önce, Avrupa'daki savaş alanlarından terhis edilip memlekete döndüklerinde birer kahraman olarak karşılanıp alkışlananlar, şimdi hükümetlerinden bambaşka bir davranış görüyorlardı. Kongre üyeleri, eski muhriplerin delegelerini kabul ediyorlar, gülümseyerek kanun tasarılarını destekleyeceklerini söylüyorlar fakat hiç bir şey yapamıyorlardı. Başkan Hoover, «Yürüyüşçüler»in temsilcileriyle görüşmeyi, soğuk bir şekilde reddetti. Silahlı nöbetçiler, Beyaz Saray'ın etrafında kol gezmeye başladı.

Eski muhripler, şimdi kendi kendilerine verdikleri adla: «Prim Kuvvetleri» üyeleri, boş alanlara, ya da Washington'un Devlet binalarına yerleşttiler. Fakat birçoğu, Potomak nehrinin başkente karşı kıyısındaki yarmada tozlu topraklı bir alanda kurulan Anacostia Flats kampına sürüldüler. Orada, yakıcı güneşe ve toprağı bir bataklık haline çeviren şiddetli yağmurlara terkedilmiş, çadırlardan, kulübelerden, kaba-saba barakalardan, nehrin oyuklarında kurulmuş sığmıklardan oluşan bir şehir, balta girmemiş ormandakine benzer bir şehir yükseldi.

En ilkel sağlık şartlarından yoksun olan ve Washington makamlarından yetersiz bir yiyecek yardımından başka bir şey alamayan eski muhripleri ve ailelerini hastalık yere sermekte gecikmedi. Kısa bir süre sonra birçok çocuk, kötü beslenme şartlarından meydana gelen bağırsak hastalıklarından öldüler.

«Prim Yürüyüşçüleri»ni gözden düşürmek, gayretlerini kırıp onları Washington'u terke zorlamak için elden gelen bütün yollar denendi. Gazeteler, «Prim ordu-sunun içinde, «Sovyetleri başkente sokma» yollarım arayan bozguncu «komünist ajanları» bulunduğunu haber verdi. Polis müdürü Glassford, başkenti terk emrini vereceğini söyleyerek onları tehdit etti; eski muhripler, Kongre, istediklerini kendilerine vermedikçe buradan ayrılmayacaklarını söyleyince, eski muhriplerin yiyecek ve içeceklerinden sorumlu olan Glassford, «yiyeceklerin azaldığını» ilân ederek, zaten yetersiz olan yiyecek miktarlarını, hiç acımadan, daha da düşürdü

«Prim Kuvvetleri»nin içine, federal ajanlar, hafiye-ler, parayla tutulmuş curnalcılar ve kışkırtıcılar salındı. ffPrim Kuvvetlerbnin otoriter, yakışıklı üniformalı ve atak «komutam» W. W. waters, general Glassford'la bizzat ilişki halindeydi ve polis müdürünün emirine tıpatıp uyuyordu. Bizzat Glassford'a göre. Waters'in, eski muhripler arasında «düzeni devam ettirmek» için kurmuş olduğu askeri polis birliği Glassford'un emrindeki şehir polisi ile elele çalışıyordu²).

Waters, Washington polisine, «Kalabalık içinde kızıl terörcü bulursak biz icabına bakarız onun» diyordu.

«Komutan», Anacostia Flats'a yeni gelenleri, İşten Çıkarılmış İşçiler Birliği'nin «kızıl faaliyetlerine» karşı uyarıyor onları, komünist olmadıklarına dair yemin et

{2} WaterVirt politik düşünceleri ve kişisel ihtirası çok geçmeden açığa çıktı: Hâkî Gömlekliler adında bir örgüt kurunca şöyle bir açıklamada bulunmuştu: «Böyle bir örgüt, akla, hemen İtalyan faşistlerini ve Aiman nazilerini getiriyor. Hirler'le 5 yıl alay ettirir. Ama şimdi Almanya'yı o idare ediyor. Savaş-tan önce Mussolini, polflik düşünceleri yüzünden İtalya'yı terketmeye zorlanmış zavalı bir matbaacıdan başka bir şey de-ğildi. Ama bugün, bütün dünyanın tanıdığı bir insan oldu,»

meye zorluyordu. Eski muhriplerin sol unsurlarından kurulmuş olan bu Birlik, Washington Yürüyüşü'nün örgütlenmesinde esaslı bir rol oynamıştı. Birliğin birkaç yöneticisi kaçırıldı, vahşice dövüldükten sonra Washing-ton'dan dışarı atıldı. Komünistlikten sanık iki eski muharibin parça parça edilmiş cesetleri Potomak nehrinde bulundu.

Fakat onları korkutmak ve sayılarını azaltmak için harcanan bütün çabalara rağmen eski muhriplerin büyük çoğunluğu, oldukları yerden kımıldamamakla inat ettiler ve primlerinin ödenmesini istemekten vazgeçmediler.

17 Temmuz sabahı, Kongre, gürültülü bir toplantıdan sonra, kanun konusunda hiç bir teşebbüste bulunmadan dağıldı. O günün sonuna doğru senatörlerin ve milletvekillerinin çoğu Washington'dan ayrılmış bulunuyordu.

General Pelham Glassford, daha sonraları, hükümetin, durum ciddileştiği takdirde alınmasını öngördüğü ciddi tedbirlerin neler olduğunu şöyle anlattı:

«Hazirandan başlayarak, askerler talime başlamışlardı... Washington yakınında konaklamış bulunan subaylar ve askerler, çıkacak her türlü olaya hazırlıklı durumda bulunacaklardı; uzun bir süre izinler kaldırılmıştı... bu birlikler, göz yaşartıcı gaz kullanmayı ve kalabalıkları dağıtmayı öğrenmek için özel bir eğitim görüyorlardı.»

Durum, daha sonra «kanlı perşembe» adını almış olan 28 Temmuz günü had safhaya ulaştı. 0 sabah, önemli sayıda polis, yüzlerce eski muharibi Üçüncü Cadde ve Pensilvanya Avenü'deki iki Devlet binasından çıkarmayı denedi. Eski muhriplerin binalardan çıkma

dıklarını görünce polisler binalara saldırdılar ve içerdekilerin üzerine gaz bombaları fırlatmaya başladılar. Eski muhripler kendilerini savunuyorlardı, öfkeden kudurmuş olan polis ateş etmeye başladı. Eski muhariplerden birçoğu yerlere serildi, iki tanesi, aldığı yaralardan öldü...

Başkan Hoover, derhal Ordu Kurmay Başkanı general Douglas A. MacArthur'a, «Prim Kuvvetlerinin şehirden dışarı çıkarılması işini ele alması ve «bu ayaklanmaya, hükümet kuvvetlerine karşı bu kışkırtmaya» son vermek için askerî birlikler çağırması emrini verdi.

Askerî birlikler, Öğleden sonra saat dörde doğru geldiler... Bundan sonraki olayları *New York Times* şöyle anlatıyor:

«Askerler, Pensilvanya Avenü'den geldiler... süvariler başta, onların arkasında tanklar, makineli tüfekler ve piyadeler...

Subayların ve polisler anlaşmaları için bir yarım saat kadar geçti; sonra «Prim Yürüyüşçüleri» onları kışkırtmaya başladılar. Hareket istiyorlardı, birazdan hareketi görecekerdi.

Yirmi tane, demir miğferli asker, diğer 200 askerin «Prim Kaesia karşısında yerlerini alabilmeleri için, tabancalar elde hücum ederek bir gedik açtılar. Tam bu sırada süvariler de yetiştiler. Ellerinde kılıçları, yoldan aşağı at üstünde inerken, yolları üstüne çıkan herkese kılıçlarının tersiyle vurarak bir geçit açıyorlardı.

Davranışları, askerlik bakımından doğruydum belki, askeri kurallara uygundu belki, ama gelip geçenlerin gözüne hiç de güzel bir

manzara değildi. Askerlere karşı direnenler, kendilerim savunanlar ve atlarla saldıranlar görülüyordu...

Dünya savaşı sırasında bazı şehirlerin yağma edilişlerini hatırlatan sahnelerden sonra federal birlikler... prim kuvvetlerini, derme çatma kulübelere meydana gelmiş köylerinden kovdular ve Pensilvanya Avenü yakınlarına sürdüler.»

Bundan sonra askerler, eski muhriplerin kulübelere ateşe verdiler.

Bu harekâtın bütün ayrıntıları, general MacArthur tarafından inceden inceye gözden geçirilmişti; itfaiye arabaları, yangını söndürmek için hazır durumda bekliyordu.

Gaz maskeleri takmış piyade askerleri, karılarını ve çocuklarını ümitsizce korumaya çalışarak kaçan adamlar üzerine göz yaşartıcı gaz bombaları atmaya başladılar. Yirmi kadar yalın kılıç süvari, saldırıya katıldı. Yoldan geçenler gazlandı, yerlerde sürüklendi ve atların ayakları altında çiğnendi...

General MacArthur, eski muhripler konusunda, «Bu gürhün gidişi gidiş değildi.» dedi. «İhtilâl belirtileri gösteriyorlardı. Kendilerine karşı gözetilen nezaketi ve saygıyı zayıflık sandılar.»

O gece, MacArthur'un birlikleri, Anacostia Kampını işgal ettiler. Koca koca ışıldakların aydınlığında askerler, göz yaşartıcı bombalar atarak, harap kulübelere ve çadırları ateşe vererek, rastladıkları eski muhripleri ve ailelerini darmadağın ederek ilerliyorlardı. Gece yansına doğru Washington gökleri, sanki dev bir orman yanıyormuş gibi kıpkızıldı. Adamlar, kadınlar ve çocuklar

lar, atılan gazların yayılmasıyla hastalandı. Bir bebek gazdan öldü.

Şafak vakti, hükümet kesin olarak duruma hâkim olmuştu. Anacostia Flats kampı, üzerinde dumanlar tüten bir yıkıntı halindeydi. Oradan kilometrelerce uzakta, Virginia ve Maryland yolları boyunca binlerce eski muharip ve ailesi, kimisi korku ve gözyaşı içinde, kimisi suskun ve taşlaşmış, başkentten kaçıyordu...

Başkan Hoover, basına, «Birleşik Devletler otoritesine karşı bu meydan okuma, hızla ve sert bir şekilde cevaplandırılmıştır,» diye açıklıyordu. «Aylarca süren bir hoşgörü ve sabırdan sonra hükümet, kanunların apaçık çiğnenmesine karşı bundan böyle örnek olabilecek bir tarzda cevap vermesini bilmiştir. Benim ilk görevim, Anayasa'yı ve kanunları kuvvetle savunmak ve desteklemektir. Daima da böyle hareket edeceğim.»

Fakat Amerikan halkının, Büyük Hümanist [Başkan Hoover'a verilen ad] konusunda hâlâ bazı hayalleri kalmışsa, onlar da, Anacostia Flats'taki zavallı kulübe cikleri yerle bir eden alevler arasında kaybolup gitti. Çok geçmeden millet, kendisine. Beyaz Saray'da yeni bir temsilci seçecekti.

Sonbaharda, başkanlık seçimi kampanyası hazırlıkları sırasında. *New York Graphic* editörü Emile Gavreau, Demokrat Parti başkan adayı Vali Franklin D. Roosevelt ile sansasyonel bir röportaj yaptı.

Valinin bürosunda, Roosevelt ile Gavreau, yandaki küçük odada beraberce öğle yemeği yerlerken, telefon boyuna işledi. Memleketin her köşesinden, kampanyanın açılışına dair haberler geliyordu. İki adamın konuşmaları, zaman zaman, özellikle önemli şehirler arası konuşmalarla kesiliyordu.

Roosevelt iyimserdi. Yapılacak seçimlerde başkan

olacağından kesin olarak emindi. Ve Vali, tasarılarının bazıları açtı Gavreau'ya.

«Halkla, doğrudan doğruya ilişki kurmalıyız» dedi. «Yardımlaşma zamanı geldi artık... Eee, nasıl, benim «unutulmuş insan» üzerine söylevimi beğendiniz mi? Bizdeki binlerce insanı anlattım orda. Ve o unutulmuş insan, kendi eline bakan, beslediği ailesinden dört kişiyi temsil etmektedir. Eğer un dört milyon işsiz varsa, yoksulların gerçek sayısını anlamak için bu sayıyı dörtle çarpmak gerekir. Bir şeyler yapmak gerekecek... İnsanları mutlu kılmak mı istiyorsun, iş sağlayın onlara, hepsi bu.»

Vali sigarasından bir nefes çekti ve kalın bir duman çıkardı. «Bugün Rusya'da...» diye başladı, ve devam etmeden önce bir an düşündü. «Rusya'yı tanıyacağım. Rusların ne yaptıklarını görmeye adamlar yollayacağım oraya...» Bu konu, özellikle dikkatini çekiyorsa benziyordu. «Rusya... Rusya yabancı bir ülke, düşünceleri de yabancı görülebilir onların; Rusya'yı incelemek için adamlar yollayacağım oraya.»

Birden Rooseveh iskemlesinden kalktı. «Yapacak çok iş var,» dedi. «Halkımızı tekrar ayakları üzerine kaldırmak gerek.»

Telefon yeniden çaldı. Roosevelt bir an dinledi telefondaki sesi, sonra kahkahalarla gülmeye başladı, «Aferin!» dedi. «Üç Eyalet daha ha! Bravo, Jim!»

Roosevelt tekrar editörle konuşmasına döndü ve Gavreau'ya, «Halka yardım edeceğiz,» dedi. Bir an yüzü karardı. «Acele etmek gerek. Sabırsızlanıyorlar. Geçen hafta doğudan dönerken, büyük bir demiryolu şirketini yöneten eski bir dostumla görüştüm. Sordum ona: «Fred, buralarda nelerden konuşuluyor?» dedim. Verdiği cevabı hâlâ duyar gibi oluyorum. «Frank, dedi bana,

sana üzülererek itiraf edeyim ki, buralarda ihtilâlden konuşuluyor.»

8 Kasım 1932 de, kırk iki eyalet tarafından desteklenen Franklin Delano Roosevelt, yedi milyondan fazla bir oy çoğunluğu ile Birleşik Amerika Başkanı seçildi.

TEHLİKELİ AMERİKALILAR

a Aralarında çok yüksek seviyede kimseler de bulunan birçok Amerikan yurttaşı, çok kere bilmiyerek, Mihver ajanı olarak çalışıyor.»

Başkan Franklin D. Roosevelt.
29 Eylül 1940

«Birleşik Amerika'da hemşerlerimiz bize karşı çoğunlukta, iyi duygular beslemektedirler; Amerikan çevrelerinde çok dostumuz var. Aralarında birçoğu siyasî ve ekonomik hayatta önemli yerler işgal etmektedirler.»

Alman Devlet Bakanı R. Walter Darre'nin 1940'da Berlin'de verdiği bir söylevden.

1. GİZLİ SALDIRI

7 Aralık 1941'de Japon'ların Pearl Harbour'a saldırısı, Mihver'in Amerika'ya karşı açtığı savaşın başlangıcı değildir. O sabah başlayan olaylar. Alman, Japon ve italyan genel kurmayının, on yıldan fazla bir zamandır Birleşik Amerika'ya karşı ilân ettiği gizli savaşın en üst noktasını gösterirler. En ciddî muharebeler, bizzat Amerika'da ve savaş ilân edilmeksizin verilmiştir,

1930'dan başlayarak faşist örgütlerden, nazi hayranı propaganda çevrelerinden, askerî haber alma ve ırkçı terör hücrelerinden kurulu çok geniş bir ispiyoncu ağı, Amerikan hayatının bütün alanlarını sardı,

1 Eylül 1939'da, Hitler'in motorlu birlikleri, İkinci Dünya Savaşı'm açarak Polonya'ya girdiği sırada, Birleşik Amerika'da, faaliyette olan 700'den fazla faşist Örgüt vardı.

Açıkça nazi taraftan olan örgütler ile, 1933-1941 arasında Birleşik Amerika'da mücadele yürüten faşist Amerikan hareketlerinden bazıları şunlardır:

— Beyaz Amerikalı Muhafızlar

- ,— Ausland Organization der N.S.D.A.P. (Dıştaki Nazi Partisi)
- A. V. Jugendschaft (Hitlerci Gençlik)
- Kara Gömlekliler
- Falanjistler
- Alman-Amerikan Birliği
- Kara Lejyon
- İtalyan Faşist Klüpleri
- Ku Kluks Klan
- Cumhuriyet Yurtseverleri
- Japon İmparatorluğu Dostluk Derneği
- Japon Askerleri Birliği
- Millî ve İhtilâlcî Rus Faşist Partisi

Doğrudan doğruya. Mihver Devletleri Propaganda Bakanları ve Haberalma Hizmetleri bürolarınca denetlenen ya da onlarla işbirliği yapan bu örgütler, Amerika'da, demokrasi ve işçi düşmanı yayınlar dağıtıyor, ırk çatışmalarını açıkça kışkırtıyor, Roosevelt hükümetini suçluyor ve Amerika'da faşist bir rejimin kuruluşunu destekliyordu. Beşinci kol, sanayi merkezlerinde ve küçük şehirlerde, fabrikalarda, çiftliklerde, okullarda, kiliselerde ve askerî eğitim merkezlerinde radyo ve posta ile olduğu kadar mitingler ve gizli toplantılar yoluyla da Amerikan milletine karşı düşmanca hareketlerde bulunuyordu.

Beşinci kolun başlıca hedefleri şunlardı: Amerikan halkını bölmek ve birliğini bozmak; halk kütlelerinin Roosevelt'e karşı duydukları güveni yıkmak; Amerikalıları, kendilerini faşizmin değil de komünizmin tehdit ettiğine inandırmak; Birleşik Amerika'nın millî savunma hazırlıklarını baltalamak; ve Amerika'yı, Atlantik'in öbür yakasındaki faşist düşmanı müttefiklerden ayırmak.

Ne kadar şaşırtıcı görünürse görünsün, bu beşinci

kol ajanları, ne Adalet Bakanlığında ne de F.BJ/dan en küçük bir müdahale görmeksizin bu Amerikan düşmanı faaliyetlerini rahatça yürüteb itmişlerdir.

Ve başlangıçtan beri, beşinci kolun faaliyetleri. Birleşik Amerika'nın en zengin ve en kudretli kişilerince doğrudan doğruya desteklenmiştir.

İçişleri Bakanı Harold L. Ickes, 1935 de Altoona (Pensi İv an ya) da verdiği bir söylevde: «Kanunlara aykırı bir hareketin, ülkemizde, Özgür kurumlarımızın yerine iğrenç bir faşist sistem koymaya çalıştığı, her gün biraz daha açıkça görünüyor» diyordu. «Bu topluluk, Amerika'nın sadece tabii kaynaklarını değil, fakat aynı zamanda erkek - kadın - çocuk, insan kaynağı da sömürerek muazzam bir servet ve güç elde etmiş olan kimse-lerden kurulmuştur ya da en azından aktif bir destek görmektedirler. Ellerinde tuttukları servetleri kazanmalarına hiç bir şey engel olmamıştı ve bu zenginliği korumalarına ve arttırmalarına hiç bir şey engel olamayacaktır.»

Bakan Ickes şöyle ekliyordu:

«Bizi, ülkemizi bir komünist ayaklanmasının tehdit ettiğine inandırarak yurtseverlik duygulanımı kışkırtmaya çalışan bu aristokrasi, bir faşist hükümet darbesi yapabilmek için desteğimizi sağlamaya çalışmaktadır.»

Ickes'in sözünü ettiği harekette ilk rolü, büyük Amerikan sanayicilerinin ve finans çevrelerinin yönetimindeki bir Örgüt oynuyordu. Bu örgüt, şüphesiz altıncı bir ad olan, Amerikan Özgürlük Birliği, adını taşıyordu.

Amerikan özgürlük Birliği, 1934 Ağustosunda, açıklandığı üzere, «ihtilâlcilerle savaşmak» ve «Bir-

leşik Amerika Anayasası'nı savunmak ve desteklemek» niyetiyle resmen kurulmuştu.

Du Pont-Morgan tröstlerinin, Özgürlük Birliği üzerinde hâkim bir etkileri vardı. Birliğin Millî Yürütme Komisyonu ile Danışma Konseyi'nde, EL du Pont de Nemours şirketinin, sırasıyla Yönetim Kurulu başkanı, başkan yardımcısı ve şirket başkan yardımcısı olan Pierre S. du Pont, irence du Pont ve John J. Ra s kop bulunuyordu.

Yürütme Komİsyonu'nun ve Danışma Konseyi'nin diğer üyeleri arasında şu kimseler de vardı:

John W. Davis, eski başkan adayı, Morgan'ın danışmam, Morgan Guaranty Trust Company'nİN, yine Morgan'ın yönetimindeki Telephone and Telegraph Company'nİN müdürü.

Atfred P. Sioan, General Motors Corp'm Yönetim Kurulu Başkanı.

WİUiam S. Knudsen, General Motors Corp'm başkam.

Cornetius R Keİley, Anacımda Copper Company'nİN başkanı.

Alvan Macauley, Packard Motor Car Company'nİN başkanı.

Herberİ t. Pratt, Socony - Vacutım C.'nm Yönetim Kurulu Başkam.

Özgürlük Birliği, paraca kuvvetle desteklenen bir kampanya ile, kendisini Amerikan halkına, «Amerikan yurttaşının haklarını» savunmak azminde bir dernek olarak tanıttı. United Press'in bir haberi, Birliğin orta Amerikalının yararlarının ne derece temsil ettiğini çok güzel gösteriyordu:

«Millî Hükümetin içindeki «ihtilâlci» eğilimlerle mücadele için kurulmuş politika dışı bir dernek olan Amerikan Özgürlük Birliği, halen 37 milyardan fazla sermayeli bazı sınaî ve malî şirketlerin temsilcilerinden oluşan bir grubun denetimi altında bulunduğunu açıklamıştır.

Birliğin yöneticileri, United States Steel Corp., General Motors, Standart Oil Co., Chase National Bank, Goodyear Tire and Rubber Co., Baltimore and Ohio Railroad Co., Mutual Life Insurance Co. ve daha bunun gibi birçok şirketle ilişki halindedirler.»

Amerikan Özgürlük Birliği'nin gerçek amaçları üzerinde, yazar Herbert Harris şunları söyleyecektir:

«Birliğin savunduğu tek özgürlük, hisse senetleri çıkartmak. Borsada sahte dalgalanmalar yaratmak, hisse senetleri ile oynamak ve büyük şirketleri göklere yükseltme özgürlüğüdür. Kafaları bulandırmak, dokuma fabrikalarında ve yarıcı çiftliklerinde çocukları sakatlamak, kavruk bırakmak özgürlüğüdür. Din adamlarının ve basının fikirlerini satın alma özgürlüğüdür. Ölüme götüren bir özgürlük yâni.»

Birlik yöneticileri her yerde, bir yandan «Birliğin tek endişesi, milletin huzurudur» diye ilân ederlerken, öte yandan, Roosevelt hükümetini gözden düşürmek. Yeni Yol'un sosyal reformlarına saldırmak ve sendika hareketine karşı düşmanlığı kışkırtmak için büyük paralar harcıyordu. Birlik üyeleri bu hedeflere varmak için başka anti-demokratik örgütler de kurdular ya da

paraca desteklediler bu tip örgütleri. Bunların bazıları şunlardı:

Amerikan Kamu Hizmetleri Aksiyon-
ler Federasyonu,
Amerikan Vergi Mükellefleri Birliği,
Haçlılar,
Çiftçiler Bağımsızlık Konseyi,
Sanayi Haklarını Savunma Birliği,
Günümüzdeki «Kadın - Erkek Gönüllüler
Birliği»,
Millî Ekonomi Birliği,
New York Eyaleti Ekonomi Konseyi,
Cumhuriyet Bekçileri,
Anayasayı Destekleme Güney Komisyo-
nu,
Amerikan Kadın Aksiyon-erler Birliği,

18 Nisan 1936'da *New York Post* şöyle yazıyordu:

«Özgürlük Birliği, Yeni Yol düşmanı bir örgüt ağı doğurdu; onlar da sırası gelince faşizmi doğuracaklar.»

Özgürlük Birliği'nin kurduğu ilk faşist örgütlerden biri. Anayasayı Destekleme Güney Komisyonu'dur. Bu Komisyonu paraca destekleyen birlik üyeleri arasında yine du Pont, General Motors şirketlerinin başkan ve başkan yardımcıları vardı.

Güney Komisyonu'nun İzlediği iki ana hedef vardı: güneydeki demokratlarla Roosevelt aleyhinde oy verdirmek ve siyahlarla beyazların aynı sendikalara katılmalarını önlemek için ırkçı duyguları kışkırtmak. *Baltimore Sun* gazetesi. Güney Komisyonu konusunda, «Bu, Kuzeyin paraca desteklediği fakat Ku Klus Klan'm güneye dair peşin hükümleri üzerinde oynayan melez bir dernektir.» diye yazıyordu. «Bir roman-katolik olan Mr. Raskob 5.000 dolar bağışta bulunduğu, kendisine, bu

paranın Ku Kluks Klan'm canlanmasına hizmet ettikten sonra Mrs. Roosevelt'e karşı yürütülen sert hücumu da destekleyeceği bildirilmiştir.»

Güney Komisyonu'nun Başkanı, Fabrikatörler Millî Birliği eski başkanı, Teksas'lı büyük petrolcü ve Amerika'nın en zengin ormanlarını elinde tutan John Henry Kirby'di. Kirby'nin, Komisyonda sağ kolu ise Vance Muse adında. *The Christian America*'ma editörü ve «hristiyan», «Komünist düşmanı» örgütler kurmakta uzman biri idi, Vance Muse, Yeni Yol'un sosyal reformları konusunda konuşurken, «Bundan böyle siyahlarla beyazların örgütlerin içerisinde birbirine karışmaları, beyazların, işlerini kaybetmek korkusu ile Afrika'nın siyah maymunlarına «kardeş» demeleri gerekecektir...» diyordu.

Cumhuriyet Bekçileri örgütü. Özgürlük Birliği üyelerinin paraca desteklediği bir diğer faşist hareketti. Cumhuriyet Bekçileri'nin Millî Başkam, Pitcairn Company'nin başkanı Raymond Pitcairn idi; Pitcairn ailesinin bu örgüte yaptığı para yardımı 100.000 doları aşmıyordu.¹⁾ Atwater Kent Manufacturing Company'nin müdürü Atwater Kent; Sun Oil Company'nin müdürü J. Howard Pew; Morgan'ın ortağı banker Horatio Lloyd; yiyecek sanayii krallarından banker Bernard Kroger aynı şekilde önemli miktarlarda para yardımı yapmışlardı.

Tıpkı resmi nazi propagandası gibi Cumhuriyet Bekçilerinin yürüttüğü edebiyat da Yeni Yol'un «Yahudi-Komünist» tehlikesi taşıdığı üzerinde kurulmuştu. 1936'da bazı bozguncu girişimleri araştırmakla görevli

Back Senato Komisyonu, Cumhuriyet Bekçileri'nin arşivlerinde bulunmuş çok inandırıcı mektuplar yayınladı. Bunlar, Boston Yatırım Bankası Müdürü ve Bekçiler'in başkanı Alexander Lincoln ile New Jersey'de W. Cleveland Runyon arasındaki mektuplaşmalardı. Runyon'un Lincoln'a gönderdiği ilk mektupta, «Roosevelt'in Washington'a getirttiği yahudi tugayr»na hücum ediliyordu:

«Batı hristiyan medeniyetini savunma savaşı, düşmanın, enternasyonal ve yahudi menşeli olduğunu kabul etmekle kazanılabılır. Bize para lâzım, hepsi bu... aZman geçiyor. Bir şeyler yapabileceğinizi sanıyor musunuz?»

Bekçilerin başkanı Lincoln ise şu cevabı veriyordu:

«Bekçiler'in başkanı olarak elimden gelen her şeyi yapıyorum. Ben de sizin gibi, bir yahudi tehlikesinin varlığına inanıyorum. Bütün güvenim, gelecek sonbahardaki seçimlerde; ve sanıyorum ki Roosevelt'in yenilişi bizim şansımız olacak.»

Runyon şöyle cevap veriyordu:

«Halk, şeflerini arıyor ama ortalıkta şef yok. Yöneticilerimiz uyuyor. Bekçiler, hareketin başına geçmek zorunda kalacaklar. Yıllık geliri 1.000 doları aşmayan yaşlı Amerikalıların istediği, Hitler gibi birisidir.»

Amerikalı bir diktatör düşüncesi yeni değildir. Daha 1932'de, *Current History* dergisi şöyle yazıyordu;

«Bazı kudretli kişiler, uzun zamandır, çıkmazdan kurtulmanın yolunun, bir çeşit ekonomik ve politik diktatörlük kurmak olduğunu ileri sürüyor. Önemli kimse

(1) Geçici Federal Ekonomi Komisyonu'nun 1941'de yaptığı araştırmalara göre Pitcairn ailesinin serveti, çeşitli sanayi şirketlerine yatırmış 65.576.000 dolar buluyor ve Pitcairn'fer, Amerika'nın en zengin on ailesi içinde yer alıyordu.

lerin, nabızlarını yoklamak ve imkânları tartışmak için New York'ta ve Chicago'da toplandıkları bilinmektedir.»

General Motors Başkam William S. Knudsen, 1933'te, Avrupa dönüşü *New York Times*'in bir muhabirine, Hitler Almanyası'nın «XX. yüzyılın mucizesi» olduğunu söylüyordu.

Almanya'da böyle bir mucize olurdu da neden Amerika'da olmazdı?

1930 başlarında, Amerikan Führer'i rolünü oynayabilecek gibi görünen kimselerden biri, Birleşik Amerika Deniz Piyadeleri generallerinden Smedley Butler idi.

2. BAŞARISIZ DARBE

İki defa Kongre şeref madalyasını almış olan Tüm-general Smedley Butler, asık suratlı, esmer bir askerdî; açıksözlülüğü yüzünden milletlerarası bir olaya adı karışıp istifa etmek zorunda kalıncaya kadar deniz kuvvetlerine otuz üç yıl hizmet etmişti. General Butler, 1931'de Filadelfiya'da verdiği bir söylevde, Benito Mussolini'yi, «Avrupa'yı ısıracak kuduz bir köpek» olarak tarif etmişti. Aynı zamanda, Duce'nin, bir gün bir İtalyan şehrinde arabayla geçerken nasıl bir İtalyan çocuğunu ezdiğini fakat hiç durmadan yoluna devam ettiğini ve kendisiyle beraber olan bir Amerikalı gazeteciye: «Asla geriye bakmamalı insan. Devlet işlerinde bir insan hayatının ne değeri var ki?» dediğini anlatmıştı. İtalyan elçisi, Butler'in söylediklerini şiddetle protesto etti; Başkan Hoover, Deniz Kuvvetleri Başkanı aracılığı ile generale, sözlerini geri alması yoksa askeri mahkemeye verileceğini emretti, fakat general hiç bir şey dinlemedi. Bir süre olayın büyümesinden ve yayılma

sından korkan İtalyan hükümeti olayın kapanması isteminde bulundu. General Butler, askeri mahkemeye verildi fakat faal görevden çekildi.

Bu hikâye, general Butler'in ününü tehlikeye atmak şöyle dursun Amerika'da, «beyaz atlı adam rolünü» oynayabilecek adayların arandığı çevrelerde, heyecanlı hayranlarının sayısını artırmıştı...

General Butler, 1933 Temmuzunda Pennsylvania'da Newton Square'deki evinde Amerikan Lejyonu'nun iki Önemli üyesi olan Gerald McGuire ile William Doy le'm ziyaretlerini kabul etti. Butler'e, Ekim ayında Chicago'da toplanacak kongrede Amerikan Lejyonu Milli Komutanlığına adaylığını koymasını teklif etmeye gelmişlerdi. McGuire, generalin, bir askerler hareketini yönetecek ve Lejyon'un otokrat idaresini yerinden atacak bir insan olduğunu söylüyordu.

«Kraliyet ailesini tahttan kovmak» fikri, generalin de hoşuna gitmişti, çünkü «yıllardır, basit askerlerin daima Lejyon'dan uzaklaştırıldıklarını» söylüyordu kendisi de. Fakat bu adaylığını, askerlerce nasıl desteklenebileceğini anlayamıyordu. Eski muharipler arasında Chicago Kongresine kim gidebilirdi ki?

McGuire elini cebine attı ve bir çek defteri çıkardı. Biri 42.000 dolarlık, diğeri 64.000 dolarlık iki çek imzaladı.

«Ülkenin bütün bölgelerinden asker delegeler kongreye gideceklerdir» dedi McGuire...

O zamana kadar General Butler, kendisine yapılan teklifte garip bir taraf buluyordu. Şimdi tamamen emindi artık. Daha sonra, «Böyle paralar, askerler için değildir» dedi.

General, şüphelerini sezdirmemeye karar verdi. Kendi sözlerle söylersek, «Bu meselede, onları korkutmak sızın sonuna kadar gitmek istiyordu,»

General Butler, İki adama, kendisine, düşünmek için zaman bırakmaları gerektiğini söyledi. Yakın bir gelecekte onlarla tekrar buluşmayı teklif etti...

İkinci karşılaşmada McGuire ve Doyle, general Butler'a kongrede vermesini teklif ettikleri söylevin daktilo edilmiş bir «müsvedde»sini verdiler. Bu nutukta, başka şeylerle birlikte, kongreye. Birleşik Amerikada altın esasına dönüş kararı alması teklif ediliyordu. McGuire, «Primlerinin, altın olarak Ödenmesini istiyoruz askerlere» diyordu. «Askerlere kâğıt para verilmesini istemiyoruz.»

General, dobra dobra, kendi seçim kampanyası için gerekli parayı kimin vereceğini sordu; McGuire, çok zengin dokuz kişinin gerekli fonları sağladıklarını söyledi. Onlardan biri, Wall Street'in ünlü simsarlarından albay Grayson M. P. Murphy İdi. McGuire, «Ben onun yanında çalışıyorum» dedi, «onun bürosunda»...

General Butler konuşmalara devam etmeden önce, para veren «başlıca» kişilerle karşılaşmak İsteddiğini söyledi. McGuire, hiç bir sakınca olmadığını ifade etti.

Kısa bir süre sonra, Robert Sterling Clark adında bir Wall Street simsarı, general Butler'i görmek için evine geldi. Butler'a söylediğine göre kendisi, generalin Lejyon'un idaresini almasını isteyen birisi idi.

Konuşma sırasında general Butler, McGuire ile Doyle'in kendisine verdikleri söylev «müsvedde»sinden söz açtı, «tyi yazmışlar söylevlerini» dedi Butler.

Clark;

— Bu herifler söylevi kendilerinin mi yazdıklarını söylediler? diye sordu.

— Evet, bana söylenen bu.

Simsar hafiften güldü. «Bu söylev, çok paraya mal oldu dedi.

General Butler, altın esasına dönüş isteyen karar

dan bahsetti. «Bana öyle geliyor ki, bu söylev, bir iş adamının vereceği bir söylev. Garip bir şey var bu söylevde, Mr. Clark» dedi.

Clark, generale, rahatlıkla «Otuz milyon dolarım var» dedi. «Kaybetmek istemem. Bu paranın yarısını kurtarabilmek için öteki yansım seve seve harcarım. Eğer siz, Chicago'da bu söylevi vermeye razı olursanız ve eğer askerler sizinle beraberseler, bu kararın uygulanacağından ve altın esasına dönüş için ilk adımın böyle atılmış olacağından eminim...»

General, böyle bir tasarıya karışmış olmak istemediği cevabını verince Clark, kibarca, telefonunu kullanıp kullanamayacağım sordu. Simsar, McGuire'ı çağırdı ve Butler'in kongreye gitmeyeceğini bildirdi ona. «45.000 dolar var elimizde» dedi McGuire'a. «Buna göre durumu ayarlayın.»

Sonra general Butler'a veda etti.

Ekim ayında, Chicago'da Lejyon'un kongresinde altın esasına dönüş karar alındı,

1934 baharında Gerald McGuire Avrupa'ya gitti. Görünüşte bir «iş yolculuğu» idi bu. Aslında McGuire, eski muhariplerin Almanya'da Nazi Partisinde, İtalya'da Faşist Partisinde ve Fransa'da Ateşten Haç hareketinde oynadıkları rolü incelemek görevile gitmişti oraya.

Yazın, Amerika'ya dönüşünde McGuire, «âmirlerine» Avrupa kıtasında görebildiği şeylerin hesabını verdi.

Kısa bir süre sonra McGuire, general Butler'in evine yine geldi. McGuire'in generale getirdiği teklif, birincisinden çok daha şaşırtıcı idi, McGuire'in Butler'a söylediğine göre, milleti «komünist tehdidinden kurtarmak için hükümetin toptan değişmesi gerekliydi Amerika'da. Böyle bir değişiklik Birleşik Amerika'da bir hükümet darbesi hazırlayabilecek, meselâ Fransa'nın

McGuire:

— Evet, diye cevap verdi. Siz yalnız dikkatli bulun. İki üç hafta içinde gazetelerde bundan söz edilmeye başlanacak. Önemli kişiler karışacak bu işe. Şu anda zemin hazırlanıyor.

McGuire, bahsettiği manevranın özel mahiyetini açıklamadı generale ve konuşmayı, generalden bütün dikkatini bu işe vermesini rica ederek bitirdi.

On beş gün sonra Amerikan Özgürlük Birliği'nin kuruluşu ilân edildi. Özgürlük Birliği'nin para babası, McGuirein patronu, Wall Street simsarı Grayson M. P. Murpyh idi.

Kendisine açılmış olan plânın cüretinden şaşkına uğramış olan general Butler, derhal *Philadelphia Recird* gazetesinden iyi tanıdığı biri olan Paul Comly French'le temasa geçti. General, gazeteciyi, komplonun bütün ayrıntılarını öğrenmek için kendisine yardıma çağırdı. Daha sonra Butler, «Bu işte tümünden ihanet kokusu vardı» diyecektir.

13 Eylül 1934'te Paul French, New York'ta bir simsar yazıhanesi olan M. P. Murphy şirketinde çalışan McGuire'in bürosuna gitti. French, McGuirein general Butler'ın yapmış olduğu teklife büyük ilgi gösteriyormuş gibi yaparak McGuire'in güvenini kazanmayı başardı.

French'in daha sonra anlattıklarına göre McGuire ona «generale anlattıklarına çok benzer bir hikâye» anlatmıştı.

«Tamamen yurtseverce bir hareket bu» diyordu McGuire. «Çünkü askerler, Faşizm sayesinde memleketi kurtaramazlarsa, komünistler onu bir harabeye çevireceklerdir. General, örgütün kuruluşunu bir ilân etse ve üyelik aidatının yılda bir dolar olduğunu söyleseydi, hiç şüphe etmesin, bir milyon kişi toplardı etrafına.»

Ateşten Haç'ına benzer, eski muhariplerden meydana gelmiş faal bir örgüt yoluyla gerçekleştirilebilirdi, diye ekledi, McGuire, Para meselesi halledilmişti, «Şimdilik üç mÜyon dolarımız var, dedi. Gerekirse üç milyon daha alabileceğiz.» Ve McGuire, üzerine basa basa. General Butler'in, bu «yurtsever militanlar» örgütünü yönetecek ve «Washingtona yürüyüştü hazırlayacak ideal kimse olduğunu söyledi.

General Butler daha sonra şöyle nakletti:

«Mr. McGuire'a haksızlık etmiş olmaya-
yım; bunları söylerken hiç de öyle kan iste-
yen bir havası yoktu. Zannediyordu ki, böy-
le bir kuvvet gösterisi, hükümeti sessiz seda-
sız devirebilecekü. «Hattâ Roosevelt, yerinde
bırakılabilir bile; tıpkı Mussolini'nin İtalya
kralına yaptığı gibi.» diyordu.

Mr. McGuire, Dışişleri Bakant'mn ve baş-
kan yardımcısının, gerekirse kuvvet kullanı-
larak istifaya zorlanmalarını Öngörüyordu,
Tabii Başkan Roosevelt, o zaman yeni bir
dışişleri bakam atama işini McGuire'in gru-
buna verecekti. Sonra, eğer Başkan Roose-
velt «işine gelirse» Başkan olarak kalabile-
cekti. Fakat nazi rejimine karşı çıkarsa İsti-
fa etmek zorunda bırakılacaktı ve sonra Ana-
yasa'ya göre Dışişleri Bakam Başkan'ın ye-
rine Beyaz Saray'a yerleşecekti.

Lejyon üyelerinin ve Amerika dışında sa-
vaşmış askerlerin yarısının beni destekleye-
ceklerini sandığım söyledi bana.»

General Butler, McGuire'a:

— Daha önceden bazı hazırlayıcı şeyler yapmak gerekmez mi? diye sordu.

Bununla birlikte, para yardımı başka kaynaklardan gelecekti, French daha sonra şöyle anlattı;

«McGuire, bana, istediği şeyi (para desteğini) elde etmek için gerekirse National City Bank'ta John W. Davis'e ya da Perkins'e ve daha birçok kimselere başvurabileceğini söyledi...

Daha sonra silâh ve teçhizat meselesini konuştuk; o, bunları, du Pont'un aracılığı ile Remington silâh şirketinden satın almayı teklif etti. Onun bu yolla, du Pont'larla Özgürlük Birliği arasındaki ilişkiyi söylemiş olduğunu sanmıyorum, fakat birbirlerinin arkasında gizlendiklerini anlatmaya çalıştı.»

McGuire, French'e, eski muharip gruplarının desteğini sağlamak için daha önce yapılmış şeyleri göstermek gayesiyle bir mektup uzattı. «Amerikan Lejyonu eski millî komutanı Louis Johnson'dan» dedi.

Daha sonra French'in anlattığına göre:

«McGuire, bana, daha önce bu meseleyi onunla (Johnson'la) şimdi bizim konuştuğumuz gibi konuşmuş olduğunu söyledi. O zaman anladım ki bu faşist teklifim daha önce Johnson'la incelemişler ve Johnson da onunla aynı düşüncededir.» ^)

General Butler ve Paul French, bu faşist hükümet darbesi teşebbüsüne dair bir hükümet araştırması açtıracak yeterli delile sahip olduklarına inanmışlardı artık. Butler, Amerika'da nazî propagandası üzerinde araş-

tırma yapmakla görevli Kongre'nin McCormack-Dickstein Komisyonu ile temasa geçti ve oturumlardan birinde gelip tanıklıkta bulunmayı istedi,

20 Kasım'da, McCormack-Dickstein Komisyonu'nun özel bir oturumunda general Butler, kendisinin nasıl. Birleşik Amerika hükümetine karşı faşist bir «darbe»yi yönetmesi istendiğine dair ayrıntılı bir rapor verdi. Sonuç olarak Butler eğer komisyon, meselenin aslını öğrenmek istiyorsa Grayson M. P. Murphy'yi, general Douglas McArthur'u, Amerikan Lejyonu eski komutanı Hanford McNider'i ve Amerikan Hürriyet Birliği'nin daha başka birçok üyelerini sorguya çekmesi gerektiğini söyledi³).

Komisyon'da ifade vermeye gelenler arasında, Denizaşırı Eski Muharıpler Komutanı olan ve bütün komplotdan haberi olduğunu itiraf eden ve general Butler'in söylediklerini kabul eden James Van Zandt da vardı. Gerald McGuire ise, general Butler'la birçok defa karşılaşmış olduklarını, fakat generalin kendisini «yanlış anladığını» ifade etti.

Philadelphia Record ile *New Jersey*'in diğer iki gazetesi, Paul French'in kaleminden, general Butler'in McCormack-Dickstein Komisyonu önündeki ifadesini heyecan yaratıcı bir şekilde yayınladı.

General Butler'in hikâyesi, ülkede derhal büyük heyecan yarattı.

Fakat General Butler'in ve Paul French'in inanılmaz işaatları beklenen hedefe varamadı. Birkaç liberal ve ilerici gazete dışında bütün ülke basını, komploya karışan büyük menfaat gruplarının savunmasını üzerine al-

(2) 28 Mart 1949'da Louis Johnson, Başkan Truman tarafından Savunma Bakanlığına getirildi.

(3) Butler, ifadesinde, McGuire'dan öğrendiğine göre, General McArthur ile Hanford McNider'e, faşist darbenin kudretli yöneticileri olarak bakıldığını söyledi.

dı ve general Butler'in ifadesinin en can alıcı yerlerini atlayarak bütün hikâyeyi gülünç bir duruma soktu. *New York Times*, «Wall Street kodamanlarının sözde komplosunun Öyle korkulacak ölçülere varmadığını» yazıyordu. *Times* meselesi alaycı bir tarzda «Komplocusu olmayan komplo» diye tarif ediliyordu.

Simsar Grayson M. P. Murphy'nin, basına, komplo-nun varlığını inkâr eden ve general Butler'in anlattıklarını «masal», «reklâm» diye nitelendiren bildirisi hemen bütün gazetelerde, generalin yaptığı suçlamalardan çok daha büyük önemle ele alındı.

Gazeteler, bunun hemen arkasından bu sansasyonel meseleyi kestiler, bir tek söz bile etmediler ondan.

Hükümet soruşturma açmadı.

McCormack-Dickstein Komisyonu, general Butler'in admı verdiği önemli kişileri hiç bir zaman ifade vermeye çağırmadı; ve komisyon en sonunda generalin ifadesini yayınladığında, en can alıcı suçlamalar ve bu arada Wall Street kodamanlarının adları. Amerikan Özgürlük Birliği'ni ima eden bütün şeyler, tutanakta yer almamıştı.

Komisyon raporu, yine de şöyle diyordu:

«Şurası muhakkaktır ki, bu girişim (faşist darbe girişimi) düşünülmüş, plânlanmış-tır; ve onu destekleyen malî çevreler gerekli görselerdi gerçekleştirilebilirdi de...

... Komisyonumuz, general Butler'in, bir faşist örgüt kurma tasarısı dışında, açıkladığı bütün şeylerin doğruluğunu teyid eder. Bununla beraber bu olay, McGuire ile onun direktörü Robert Sterling Clark arasında, McGuire yurt dışındaki faşist temayüllü eski

muharip örgütlerini incelediği sırada geçen mektuplardan anlaşılmaktadır...»

Komisyonun raporunun yayınlanmasından sonra Medenî Özgürlükler Birliği Başkanı Roger Baldwin şun-ları söyledi:

«Amerikan düşmanı faaliyetler hakkında araştırma yapmakla görevli komisyon, hükümeti devirmek gayesini güden faşist komplosunun... varlığının teyid edildiğini açıkladı. Fakat bu komploya katılanların hiç biri, federal kanunun, hükümete karşı gizli fesat suçu hakkındaki apaçık hükümlerine uygun bir kovuşturmaya uğramayacak. Böyle bir komplo, komünistler arasında ortaya çıkarılırsaydı, sonucunun ne olacağını düşünmeyi size bırakıyoruz.

Bu olay, açıkça, bütün zenginlikleri ellerinde tutanların menfaatlarını temsil eden bir hükümetin mahiyetini doğrular sadece. Zor kullanma ve hükümetin devrilmesi bile, yüce niyetleri, kapitalist sistemi korumak olan kimselerin yanında affedilir suçlardan-dır...»

3. CİNAYETLER ZİNCİRİ

1930 sıralarında Birleşik Amerika'da kıvıl kıvıl kay-nayan sayısız faşist örgütlerden hiç biri. Kara Lejyon kadar azgın olmamış, ondan daha canavarca cinayetler işlememiştir. Kukuletalı üyeleri üzeri ölü kafaları ile süslü uzun kara elbiseler giyen Kara Lejyon, 1932 ile 1936 arasında Michigan, Ohio ve diğer bazı komşu eya-

letlerde bir terör havası estirdi. Lejyon, arkasında, yıkılmış evlerden, basılmış, altı üstüne getirilmiş toplanılardan, korku içindeki kasabalardan, öldürülmüş ve yaralanmış, sakat bırakılmış İnsanlardan bir iz bırakıyordu,

A, B. Magil ve Henry Stevens, «Faşizm Tehlikesi» adlı kitaplarında şöyle yazıyorlardı: «Kara Lejyon'u bu kadar önemli yapan şey, faaliyetlerinin özellikle azgın karakteri ve üyelerinin Adalet Bakanlığına sızmış olmaları, şehirlerin, vilâyetlerin ve eyaletlerin idaresinde yüksek görevler işgal etmiş olmaları, Cumhuriyetçi Parti ile ilişki kurmuş olmaları vakıası ile bu örgütün, ispiyon şebekleri ve otomobil sanayiindeki sarı sendikalar ile sıkı ilişki içinde olmasıydı.»

Kara Lejyon'un çıkardığı olaylar askerlik prensiplerine uygun olarak hazırlanmış oluyordu. Çoğunluğunun elinde ateşli silâhlar bulunması gereken üyeler, «albayların» ve «yüzbaşılardan» emri altında hareket eden «tümenler» halinde toplanmışlardı. Sendika toplantılarını dağıtmak, binaları yıkmak, ateşe vermek, sendikalara saldırmak, sendikacıları öldürmek gibi görevleri yerine getirmek için özel müfrezeler vardı: «Komünist düşmanı müfrezeler,» «yangın müfrezeleri,» «kundakçı müfrezeleri,» «ceza müfrezeleri» ve «Ölüm müfrezeleri» gibi. Üyeler, gözü kapalı bir itaat ve tam bir ağız sıklığı ile hizmet görüyorlardı. Baş kaldıranlar ve görevlerinde başarısızlık gösterenler, bunu işkence yada ölümle ödüyorlardı.

Lejyona katılma merasimleri, geceleyin, yarı karanlık bir mağaranın ya da ıssız ve sık bir ormanın ürküntü verici havası içinde yapılıyordu. Yeni katılanlar, siyah elbiseler giymiş lejyontulardan bir dairenin ortasında diz çökerlerdi. Sonra, dolu bir tabancayı göğüslerine dayayarak Kara Lejyon'un sadakat yeminini ederlerdi

di. Ancak o zaman, yeni katılanlara. Kara Lejyonun bazı «sırları» açıklanırdı. Örneğin:

«Biz Kara Lejyonlular, yahudileri, zencileri ve aynı şekilde ırkların eşitliğini öven, yabancı bir kuvvetten, ilham alan dinleri ve inançları kendimize ve memleketimize düşman sayarız.»

Bu dersten sonra örgüte katılan yeni üyelere 38 kablirelik bir mermi verildi. Aynı zamanda, Lejyon'un sırrına ihanet edecek olurlarsa bir «ikinci mermiyi» hak etmiş olacakları söylenirdi onlara.

Kara Lejyon'un kalesi, bunalım yılları süresince işsizler yüzdesinin memleketin geri kalan kısmından fazla olduğu ve bütün sanayi merkezlerinde sosyal kaynaşmaların başladığı Michigan'da bulunuyordu. 1935'de Lejyon'un Michigan'daki üyelerinin sayısı on binleri bulmuştu ve yeraltı ağı, eyaletin siyasî ve sınai hayatında görünmez bir kanser gibi geliyordu.

Kara Lejyon'un, fabrikalardaki terör hücrelerinin sayısı gittikçe artıyordu. Kara Lejyon'un üst kademelelerini, il meclisi üyeleri, eyalet memurları, yargıçlar, polis müdürleri, önemli iş adamları, şerifler, belediye başkanları ve Millî Muhafız subayları dolduruyordu.

New York Times'in Will Lissner'in daha sonraları dediği gibi:

«Şehirlerin kalburüstü kimseleri, Örgüt üyelerinin Önemli bir kısmını teşkil ediyordu. Detroİt'in en az iki kilisesinde toplantılar sırasında para toplanırdı. Yirmi kadar politikacı, seçimlerde oy toplamak ümidiyle, harekete katılmıştı.»

Özellikle siyasî alanda bazı gayelere varmak için Lejyon, çeşitli örgüt maskeleri arkasında gizleniyordu.

Bunların arasında, Carcajou'lar Cumhuriyetçi Birliği de vardı. Yöneticileri, bütünüyle Kara Lejyon'un üyesi olan bu birlik, resmî görevlere adaylıklarını koyan Lejyon üyelerine oy sağlamak işiyle uğraşıyordu.

Carcajou'lar Cumhuriyetçi Birliği'nin genel karar-gâhı, Detroit'teki Union Guadian BuiEding'in 2120 numaralı odasıydı. Bu oda aynı zamanda, cumhuriyetçi dâva vekili Harry Z. Marx'a ve Detroit emniyet müdürü danışmanı Heinrich Pickert'e büro ödevini görüyordu. Marx, ayrıca, Carcajou'lar Cumhuriyetçi Birliği'nin yöneticilerinden biri ve delegeler komisyonu başkanıydı.

Cumhuriyetçi Birliğin siyasî etkisini göstermek için, 1936'da, eski vah YVilbur M. Brucker'in Birleşik Amerika Senatosu'na adaylığını koyduğu zaman, seçim kampanyasını açış söylevini, Birliğin hazırladığı bir mitingte verdiğini söyleyebiliriz.

Eski Vali Brucker'in söylevinin gecesi, aynı zamanda Kara Lejyon'un üyelerinden olan, Carcajou'lar Cumhuriyetçi Birliği'nin beş yöneticisi, Charles Poole adında bir komünist işçinin öldürülmesine katıldılar.

Amerikadaki öbür faşist örgütler gibi Kara Lejyon da, işçi düşmanı terörcü faaliyetlerim genellikle, «komünizm tehlikesine karşı mücadele adı altında yürütüyordu.

Lejyon yöneticileri, «Kızılara» ve «Partinin sempatanlarına» ait «ölüm listeleri» düzenliyorlardı.

Lejyon'un ölüm listelerindeki adların arasında, 1935 ilkbaharında yargıçlık görevine adaylığım koymuş, işçi dâvalarının ünlü avukatı Maurice Sugar'ın da adı vardı. Dayton Dean adlı bir Kara Lejyon üyesi, Sugar'ın evini havaya uçurmaya teşebbüsten mahkemeye verildi. Dean, bu maksatla, Sugar'ın oturduğu apartmanın bir dairesini kiralamış fakat görevini bir türlü yerine getireme-

misti. Daha sonra Dean şöyle dedi; «Korkuyordum, çünkü çok insan ölecekti.»

Fakat çoğunlukla bu cins pürüzler, «terör taburlarının işini aksatmıyordu. Kara Lejyon'un adamları, şehirlerde sendikacıların evlerini birbiri arkasından havaya uçuruyor ya da yakıyorlardı. Motor Products Company grevi sırasında Lejyonlular, sendika lokalini ve birçok sendika yöneticisinin evlerini havaya uçurmuşlardı. Başka vesilelerle de Detroit Lejyonluları, Ukranyalılar Pedagoji Derneği'nin toplantı salonuna, işçi kütüphanesine ve Komünist Partisi'nin merkezlerine bombalar yerleştirmişlerdi.

İşte, Kara Lejyon'un, dükkânını sendika üyelerine toplantı yeri olarak veren bir küçük esnafa gönderdiği haber: .

«Bir daha bu dükkânda Komünist Parti toplantısı olursa, dükkânını yok bil. Bir daha iş yüzü göremezsin.»

Bu cins tehditler çok kere bir öldürmeyle bitiyordu.

Kara Lejyon'un ilk kurbanlarından biri, "Wayne tli"nde (Michigan) Lincoln Park'ta Otomobil İşçileri Sendikası'nın sekreteri olan George Marchuk adlı bir komünist oldu. Marchuk, Kara Lejyon'dan, Ford fabrikasının işçileri arasındaki «kızıl» faaliyetlerini kesmesini, yoksa «bunun doğuracağı sonuçlardan» korkması gerektiğini öğütleyen birçok uyanlar almıştı. Marchuk bunlara aldırmayıp, sendikadaki çalışmasına devam edince, bir gün, Lejyon'dan Isaac ya da «Aksak İsaac» White adlı eski bir polis olan tek bacaklı birisi tarafından ziyaret edilmişti. 22 Aralık 1933'te Marchuk, boş bir arazi-de, başından bir mermi yemiş olarak ölü bulundu.

Birkaç hafta sonra, 15 Mart 1934'te, A.F.L.'nin (Amerikan İşçi Federasyonu) Hudson fabrikasındaki idare-

çilerinden biri olan John Bielak'ın vücudu, Michigan'da Monroe dolaylarında ıssız bir yol kenarında kurşunlarla delik deşik bir halde bulundu. Marchuk gibi Bielak da ölümünden kısa bir süre önce Lejyonlu «Aksak» White tarafından ziyaret edilmişti.

Kara Lejyon üyelerinin, sadece «zevk» için adam öldürdükleri de olurdu. Lejyon'lu Dayton Dean, 1935 mayısında yapılan bir suikasti daha sonra şöyle anlatmıştır:

«..Bir gün Harvey Davis (Lejyon'un yöneticilerinden biri) geldi ve konuşma sırasında kendisine bir zenci bulup bulamayacağını sordu...

Gol kenarında bir eğlence düzenlemişler, bir parça eğlenmek istiyorlarmış. Bir zenciye ihtiyaçları varmış nereli olursa olsun yalnız rengi siyah olsun, yetermiş. Öldürmek için beraberlerinde götürceklerdi onu. Albay Davis, bir zenciyi öldürmenin nasıl bir şey olduğunu öğrenmek istiyordu.

O zaman, ben de Charlie Rouse'a baş vurdum; Charlie, tam istendiği gibi bir herif tanıdığını söyledi; yanında çalışan bir zenciydi bu. Ondan sonra Charlie'yle anlaştık ve...»

Tam istenilen herif sayılan zenci, 42 yaşında, Silas Coleman adlı bir eski muharipti. Patronu, eski bir borcunu vereceğini vâdederek Coleman'ı, Harvey Davis'in ve öbür Lejyon üyelerinin, karılarıyla birlikte bir bira partisi düzenledikleri Detroit yakınlarındaki bir eve çağırdı. Coleman, hiç bir şeyden habersiz, güven içinde eve gelince Lejyonlular bir bataklığın kenarına götürdüler onu, arabalarını durdurup indiler. Daha sonra ne olduğunu, Dayton'un kendi ağzından dinleyelim:

«...Zenci, ne yapıldığını görmek için merakla arabanın gerisinden yaklaştı; tam bizim karşımıza gelince Davis 38'liğini çıkardı ve ilk atışı yaptı, sonra öbürleri ateş etmeye başladılar. Zenci bir şeyler söylemek istedi ama mermi, akciğerlerini ya da başka bir tarafını parçalamış olmalı ki konuşmadan, «ahh» diye bir ses veya buna benzer bir hırıltı çıkardı.

Bir geyik gibi koşmaya başladı; o kaçarken öbürleri arkasından fırladılar. Hem ateş ediyor hem bağıryorlardı; «Kaçırmayın» diye.

Arabalara geri dönüldü ve hep beraber eve geldik. Bize, Charlie ile bana bir bardak içki ve bir şişe bira verdiler; sonra, onlar orada kalıp eğlenmeye devam ederken biz Detroit'e döndük.»

Silas Coleman'm cesedi, daha sonra, kurşunlardan delik deşik bir halde ormanda bulundu.

Kara Lejyon'un işlediği cinayetlerden bazıları da şunlardır:

aPaut Avery, Kara Lejyon üyeleri tarafından öldüresiye dövüldükten bir süre sonra 14 Nisan 1935'te öldü.

Oliver Hurkett, 25 Nisan 1935 günü kendi arabasında Ölü olarak bulundu. Kendisinin de Kara Lejyon'la bir ilişkisi vardı; «disiplin sebeble» öldürüldüğü söylendi.

Rudoiph Anderson, 16 Aralık 1935'te Detroit'te bir sokakta, göğsünden yediği uzun menzilli bir tüfek mermisi ile ölmüş bulundu.

Charles A. Pooler, 13 Mayıs 1936 günü, Detroit yakınlarında bir yol üzerinde, bir çukurda, tabanca ile öldürülmüş olarak bulundu.

Roy V. Pidcock, 26 Mayıs 1936'da, Detroit nehri üzerindeki Fighting Island'da (Kavga Adası) asılı bulundu. Bu faal sendika militanı daha önce de Kara Lejyon üyeleri tarafından öldürüsiye dövülmüştü.»

Ama, gizli bir terör cemiyeti olan Kara Lejyon, hiç bir zaman, işlediği cinayetlerden ötürü resmen suçlanmadı. Polis raporlarına göre bu öldürmelerin failleri «meçhul» kalıyordu. Michigan Eyaleti emniyet müdürlerinden yüzbaşı Ira H. Marmon'un tanıklığına göre, 1933 ile 1936 arasında Michîgan'da karşılaşmış ve görünür sebebi olmayan en az elli intihar olayı, Kara Lejyon'un çalışmalarının sonucu idi...

1936 yazında. Kara Lejyon'un işlediği bir sürü azgın ve kanlı suçlardan sonra halk oyu, il makamlarını ve Michigan Eyalet makamlarını Kara Lejyon'un faaliyetleri üzerinde bir soruşturma açmaya mecbur etti.

Charles Poole'u öldürmekle suçlandırılan 11 Lejyonlu tutuklandı ve müebbet hapse mahkûm edildiler. Kara Lejyon'un elli kadar üyesi, yine öldürme, kaçırma, yangın çıkarma ve daha başka suçlardan tutuklandılar ve mahkûm oldular.

Sendikalar, medeni hak dernekleri ve diğer sosyal topluluklar Adalet Bakanlığı'ndan, Kara Lejyon'un Orta Batı'daki faaliyetleri üzerine bir soruşturma açılmasını istediler. Bir grup Mîchigan'lı yurttaş, Adalet Bakanlığı'na sundukları bir raporda, «Sadece bir tek Federal Soruşturma Bürosu, bütün bu bölgelerdeki bu şaşırtıcı olayları bir araya toplayabilir» diyorlardı. «Çünkü,

yerel makamlar, tanıklardan korkmaktadır... Detroit gazeteleri. Kara Lejyon'un en yüksek resmî makamlara kadar sızabildiklerini göstermiştir,»

Washington'da, Minnesota senatörü Elmer A. Benson, Kara Lejyon'la ilgili bir federal soruşturma açılması için bir karar alınmasını teklif etti.

20 Mayıs 1936'da genel savcı Homer C. Cummings, Adalet Bakanlığı'nın, Kara Lejyon'un varlığından bir yıla yakındır haberi olduğunu fakat ortada «federal kanunların çiğnenmesi» diye bir şey olmadığı için Bakanlığın hiç bir şey yapamadığını açıkladı.

Yerel soruşturmalarda birçok olaylar kapatıldı, gizlendi.

Tek başına yargıç E. Chenot'nun toplamış bulunduğu jürinin oturduğu salonun duvarları dışına, içerde yapılan ifşaatlardan pek azı sızabildi. Yargıç Chenot, dâvanın açılış oturumunda, «Bu mahkemedeki duruşmaları idare eden benim. Jüri'nin gizliliğine ihanet edecek olan, kim olursa olsun, hapsi boylıyacaktır.ö dedi.

Detroit'li, Duncan MacCrea adında bir savcı, Kara Lejyon'un Wayne elindeki faaliyetleri ile ilgili soruşturmayı yürütmekle görevliydi. Bu soruşturmanın başladığı gün, Detroit Times gazetesinde Duncan McCrea'mın Kara Lejyon'a katıldığı haberi yayınlandı. McCrea, bunun doğru olduğunu, çünkü ne de olsa kendisinin de bütün diğer politikacılar gibi «hareketi dikkatle izlediğini» söyledi.

Pennsylvania valisi George H. Earle, Kara Lejyon'un bu öldürme ve terör faaliyetleri hakkında o zamanlar şöyle bir açıklamada bulundu:

«Bu örgütün, Büyük Delaware dük ve düşesinin, du Pont'ların ve Amerikan özgürlük Birliği silâh krallarının paraca destekle*

diği yıkıcı propaganda kampanyasının dolaysız bir sonucu olduğunu iddia ediyorum.

1933-34'te Avusturya'da Birleşik Amerika elçisi idim. Faşizmin ve nazizmin nasıl, Kara Lejyon gibi örgütler yoluyla geliştiklerini, nasıl karanlıkta el altından kurulduklarını kendi gözlerimle gördüm... Hükümet memurlarının ve Cumhuriyetçi Partiyi destekleyen büyük sanayicilerin bugün, kendi sorumluluklarını inkâr edemeyeceklerini söylüyorum ben... Kara Lejyon, onların faşizm lehine kampanyalarının ilk mey vasidir.»

TEMİZLEME YOLLARI

Savaş zamanında ulusu korumak görevinde olan savaş gücü askerî durum ve şartlar artık onun kullanılmasını gerektirmezken artırıldı, Geçmişin örnek olaylarını göz önünde tutarak bu zamana kadar şu cumhuriyeti yönetmiş olan Anayasa hükümetinin, bir başka büyük savaşa, zaferle sonuçlansa bile, katıp kalamayacağını kendi kendimize sormak hakkımızdır.

Charles Evans Hughes'in Harward Hukuk Fakültesinde verdiği bir nutuktan.

21 Haziran 1920

Bugün, Amerika'daki gerçek hainler... gerçeğe saldıran, toplumsal ilerlemelere yolu tıkayan, namuslu aydınlara açık bir tribünü reddeden ve gökyüzünde fırtına bulutları dolaştırken, Amerika'nın cana yakın bir barış ve mutluluk güvercini, bir cennet kuşu, yoksulluk ve korku içindeki bir dünyaya mutluluğu haber vermeye gelen bir peygamber olduğunu ileri sürenlerdir.

Samuel D. Schmalhausen'in 1931 de çıkmış «İşte Amerika» kitabının önsözünden.

i. BİR KARANLIK PROGRAM

15 Haziran 1947, Başkan Truman, Kanada'ya yaptığı bir resmî geziden dönüşte, ünlü Niyagara çağlayanını seyretmek için durdu.

Bir an düşünceye dalmış olan Truman, birkaç dakika kendini dev çağlayanın gürültüsüne bıraktı. Sonra, düşünceli, düşünceli; «Bu şekilde yuvarlanıp gitmeyi hiç istemezdim.» dedi.

O sırada Amerikan halkı başka sorunlarla karşı karşıya idi. □

Savaşın bitiminden beri hayat pahalılığı, ücret artışları ile orantısız bir şekilde artmaya devam etmişti. Çalışma Bakanlığı'nca yapılan istatistiklere göre fiyatlar 1947 Haziranında, 1946 Haziranına kıyasla % 18 bir artış göstermişti. New York Hastanesinden Dr. Bernecker, «Fiyatlar şimdiki gibi artmaya devam ederse halkın büyük bir kısmının sağlığının tehlikeye düşmesinden korkulur.» dedi. Eğer gıda maddelerinin fiyatları daha da yükselirse «yetersiz bir beslenme yüzünden zayıf düşmüş bir toplulukta, hastalıkların yüzdesinde kesin bir artış» olacaktı.

Senatör Robert A. Taft ise, gıda maddeleri fiyatlarındaki devamlı yükseliş için, «halkın, masraflarını kıstmak ve acayıpliklerinden vazgeçmek zorunda olduğunu, insanların az yemeleri gerektiği» konusunda Herbert Hoover'la aynı düşüncede olduğunu açıkladı.

Konut sıkıntısı tehlikeli bir döneme varmıştı. Üç milyona yakın Amerikan ailesi, evlerinin bir bölümünü satmak zorunda kalmıştı; yüz binlerce insan, umutsuzca, başlarını sokacak bir yer arıyordu; yirmi milyondan fazla kimse pis kulübelerde, viranelerde, sağlığa zararlı yerlerde yaşıyordu; Amerikan ailelerinin üçte biri de en ilkel rahatlıktan yoksun evlerde oturuyorlardı,

Vc, Amerikan halkının hayat şartları günden güne kötüleşirken, milletin siyasî ve ekonomik haklarına karşı yönetilmiş gürültülü programlar, hiç şaşmadan ilerliyordu.

Kongre'ye, iki yüzden fazla işçi düşmanı kanun tasarısı sunulmuştu; birbiri arkasından eyaletler, sendika hareketinin gücünü kırma ereğini güden kanunlar uygulanıyorlardı.

Nebraska'da, Güney Dakota'da ve Arizona'da fiyat sınırlandırması (narh) yasak edildi. Georgia'da, Kuzey Carolina'da, Virginia'da, Tennessee'de, Arkansas'ta, Florida'da ve Alabama'da işçi düşmanı kanunlar veya başka bir deyişle «Çalışma Hakkına Dair Kanunlar» yayınlandı. Teksas'ta çıkarılan sekiz işçidüşmanı kanunla ilgili olarak bu eyaletin Sanayiciler Sendikası, sevinçle: «Mahkemelerce yürütülen hareket, Örgütümüzün gayelerini gerçekleştirdi...» diyordu.

23 Haziran 1947'de, Birleşik Amerika Kongresi, bir kanun onayladı. Amerika Medenî Özgürlükler Birliği'nin deyişine göre bu kanun, «emekçilerin ekonomik ve siyasî kudretini bir el hareketiyle devirerek, on yıldan fazla bir zamandır uğrunda savaştıkları, bin güçlkle elde

edilmiş hakların üzerine kanunî bir deli gömleği geçirdi.

Resmî adı, 1947 tarihli «İşçilerle İşverenler Arasındaki İlişkiler Kanunu» olan, fakat daha çok «Taft-Hartley Kanunu» olarak tanınan bu kanun, ünlü «İşverenlerle İşçiler Arasında Hakemlik Kanunu»nu ortadan kaldırmış oluyordu. Fiyat sınırlandırmasını, sanayide toplu sözleşme imzalanmasını, yargıçların ve memurların grev yapmalarını yasak ediyor; patronlara, grevleri kırmak için adalete baş vurma hakkını veriyor; sendikaların siyasî gayelere paraca yardımını yasaklıyordu. Yöneticileri Komünist Partisine girmemeye çağıran bir bildiriye imzalamayan sendikalar, bütün haklarından yoksun bırakıldı.

Kanunun baş hazırlayıcısı senatör Robert A. Taft, kendi kanun tasarısı üzerinde Senato'da yer alan tartışma sırasında «Bu kanun, önemsiz bir kanun değildir,» diyordu, «işverenlerin önümüze koyduğu nazik meselelerin dörtte üçüne cevap veriyor.»

Fabrikatörler Millî Birliği'nin Başkanı Earl Bunting'e göre yeni kanun «faydalarla dolu» idi; «herkes için daha iyi yarınlara» yol açacaktı.

New Republic şöyle yazıyordu:

«İşçi düşmanı korporasyonlarca göklere çıkarılan ve işçi düşmanı bir hükümetçe tamamen desteklenen Taft-Hartley kanunu, Amerika'da sendikacılığı öldürebilir.» (*)

- (1) Kanun tasarısı Kongre'ce onaylandıktan sonra Beyaz Saraya gönderilince Truman, buna karşı vetosunu kullandı ve 5.500 kelimelik bir bildiride bu tasarıyı, «demokrat toplu mu muzun sağlam ilerleyişine karşı yöneltilmiş bir tehdit» olarak gösterdi. Fakat yaygın bir görüşe göre Truman, 1948 seçimlerini göz önüne alarak düpedüz siyasî bir jest yapmıştı. Truman'ın

Kongre'nin birinci oturumunda yapılan çalışmaları Özetlemek için Cumhuriyetçi Parti Millî Komitesince 1947 Ağustosunda «Cumhuriyetçi Parti Kongresi'nin açıklaması» adı altında yayınlanan yirmi üç sayfalık bir broşürde: «New Deal'in uğursuz tutumu, Yirmi dördüncü Kongre'den sonra toptan bir değişikliğe uğradı,» deniliyordu. Bu Kongre, kötü New Deal Demokrat hükümetinin on dört yıllık uzun devresinden arta kalan şeyleri temizlemek için çok olgun bir program yaptı,,»

Cumhuriyetçi Parti Millî Komite İcra Direktörü Gall Sullivan alaycı bir eda ile, «Cumhuriyetçi Parti, büyük sermaye'ye hitap etti» diyordu «WaU Street'in isteklerini yerine getirdi.»

Fakat şurası da açıktır ki, Sullivan, Truman Doktrinini doğuran soğuk savaş siyasetini rejime bağlılık programı adına yürütülen engizisyonu. Amerikan Düşmanı Faaliyetler Komitesi'nin artan itibarım, Taft-Hartley kanununu ve VIII. kongre tarafından New Deal'in son izlerini silmek amacıyla alınan bütün tedbirleri desteklemek için Demokrat ve Cumhuriyetçi Parti milletvekillerinin nasıl anlaştıklarını söylemiyordu.

2. KORKU, YALNIZ KORKU

1947 Ağustosunda Amerikan Medenî Özgürlükler Birliği, «Amerikan özgürlükleri»ni ilgilendiren ve son on iki aylık olayları bu yönden özetleyen bir rapor yayınladı:

vetosunun açıklandığı 20 Haziran günü. New York Times muhabiri Williams S. White, Washmgton'dan gönderdiği bir haberde, Başkan'ın o sabaha kadar, kanun tasarısına karşı gelinmesi için kendi partisinin ileri gelenleri üzerinde baskı yaptığına dair hiç ipucu bulunmadığını yazıyordu.

«MilliyetçiLige, militarizme ve statüko'nun savunmasına doğru genel bir gerileyiş gittikçe daha açık olarak yurdu sardı. Çılgınlığa yaklaşan bir heyecan, komünizmi ilgilendiren her şeye karşı kendi damgasını vurdu. Bu, artık açıkça itiraf edildiği gibi, Sovyet etkisinin genişlemesini durdurmayı hedef edinen dış siyaset ile de şiddetlenmiş oldu:

«Böyle militan bir muhafazakârlık içinde, gelişme âşığı hemen bütün kuvvetlerin baskı altına alınması ve yerleşmiş özgürlüklerin bile saldırıya uğrayışı kaçınılmaz bir şeydi... Hemen bütün ifade alanlarında özgürlükçü kuvvetler, savunmaya çekilmek zorunda kaldılar,»

Amerika'nın geleneksel özgürlükleri hiç bir zaman, hattâ Palamer'in polis baskınları ve Birinci Dünya Savaşından hemen sonra başlayan çılgın komünist düşmanlığı kampanyası devrinde bile 1947 yazındaki kadar şiddetli saldırıya uğramamıştı. Memleketin bir ucundan öbür ucuna «Komünizm» üzerine araştırmalar yapılıyor, «Kızıklar» ele veriliyor, izleniyor, temizleniyordu. Her yerde, federal ajanlar, ispiyonlar, resmî araştırma memurları ve özel polisler, Amerikalı yurttaşların işlerine karışıyor, «İhtilâl kışkırtıcılarından», «komünist sempatizanlarından» uzun kara listeler hazırlıyor, faşist düşmanı ve özgürlükçü «yoldaşları» ilgilendiren ayrıntılı raporlar dolduruyorlardı.

J. Edgar Hoover, bir çeyrek yüzyıllık hizmetten sonra nihayet gerçekten işini bulmuştu, Jan Hasbrouck, 15 Aralık 1947'de New Republic'te şöyle yazıyordu: «Federal Araştırma Bürosu şefi J. Edgar Hoover, Washington'un en sözü geçen altı kişisinden biridir.» Amerikan yaşamının, Hoover'in gizli ajanlarının girmedikleri tek

alanı kalmamıştı. Hoover'in parayla tutulmuş ispiyonlar, ve gammazlar ağı, sendikalara ve siyasî partilere, gazetelere ve üniversitelere, özel teşebbüslere ve kurumlara, polis örgütlerine, hükümet hizmetlerine ve Silâhlı Kuvvetlere, her yere yayılıyordu. Bil Davidson'un *Coronet* dergisindeki bir yazıda çok doğru olarak söylediği gibi J. Edgar Hoover, «bir av köpeği sürüsü» yönetiyordu.

Tıpkı Hoover'in eski şefi A. Mitchell Palmer gibi Başsavcı Tom Clark da, yabancı «ihtilâlcileri» sınırdışı edebilmek için başıboş bir kampanya sürdürüyordu. Bununla beraber, Max Lerner'in *P. M.* deki başyazısına göre:

«Tom Clark, Palmer'in bilmediği iki veya üç şey öğrendi. Bir ay içinde, sınır dışı etmek üzere binlerce kişiyi yakalamıyor... Sol sendikalarda stratejik durumları olan yabancı ihtilâli liderleri yakalamakla yetiniyor. Bu yakalamaları teker teker yapıyor. Yakalama emirleri elinde olduğu halde idarî garantilere hiç bir değer vermiyor... Şurasını kabul etmek zorundayız ki. Adalet Bakanlığı, Mitchell Palmer devrinde kullanılan ilkel usulleri çok geride bıraktı...»

Bazı eyaletlerde. Amerikan Düşmanı Faaliyetler Komisyonları kuruluyordu. Parlâmentolar, boyuna temellerini bu komisyonlarda yapılan açıklamalardan alan baskı kanunları çıkartıyorlardı. 11 Ağustos 1957'de *New Republic*, «Medeni Hürriyetlerin durumu üzerine bir anket» adı altında bir sıra belge yayınladı; memleketin dört bucağından gelen bu belgeler, antidemokratik kampanyanın menziline ve şiddetini gösteriyordu, *New Republic*'in muhabiri, Michigan'dan şöyle yazıyor:

du: «Medeni özgürlükler, Palmer'in polis baskınları devrinden beri tamnagelen saldırıların en şiddetlisine uğradı.* Kaliforniya'da, medenî özgürlüklere karşı her zamanki saldırılar, memurlar, öğretmenler arasında, *Fİİ kirlerin kontrolü» girişimleri ile; azınlıklar üzerinde git-tikçe artan bir iktisadî baskı ile; sözüm ona şüpheli diye okul kitaplarını toplatmak yolları ile belirdi» diye yazıyordu. Robert Kincaid. Gould Beach; «Güneyde, gericiler, sendikalara, zencilere ve komünistlere saldır-mak için daha çekici yeni yollar bulmaya zorluyorlardı kendilerini...» diye bildiriyordu.

Üniversitelerde ve bilim enstitülerinde, fabrikalar-da ve kurumlarda, sendikalarda ve eski muharip örgüt-lerinde, federal, beledî hizmetlerde ve her eyaletin ken-di idare organlarında, «rejime bağlılık» üzerine anketler açılıyor; Amerikalılar, kendi toplumsal ve ekonomik gö-rüşlerini belirtmeye zorlanıyordu...

26 Kasım 1947'de Yale Üniversitesi Hukuk Fakül-tesinin yirmi iki üyesi, Birleşik Amerika Başkanına, Ba-kanlara, Temsilciler Meclisi Başkanına hitap eden bir mektupta, savaşın bitiminden beri Amerikan demokra-sisini tehlikeye atmış olan durumun bir sergilemesini yaptılar. İşte o mektuptan bir parça:

«Bugün, Federal hükümetin daha yük-sek basamaklarında temizleme yolları açılı-yor. Geçen baharda Başkanın İlân ettiği «Re-jime Bağlılık Kararnamesi» Adalet Bakanlı-ğ'ın son «Emniyet Kuralları Bildirisi» ve Temsilciler Meclisi Amerikan Düşmanı Faa-liyetler Komisyonu'nun birtakım İşleri, du-rumun en tehlikeli bazı görünüşleridir.

Parlâmento dokunulmazlığı veya kamu oyu perdesi altında hükümetten, yüksek ki-şiler, Amerikan geleneği olan medeni özgür-

lüklerle ihanet ediyorlar, onlarla alay ediyor ve bizim meslekî anlayışımıza göre Birleşik Amerika Anayasast'm bozuyorlar.^

Hukuk fakültesinin üyeleri şöyle devam ediyorlardı:

«Bazı tehlike işaretleri bize, eğer önü alınmazsa, baskının, düşünce alanında, tari-himizin en karanlık günlerinde bile benzeri olmayan nisbetlere yükseleceğim gösteriyor. Buna paralel olarak, eğer durdurulmazsa, dinci ve ırkçı bir akımın, bir yobaz akımın, demokratik bir toplumun vazgeçemiyeceği mednt özgürlükleri hiçe indirebilecek bir müsamahasızlık dalgası getirmesi beklen-melidir^

Lawyers Guild Review'ds. çıkmış olan bir yazıda Chicago Üniversitesinde Hukuk profesörü yardımcısı olan Richard F. Watt şöyle yazıyordu; «Faşizm ruhu Amerika'ya ayak bastı. Dört Özgürlük hayalini doğuran ruh artık uzaktır ve bundan böyle bizzat bizim özgür-lüklerimiz tehdit altındadır... Faşizm ruhu, faşist düş-manlarımızı atlantik ötesi savaş alanlarında yenmemiz-den sadece iki yıl sonra, burada yerleşti.»

Amerikan halkı, şimdi, iki yıllık bir barıştan sonra duyduğu korkuyu ve kuşkuyu, tkinci Dünya Savaşı'nın karanlık günlerinde bile duymamıştı.

Korkudan bir kefen: «komünist beşinci kol» kor-kusu, bir üçüncü dünya savaşı korkusu, atom ve mik-rop silâhlan korkusu, yeni bir bunalım korkusu, «reji-me ihanet» suçu ile «temizlenmek» korkusu, «kızıl» dav-ranışı görmek korkusu... hayatın bütün bölümlerini ka-rartarak ulusun üzerine çöküyordu.

Eleanor Roosevelt: «Düşündüklerini söylemekten

korkan insanlar, konulara dokunmaktan korkan insanlar, b  z   kimselerle konuşurken yakalanmaktan korkan insanlar, okuduklarının bilinmesinden korkan insanlar; bütün bunlar, hatalı olduklarından değil, hareketlerinin sonu  clarından korktukları için korkuyorlardı.» diye yazıyordu.

Sava   Haberleri Bürosu eski müdürü ünlü başyazar Elmer Davis *American Broadcasting Company'nin* bir yayınında: «Washington'u ve bütün memleketi bir nöbet sardı,» diyordu.

Eski bir gazeteci, yazar ve *In Fact* gazetesinin yayıncısı George Seldes şöyle yazıyordu:

«Washington'da yalnızca memurlar arasında değil, aynı ölçüde. New Deal'in bazı izlerini devam ettirmeye çalışan liberaller ve demokratlar arasında da dehşet hüküm sürüyor. Hollywood'da dehşet hüküm sürüyor... Yayınevleri üzerinde dehşet hüküm sürüyor. Yazarlar, bilginler, profesörler, h  r düşünceliler üzerinde; gerici hareketin içinde olmayan herkesin üzerinde dehşet hüküm sürüyor.»

P. M. gazetesi, «Amerika'da bir dehşet devri ya  şıyoruz» diye yazıyordu.

Başkan Franklin Delano Roosevelt'in a  ı   nutkunda:

«  u derin inancımı söylemek isterim ki, bizi korkutması gereken şey bizzat korkunun kendisidir .» diyen sözlerinden on beş yıl sonra memleketin havası böyle idi a

f2) Anı   l  mler ve sayısız intiharlar, sava   sonu Amerikasında hüküm süren gergin ve rahatsız havarım belfi bir işareti idi.

3. DARBE B  RL  KLERİNİN STRATEJ  S  

1 Kasım 1947 günü, fırtınalı bir öğle sonu, iki bin kadar insan, Amerika'nın ilerici Yurtta  klarının hazırladığı bir toplantıda bulunmak için Filadelfiya'da, Independence Hall Square'de toplandılar. Toplantının amacı, Amerikan Düşmanı Faaliyetler Komisyonu'nun antidemokratik tutumunu protesto etmektir.

Hatipler kürsüye çıkarlarken, bir sürü serseri, ellerinde Amerikan Lejyonu'nun ve Katolik Eski Muharip-lerin işaretlerini taşıyarak dinleyiciler arasına dağıldılar ve bağırmaya, ısı     almaya, küfretmeye, hatipleri tehdit etmeye başladılar. Toplantı başkanı mikrofona yaklaşınca hemen bir köşeden «insan bozuntuları, Rusya'ya!», «Kamp kaçkınları, pis kom  n  stler!», «Ghetto'ya d  n!» bağırtılan yükseldi. Alarm d  d  ğ n  n sesi ve

3 Kasım 1947, New Deal'in büyük taraftarı ve eski İngiltere büyükelçisi John Gilbert Wnand, Concord'da ki (New Hampshire) evinde kendini öldürdü. 4 Haziran 1943, D      leri Bakanlığı eski memurlarından oları ve sözde bir Sovyet ajanı ile temasa geçmeye çalışmakla suçlandırılan Morton E. Kent gırtladıını kesti. İki ay sonra, 16 Ağustos, eski D      leri Bakanı m  l   yardımcısı Harry Dexter White, Amerikan Düşmanı Faaliyetler Komisyonunun korkunç bir sorgusundan çıktıktan sonra bir kalb sektesinden öldü. 20 Aralık 1943, D      leri Bakanlığı'nın eski bir memuru, kom  n  st olmakla suçlandırılmış olan Laurence Duggan, New York'ta bir binanın penceresinden kendini attı. 24 Aralık 1948, sözde «kom  n  st» faaliyetleri, bir soruşturma konusu olan Hew Yorklu ilkokul   ğretmeni Mrs. Minnie Gutr  de kendini öldürdü. 14   ubat 1950, Burlington'lu Mrs. Emily Anderson, hidrojen bombalı bir devirde yaşamak istemediğini açıklayarak kendini bir trenin altına attı. 1 Nisan 1950 Harvard   niversitesi profesörü ve İlerici Parti yöneticilerinden F. O   Matthiesen, bir otelin penceresinden kendini attı.     gün sonra, Washington'lu liberal gazeteci N. W. Robertson kendini öldürdü.

yakınlara bir yere yerleştirilmiş Amerikan Lejyonuna ait bir otomobilin tiz korna sesi paniği artırdı.

Hatiplerin sesi artan gürültü içinde boğuldu.

Kalabalığın içinden bir kadın «Bırakın da hatipler konuşsun!» diyecek oldu, fakat bir sürü insan üzerine çullanarak öldüresiye dövdüler, ayaklar altında çiğnediler. Her köşede kavgagürültü başlıyordu.

Verilen bir işaretle serseriler kürsüye hücum ettiler. Fakat polis memurları engel oldu çıkmalarına oraya; o zaman grup grup toplandılar ve kollarını faşist usulü havaya kaldırarak yüksek sesle hatiplere küfretmeye, hakaret etmeye koyuldular.

1920'de Palmerin polis baskınlarını protesto etmek için Birleşik Amerika Başsavcılığımdan istifa etmiş, çalışmaları ile ödül almış ünlü hukukçu Francis Fisher Kane kürsüdeydi. Kane mikrofona yaklaştı ve susmalarını söyledi. Seksen bir yaşındaki yaşlı avukat: «Eğer söz özgürlüğü garanti altında değilse, artık özgürlük yok demektir... Bir zamanlar uğrunda dövuştüğümüz şeylerin hiç biri yok demektir artık.» dedi. Sözleri, gürültüpatırtı içinde kayboldu. Üzerine bozuk paralar, taşlar fırlatıldı. Birisi gözlüklerini kırdı. Kürsü; çürük meyva yağmuruna tutuldu.

Hatipler bir saat boş yere seslerini duyurmaya çalıştılar. En sonra başkan toplantının bittiğini haber verdi,

Toplantıda yüzlerce sivil ve resmi polis bulunuyordu. Yalnızca bir kişiyi yakaladılar. O yakaladıkları genç de Amerikan İlerici Yurttaş lan'nın bir üyesi idi.

York'da (Pennsylvania) *Gazette and Dailfin* yazarı H. F. Sharkey «Günün birinde olacaktı bu...» diye yazıyordu. «Güruh, Kongrenin emirlerine uyarak, «rejime bağlılığı* elle tutulur gerçek durumuna soktu...» Eğer Amerikalıları bu yeni rejime bağlamak için yeni

patırtılar ve kırılmış kafalar gerekirse bir sürü gönüllü daha çıkacaktır ortaya.»

Üç hafta sonra, kıt'amn öbür ucunda. La Crescenta Demokrat Klüb'ü Los Angelos yakınlarında bir evde toplantı yaparken, aniden. Amerikan Lejyonu miğferi takmış bir grup insan eve girdi. Çete başı, herkesin şaşkınlığı arasında, klüp üyeleri içinden kendine yol açtı, klüp sekreterini kovup onun yerine geçerek, «Amerika'nın ilerici yurttaşları» diye başlayan bir bildiri okumaya başladı.

Hugh Hardyman adh eski bir çiftçi olan ev sahibi, Lejyonluya, yanlış yere geldiğini söyledi. Lejyonlu, Hardyman'ı dinlemeksizin kuru bir sesle adamlarına emir verdi: «Hazırlanan plânı uygulayın!»

Toplantıya katılan, *Montrose Leâger'm* yazarı Don Carpenter daha sonra şöyle anlattı: «Tıpkı Gestapo'yu hatırlatıyordu. Şef, bu örgütü tanıdıklarını, bir zamandır izlediklerini ve hattâ birçok toplantısına katıldıklarını söyleyen bildirimsi bir şey okudu. Eğer işi kendilerine bırakmak istemiyorsak on dakika içinde dağılmamızı söylediler.»

Kaliforniya temsilcisi Chet Holifield Kongre'de, bu baskının, memleketin üzerine çöken «dehşet, şüphe ve isteri dalgasının» bir kısmı olduğunu açıkladı. Elebaşlarının resimlerini yayınlamış olan gazeteleri gösteren temsilci Holifield:

«Montrose'deki, bir demokrat topluluktu... gelecek defa bu, bir katolik, bir yahudi, bir cumhuriyetçi, bir zenci topluluğu veya bir sendika toplantısı olabilecektir...» diyordu.

Holifield: «Amerika'da, dehşet verici olaylar arifesinde miyiz?» diye soruyordu.

Temsilci konuştuğu sırada sorusuna hemen hemen aynı anda bir cevap veriliyordu. Trenton'da, Newark'ta, Philadelphia'da, New York'ta, Detroit'te, Chicago'da, New Orleans'da; Amerikan Lejyonundan, Ku Klüks Klan'dan, Katolik Eski Muhariplerden. Hristiyan Cephesi ve Alman-Amerikan Bund'unun eski üyelerinden kurulu çeteler genel ve özel toplantıları basıyor, kendi halinde, sessiz Amerikalı yurttaşlara saldırıyor, «komünist örgütler» diye adlandırdıkları örgütlere kanun dışı şiddet hareketlerine girişiyorlardı.

Demiryolcular Birliği'nin haftalık dergisi *Labor*, «Washington'dan Los Angeles'a kadar bütün toplantılar, kafasına. Lejyon baskını geçirmiş adamlar tarafından rahatsız edilmektedir» diye yazıyordu, «Bahaneleri şudur: «Dinleyiciler (kızıl) veya (yoldaş)tır.». Mussolini İtalya'da, Hitler de Almanya'da böyle işe başlamıştı...»

Tıpkı faşizm boyunduruğu altında Avrupa'da olduğu gibi Amerika'da da solcular dayanılması güç davranışlar karşısında kaldılar.

30 Mart 1948 gecesı, Columbus'ta (Ohio) yüzlerce kişilik bir kalabalık, oranın komünist partisi sekreteri Frank Hashmall'ın evine yürüdü. Komployu daha önceden haber alıp ailesini dostlarının evine götürebilmiş olan Hashmall'ı evde bulamayan adamlar evin altım üstüne getirdiler, kitapları yırttılar, mobilyaları parçaladılar, camları kırdılar. Durumu önceden bilen polisler, bu yıkıcılarla şakalaşarak elleri bağlı durdular, sonra da çekilip gittiler.

Bu yıkıma katılmış olanlardan hiç biri yakalanamadı.

Komplo hakkında görüşü sorulan Ohio Valisi Thomas I. Herbert, «Bazı aklını yitirmişlerin yaptığı...» bir olaydan söz etti. «Bu, örgütlenmiş bir çete değildir. De-

litler bulunmadıkça bu işe karışmam ben.» dedi. Vali şöyle devam ediyordu:

«Hashmall Rusya'ya gitse iyi ederdi... Komünistlerle sevmiyoruz biz; Ohio'da gereği de yok onların. Eyaletimiz öyle bir eyalet değil.»

Altı hafta sonra komünist-düşmanı kampanya ilk öldürme olayı ile zafer kazandı. Kurban, Denizciler Millî Sendikası'nın liman ajanı ve Wallace'i Başkanlığa Seçme Komitesi'nin Charleston Başkanı, yirmi sekiz yaşındaki denizci Robert New idi.

New'in katili Rudolpho Serreo, Denizciler Millî Sendikası'nın, sendika başkanı Joseph Curran tarafından idare edilen komünist düşmanı grubundaydı. Azgın bir serseri olan Serreo bir zamanlar, kendi tayfasından birini öldürmekten mahkemeye düşmüş, fakat meşru müdafaa durumunda olduğu bildirilerek serbest bırakılmıştı. «Pis zencilerin dostu, Wallace'in dalkavuğu New'in işini becermesi» için birçok defa kesin emir almıştı.

7 Mayıs 1948, öğleden sonra Serreo, Charleston Emniyet Amirliğine telefon etti ve polise, New'in «pis komünist propagandasına» ve «zenci taraftarlığına» son vermeyi düşündüğünü haber verdi, «Bir hasta arabası getirirseniz iyi edersiniz» dedi. «Kavgaya biraz kan lekesi bulaşacak galiba, yaralıları olabilir.»

Çok geçmeden Serreo, Sendika salonunda New'in üzerine atıldı. Elindeki kasap bıçağını defalarca New'in vücuduna sapladı, sonra da boğazını kesti.

Yakalanıp hapse atılan Serreo, yargılanmayı beklerken, büyük bir yakınlık ve sevgi gördü. Hapishane gardiyanı «Serreo için elimden gelen her şeyi yaparım» dedi.

Charleston'un eski belediye reisi ve şehrin en önemli hukuk cemiyetinin müdürü olan P. Stoney, Serreo'ı

nun savunmasını aldı. Stoney'e göre, asıl suçlu öldüren değil, öldürüldü. Eski belediye reisi, «Bu dâva süresince Bob New'i, güneydeki kara derilileri ayaklanmaya kışkırtmakla suçlandıracağım. Onu aynı zamanda Wallace Komitesi Başkanı olarak ve komünist olarak suçlandıracağımı,» dedi.

Serreo'ya gelince o, New'i öldürmekle yurtsever olarak büyük bir ödev başardığına inandırmıştı. Denizciler Sendikası Başkanı Joseph Curran'a yazdığı bir mektupta Serreo: «İşte böyle Joe, sendikayı komünistlerden kurtarmak için elimden gelen her şeyi yaptım ve daha fazla şey yapamadığıma da çok üzülüyorum» diyordu.

Serreo dâvası eylülde başladı. Serreo, öldürmekten suçlu bulundu. Kararı bildirirken Yargıç J, Frank Eaton, «düşünmeden hareket ettiği» ve böylece kendi kendini mahkûm ettiği için Serreo'ya kızdı. Katil, üç yıl hapse mahkûm edildi...

22 Eylül 1945'te, New York Eyaleti Komünist Partisi sekreteri Robert Thompson, gecenin geç saatinde sopalı iki kişinin saldırısına uğradı. Savaş sırasında gösterdiği kahramanlığa karşılık Üstün Başarı Haçı madalyası almış olan otuz üç yaşındaki güçlü kuvvetli Thompson, şiddetle savundu kendini; fakat saldırganlardan biri bir bıçak çekti, üç defa Thompson'un karnına daldırdı. İki kişi, kendilerini bekleyen arabaya atladıkları gibi gözden kayboldular.

Nerdeyse bayılacak olan parti idarecisi, yaralarından kan aka aka kendini zorla bir arkadaşının evine atabildi. Kendisini muayene eden doktor, Thompson'un belkemiğinde bir ezilme ve beyinde bir sarsılma olduğunu, eğer bir santimetre daha yukarıdan vurulmuş olsaydı yarasının Öldürücü olabileceğini açıkladı...

New York'un komünist belediye danışmanı Benja*

mine J. Davis başkanlığında bir heyet, özel bir kovuşturma açılmasını istemek için Belediye reisi William O'Dwyer'e gitti. Belediye reisi heyeti kabul etmedi, Gazeteler, saldırının, «halkın sevgisini» çekmek için bizzat komünistler tarafından yapılmış olduğunu yazdılar. New York Polis Müdürlüğü kısa, göstermelik bir araştırmayı yaptı. Hiç kimse yakalanmadı...

Bu saldırıdan iki ay sonra 20 Kasım akşamı Thompson ve karısı sinamadalarken, Özel polis hafiyesi ve sanayide çalışmış eski bir ispiyon olan Robert J. Burke, Thompson'un evine girdi. Burke, Thompson'un çocuklarına bakan Mrs. Mildred Cheney ile Harry Rainey'e polis hafiyesi kimliğini göstererek, silâhlı olduğunu, ses çıkarmamalarını söyledi. Burke, Thompson'un sekiz yaşındaki kızının odasına daldı, hayasız bir kılıkta kızın karşısına çıktı; sonra çok korkmuş olan çocuğu banyoya götürdü ve kapıyı içerden kilitledi,

Mrs. Cheney ile Rainey kapıyı zorlayarak kırdılar. Çocuğu Burke'ün elinden çekip aldılar. O, kaçtı.

Yakalanıp, mesken dokunulmazlığım ihlâlden, âdaba aykırı hareket ve çocuk iffal etmeye teşebbüsten yargılanan Burke, komünistleri sevmediğini ve Thompson'un «kötülük yapmak» istediğini söyleyerek kendini savundu. Mesken dokunulmazlığım ihlâl suçu sabit görülmedi, fakat âdaba aykırı iki suçtan mahkûm oldu.

Bununla beraber yargıç'm kararı bozuldu; çünkü, dâvanın ilk soruşturmasını bizzat yapmış olan Savcı Yardımcısı Irving Shapiro, Burke'ün daktilo edilmiş itirafında teknik bir «hatâ» keşfet t L

Dâva ikinci defa görüldü. Bu sefer Burke beraat etti ve serbest bırakıldı.

4. GERÇEKTEN AMERİKA'DA MIYIZ?

Protestant dergisinin Aralık 1947 tarihli sayısında Abraham Pomerantz, «Ezelî heder olan komünistlere karşı isterik bir kampanya açılmıştır» diye yazıyordu. «Daha yakından bakılınca, bu saldırıların, gerçekte, gelişmekte olan gericilik ve savaş hareketine karşı her türlü direnmeyi bastırmak gayesini güttüğü kolayca görülebilir.»

Pomerantz daha ilerde şöyle yazıyordu:

«Nazilerden devralınmış olan taktik...şöyle idi:

Basın ve radyo hemen Kızıl Tehlike'ye karşı aşılmaz bir baraj kurar. Hiç bir belgeye dayanmayan gazete başlıkları, atom casuslarından, hükümete karşı komplolardan, casusluktan, vatana ihanetlerden ve bunun gibi birtakım kanlı suçlardan bahsederler.

Artık ikinci aşamaya hazırızdır; Hiç bir ayırım gözetilmeden her türlü muhalefet hareketine (kızıl) damgası vurulacaktır.»

1948'de hükümetin iç ve dış politikasına karşı en güçlü muhalefet, eski başkan yardımcısı Henry A. Wallace'in yönettiği İlerici Parti'den (Parti Progressite) geliyordu.

20 Ocak 1948'de, ilerici hareketin savaşçılarından biri olan eski Minnesota valisi Elmer Benson'un gayretlerin Wallece'i Başkanlığa Seçme Millî Komitesi kurulmuştu. Komitenin öbür yöneticileri, ünlü heykeltıraş Joe Davidson, tanınmış şarkıcı ve aktör Paul Robenson, «Yeni Yol» (New Deal)'in en gözde taraftan ve eski Porto Rico valisi Rexford Guy Tugwell idiler. Genel sekreter, Tarım Fon'u eski direktörü C. B. Baldwin'dL

Wallace'i Başkanlığa Seçme Millî Komitesi'nin 1945 Nisanında Chicago'da toplanan ilk kurultayım açış konuşmasında eski vali Benson, «yeni bir parti kurmamın kaçınılmaz hale gelişinin» nedenlerini anlattı. Şöyle diyordu:

«Yarın değil öbür gün, Franklin Belano Roosevelt öleli üç yıl oluyor. Bu kısacık süre içinde memleketimiz derin ve endişe verici değişikliklere uğradı.

Roosevelt'in Başkanlık ettiği on üç yıl süresince memleketimiz sağlam ve iyi btr yaşama düzenine doğru güvenli adımlarla yürümüştü...»

Benson, Roosevelt'in ölümünden sonra, Birleşik Amerika Hükümeti, «Roosevelt'in, ekonominin kralları diye adlandırdığı çok güçlü ufak bir grubun ellerine düştü» diye ekliyordu. İki büyük partiyi yöneten bu grup, «memleketimizi yeni bir savaşın kucağına atmak bahasına da olsa... dünya pazarlarına hâkim olmayı ve onları kontrol etmeyi tasarlıyor. «Komünizme karşı mücadele adma» yürütülen bu kampanya, «Amerikan yurttaşlarının medenî ve siyasî haklarına karşı bir saldırı» ile elele yürüyordu,

Benson, «Bir hükümet, halkı temsil edemez duruma geldi mi» diye devam ediyordu, «iktidarı ellerinde tutan İnsanlar, birkaç imtiyazlının kölesi haline girdi mi, hükümetin kuruluş tarzını değiştirmenin zamanı gelmiş demektir. Ve bu zaman gelmiştir artık!»

Şubatın ilk haftasına doğru, on iki eyalette, Wallace'i Başkanlığa Seçme Komiteleri kurulmuş, on dört Komite daha kurulmak üzereydi, 18 Şubatta, Bronx (New York)'ta Amerikan İşçi Partisi adayı Leo İssacson, Wallace'in listesinden. Temsilciler Meclisine ezici bir ço

ğunlukla seçildi. İlkbahar ve yaz süresinde New York'ta, Philadelphia'da Detroit'te, Los Angeles ve diğer başka şehirlerde büyük mitingler yapıldı.

48 eyaletten gelen 3240 delegenin katıldığı İlerici Parti Kurucu Kurultayı 22 ile 25 Temmuz arasında Philadelphia'da toplandı. Henry Wallace, yeni partinin Başkan adaylığına, senatör Glen H. Taylor ise başkan yardımcılığı adaylığına seçildiler.

Wallace hareketi, daha başlangıçtan itibaren, en ka- İeşçesine darbelere, en iğrenç yalanlara dayanmak zorunda kalmıştır. Ülkenin radyosu ve basını İlerici Parti'ye, «Moskova'nın emrinde» bir grubun yönettiği bir «komünist örgüt» davranışı gösterdi. Wallace, «Stalin' in Amerika'daki sözcüsü» haline gelmiş «aşırı bir hayalperest» olarak tanımlandı. İlerici Parti'nin üyelerine ise, «KremUn'in maşaları», «Rus ajanları» ve «Amerikan Hükümetine ihanet edenler» gibi adlar veriliyordu.

Kongre'de her iki Meclis'in üyeleri, İlerici Parti hakkında federal bir soruşturma açılmasını istediler. Illinois senatörü Scott W. Lucas, «Henry Wallace'a verilecek bir oy, Kremlin'e verilmiş demektir» diyordu.

Başkan Truman, Beyaz Saray'da bir basın konferansında şöyle soruyordu: «Wallace niçin Rusya'ya dönmüyor?»

Wallace karşısındaki propaganda sertleştikçe, daha kıskırtıcı oldukça İlerici Parti'ye karşı da baskı artıyordu.

Giderek, İlerici Parti'nin halka açık salonlarda toplanması, sokak başlarında topluluklar meydana getirerek seçim propagandası yayınlarını dağıtması yasaklandı oldu. Konuşmacıların, grup başlarının, sözcülerin ve hattâ adayların tutuklanması, bütün ülkede günlük olaylardan olmaya başladı. Sayısız gazete, İlerici Parti'nin paralı propagandasını basmayı reddederken, Pittsburgh,

Birmingham, Danbury ve başka birçok şehrin basını, Wallace lehine dilekçelere imza atmış olan kimselerin adlarını yayınlıyordu. İlerici Parti'yi açıkça desteklemiş olan küçük esnaf, düzenli olarak boykot edildi, birçok kadın ve erkek Wallace'in seçim işaretini taşıdıkları için işlerinden oldular.

Birçok profesör, Wallace lehine fikirleri ve faaliyetleri yüzünden görevlerinden alındı. İşte bunlardan bazıları:

Dr. Clarence A. Athern; Pennsylvania Lycoming Koleji'nde felsefe ve sosyoloji profesörü. Kolej idaresi, ilerici Parti'nin Lycoming başkanlığından ayrılmasını istedi kendisinden, sonra da kolejdeki görevine son verildi.

Dr. George Parker; Indiana, Evansvüle Kolej i 'nde dinb ilim ve felsefe profesörü. Wallace için yapılan bir mitinge başkanlık ettikten iki gün sonra görevinden alındı.

Prof. Luther C. Mac. Nair; Vermont, Lydon Eyalet Öğretmen Koleji dekanı, Wallace'i desteklediği için yerel basında şiddetle saldırıya uğradıktan ve Burlington Times'ta çıkan «Mac Nair Gitmelidir» başlıklı bir yazıdan hemen sonra görevinden çekilmek zorunda kaldı.

Prof. Clyde Miller; Analitik uzmanı. Bir Wallace'i destekleme millî komitesinin, sayıları 700'ü bulan üyelerinin isim listesi içinde adı görüldüğü için Columbia Üniversitesi'nden aynlmak zorunda kaldı.

Leonard Chosen. Charles G. Davis ve Daniel A. Askhenes. Miami Üniversitesi profesö-

sörleri. İlerici Parti içindeki faaliyetlerinden dolayı görevlerinden alındılar.

North Western Üniversitesi profesörlerinden Curtis D. Mac Dougell'e, idarece, senatör seçimlerinde İlerici Parti adayı olarak görünmekte dretirse üniversiteden ayrılmak zorunda kalacağı haber verildi. Aynı üniversiteden diğer yirmi beş profesöre Wallace'i destekleyici faaliyetlerinden vazgeçmedikleri takdirde görevlerine son verileceği duyuruldu.

Detroit emniyet müdürü Harry S. Toy, halk önünde, kendisine göre, İlerici Partililerin «Amerikan düşmanı» olduklarını ve böyle olunca da «bu Amerikan düşmanı kimselerin kurşunlanmayı, **kovulmayL** ya da hap-sedilmeyi hakettiklerini» söyledi. ⁽³⁾

- (3) Wallace taraftarlarına karşı her yanda yürütülen baskı, Çeşitli şekillerde görüldü. Minneapolis'te, yüksek sosyetenin bir kadını. Eyaletteki hastanelerin durumunu iyileştirme programını tartışmak için evine bir grup doktoru ve profesörü davet etmişti. Sonradan öğrendi ki, kendisinin Wallace's duyduğu yakınlıktan dolayı polisler toplantı süresince evinin önünde parketmiş bütün otomobillerin numaralarını almıştı. Boston'da, **oku!** müdürleri, WaNace lehine Jisteler **dağutan** bazı kadınlara, siyasî faaliyetlerine devam ederlerse çocuklarının ilerde üniversiteye girmekte bazı «güçlüklerle* karşılaşacağı» ni haber verdiler. Saint Louis'da {Missouri} bir kadına, Wallace lehine faaliyetlerini sürdürürse, birisinin, çok sevdiği kör köpeğini zehirleyeceği telefon edildi. New York Eyaletinin yukarı taraflarında küçük bir şehir olan Au Sable Forks'ta Wallace'in en ateşli taraftarlarından ve kendisi de Amerikan İşçi Partisi listesinden kongre adayı olan ünlü aktör Rockwell Kent'e art Argard mandrası müşterileri tarafından boykot edildi. Kent, mandrasını kapatmak zorunda kaldı.

Birbiri arkasından bütün eyaletlerde İlerici Partilisteleri ortadan yok edilmeye çalışıldı.

4 Haziranda, Ohio Eyalet Sekreteri Edward Hummel, F.B.I.'in, kendisine, Wallace taraftarlarının Birleşik Amerika Hükümeti'ni «zorla ve şiddetle» devirmeyi düşündüklerim ispatlayan «güvenilir bilgiler» verdiği için yeni partinin bu eyalette aday gösteremeyeceğini bildirdi. Nebraska ve Oklahoma eyaletlerinde İlerici Parti, birtakım teknik sebeplerle elendi. Aynı şekilde İlerici Parti adayları da Wyoming, Arkansas, Missouri ve Florida'da elendiler.

İlerici Parti, illinois'de 100.000 taraftar imza toplamasına rağmen, gerekli şartları yerine getirmediği bahanesiyle sadece Cook vilâyetinde liste çıkarabildi. CO

1948 yazında, Birmingham örgütü, İlerici Parti'nin New York'taki merkezine yazdığı mektupta şöyle diyordu: «Elinizdeki mektup elle yazıldı, çünkü birkaç gün önce lokalimize saldırıldı ve bütün büro gereçlerimiz tahrip edildi. Saldırcılar arşivlerimizle birlikte bütün kitaplarımızı götürdüler.»

Hiç de, tek bir olay değildi bu. Wallace'in partisine karşı şiddet ve yıkma hareketleri artık günlük olaylardan oımuştı. Boston'da, Cleveland'da Philadelphia'da, Detroit'te ve daha birçok başka şehirde İlerici Parti'nin idare binalarının camları kırıldı, parti toplantıları kabadayılar tarafından yarıda kesildi ve açık hava toplantılarına katılanlar taşla tutuldu ve tartaklandı...

6 Nisanda Evansville (Indiana) kapalı salonunda düzenlenen Wallace taraftan bir toplantı sırasında bir kalabalık bağıra çağıra binaya saldırdı ve Wallace'in ko

- (4) Sonuç ofarak, İlerici Parti, ufun tartışmalardan sonra ve halkın baskısı ile 45 eyalette aday gösterebildi. Nebraska, Oklahoma ve illinois'de (Cook vilâyeti hariç) parti elendi.

nuşmakta olduğu salona kadar kendisine yol açmaya çalıştı, Wallace'in seçim kampanyasının düzenleyicisi C. B. Baldwin'e ve Wallace'in yardımcılardan birçoğuna saldırıldığı sert bir dalaşmadan sonra saldırganlar dışarı atılabildi.

İlerici Parti'nin Augusta (Georgia) örgütünden bir grup militanm başına gelenler. New York Star gazetesinde yayınlanan bir yazıda, bunlardan biri olan Rhoda Gaye Ascher tarafından çok canlı bir şekilde anlatılmıştır. Bayan Ascher, «tüfekler, tabancalarla» silâhlanmış bir sürü adamın, Wallace'in seçim kampanyasının düzenleyicilerinin bulunduğu eve bir akşam nasıl girdiklerini anlatıyor:

«...Adamlardan biri tabancasının namlusundan tutarak Forbes'in (militanlardan biri) kafasına kafasına vurmaya başladı... Forbes, alnından iki yara alarak kan içinde yere yuvarlandı. Atlanta'n bir militan olan Annie Mae Leathers mutfaktan bağırarak fırladı dışarı. Boyuna ^Kimsiniz?» diye soruyordu bu adamlara.

Heriflerden biri saçlarından yakaladı kadını ve ağzına vurdu. «Kapa çeneni New York'lu pis komünist soyu» dedi.

Camları kırdıktan ve evdeki eşyaları parçaladıktan sonra adamlar bayan Ascher'le arkadaşlarını dışarda bekleyen arabalara soktular. Şehrin dışında, daha önce, düzinelerle başka arabanın parkettiği, kalabalık bir topluluğun beklediği bir tarlaya götürdüler onları. Her yandan bağırıyorlardı: «Bağlayın onları». Herifin biri bir ip çıkardı. Bir başkası: «Şefleri burada yok. Bırak gitsinler.»

Tutuklulara şöyle dendi: «Klan'ı dinlerseniz sıvışın

ve bir daha da ortalarda görünmeyin. Komünistlerin buraya gelip zencileri kışkırtmalarını istemiyoruz.»

Sonra hepsi arabalarına binmişler ve gitmişler..

Bayan Ascher ve arkadaşları tarlada parketmiş arabalardan birçoğunun numarasını alabilmişlerdi. Sonradan, bu plâkalardan birinin, Augusta polis arabalarının dan birine ait olduğu ortaya çıktı.

İlerici Parti'ye karşı düzenlenen kampanya, Wallace'in, yaz sonunda Güneyden başladığı seçim gezisi sırasında en azgın bir duruma geldi.

Wallace, 29 Ağustos günü Durham'da, Güney Karolina İlerici Parti Kurultayında en önemli söylevlerini verecekti. Belirli bir anda, kabadayılar, Kurultay'da ki birçok delegeye saldırdılar. *Time* dergisi, «yumurta, kestane fişekleri, pis kokan yuvarlak birtakım şeyler atıldılar; bir milli muhafız havaya ateş etti» diye yazıyordu. En sonunda üniformalı polisler ve belediye muhafızları dalaşmayı bastırabildiler. Karışıklıkta, Kuzey Karolina üniversitesinden bir öğrenci ve İlerici Parti üyelerinden James Harris kolundan ve sırtından hançerlenmiş ti.

Ertesi günü Wallace bir sokak mitinginde söz almak üzere Burünton'a gitti. Tam Başkan adayı arabasından çıkarken üzerine yumurta ve domates yağmaya başladı. Kalabalık kendisini yuhalıyordu; gürültü patırtı içinde «Niçin Rusya'ya dönmüyorsunuz?» diye bağırıldığı işitiliyordu. Wallace hiç duraksamadan kalabalığı yardı. Kendisine saldıranlardan birçoğunu yakalıyarak sordu; «Gerçekten Amerika'da mıyız?»

Charlotte şehrinde mahallî makamlar, 3.000'den fazla insanın katıldığı bir mitingte Wallace'i korumak üzere yalnız bir tek polis gönderdi. Konuşmacı, arabasına binmek için kalabalık arasında kendisine bir yol açarken,, kışkırtılmış ve tehdit edici bir sürü adam aniden etrafını çevirdi. New York Herald Tribune muhabiri

John abot Smith, «Bir süre, o arabasına varamıyacak gibi geldi bize,,» diye yazıyordu.

Güneydeki gezisi sırasında Wallace'in söz aldığı bütün şehirlerde, bir sürü terbiyesiz, ellerinden geldiği biçimde hareket ettiler ona, yumurta, domates yağmuruna tuttular onu ve kavgalar çıkararak toplantıları yarıda kesmeye çalıştılar.

O güne kadar Birleşik Amerika'da hiçbir Başkan aday¹⁵ böylesine bir yalan, tehdit, şiddet kampanyasıyla karşı karşıya bırakılmamış, teşkilâtlı sürülerin saldırılarına uğramamıştı.

Minnesota Cass Lake Times şöyle yazıyordu:

«Yumurta yağdıran bu adamların şerrinden çileden çıkan memleket gazeteleri illallah dedi. Bu ilkel adamların yaptığı ilkel hareketler, alçakça ve haksız hareketler olarak, Amerikan düşmanı hoşgörüsüzlük hareketleri olarak mahkûm edilmiştir. Biz, Wallace'! domates yağmuruna tutmakla, onu komünist göstermek arasında büyük bir ayırım görmüyoruz. Hangisinin daha kötü olduğunu kestiremiyoruz □ ona yumurta atmak mı, yoksa onu Stalin'in kölesi olarak göstermek mi?

Bu grup, gazetelerin Wallace's yönelttikleri saldırıyı ciddiye aldı...»

İlerici Parti'ye karşı bütün bu aylarca süren sert propaganda, düzenli göz korkutma hareketleri, baskı ve şiddet, sonuçsuz kalmadı. Wallace'in, 5-10 milyon oy toplaması bekleniyordu. Gerçekte, 7 Kasım 1948 günü yapılan seçimlerde ancak 1.137,957 oy alabildi. (5)

(5) Henry A. Wallace'in aldığı bu son derece az oy, yafnı?ca. İlerici Partiye karşı yöneltilmiş uzun kampanya ile açıklana

Harry S. Truman, Cumhuriyetçi rakibi Thomas E. Dewey'e şiddetle saldırarak ve Amerikan halkına «âdil bir hükümet», Roosevelt'i nkiler kadar köklü bir reformlar dönemi vâdederek kamuoyunu olduğu gibi politika uzmanlarını da aldatmasını bildi.

New Republic, «Beyaz Ev'e yerleştirdiğimiz adam, gelmiş geçmiş bütün Başkanlardan daha devrimcidir...» diye yazıyordu, «Gericilik yenilmiştir. Yeni Yol (New Deal) artık, Amerikan halkının dileklerine karşılık verebilecektir... Hükümetin parolası; «Kahrolsun silâhlar, hep beraber ileril» dir».

Ama. *New Republic* yazarları, liberal Amerikalıların çoğu gibi bu seçim propagandasını gerçek sanmışlardı.

maz. Bu yenilginin ana nedenlerinden biri, sendikaların, bütününüyle, onun adaylığını desteklemeye önem vermemiş olmalarıydı (birkaç sendikanın dışında; New York'ta, sendikal* işçi kütlelerinin desteklediği ilerici milletvekili Vito Marcantonio, İlerici Parti listelerinden Kongre'ye yeniden seçildi.)

1950 Temmuzunda, Kose Savaşının başlamasından ve diktatör Syngman Rhee'nin yardımına koşan Amerikan silâhlı kuvvetlerinin işe kanamasından sonra Henry Wallace İlerici Parti'den ayrıldı: «Memleketim savaştayken... benim yerim, memleketimin yanındır,» dedi. Ondan sonraki aylar boyunca. Birleşik Amerika'da savaş psikoza gitgide daha çok belirirken ve antidemokratik baskılar artarken Wallace, her gün biraz daha Truman hükümetinin politikasının taraftan oldu. «Toplama kampları» hakkındaki McCarren kanunu çıkınca Wallace açıkça destekledi bunu □ Wallace'in dönmesine rağmen İlerici Parti varlığını sürdürdü ve daha önceki ilkelilerini savunmak için mücadelesine devam etti. C. B. Baldwin, «İlerici Parti barışçı bir partidir» dedi. «Barış mücadelesi, dünya yeniden birliğe ve barışa kavuşuncaya kadar gittikçe artan bir güçle devam edecektir.»

5. ÇILGINCA

Bu garip ve korkutucu olayı ilk gören, Idaho eyaletinden Boise'li bir iş adamı oldu. Öğleden sonra geç bir saatte «uçan dairelerce benzer dokuz büyük cismin, korkunç bir hızla gökten geçtiğim, sonra da görüldüğü gibi aniden dağların arkasında kaybolduğunu görmüştü. Basın ve radyo derhal bire bin katarak bu şaşırtıcı haberi yaydı; Idaho Valisi Don S. Whitehead, plâk şeklinde, «hareket etmeyen, fakat dünyanın dönüşü sebebiyle ufkun ötesinde kayboluyor görünen» koskoca bir cisim gördüğünü söyledi. Arkansas'ta, Pine Pluffh bir tüccar, «bir leğen büyüklüğünde ve renginde» dönen bir şekil gördü. Missouri'de Kansas City'den bir marangoz'un şaşkına dönmüş gözleri önünden «arkasından duman çıkara çıkara» bir takım acaip âletler havadan geçip gittiler, Utah'ta bir sıradağ üzerinde uçan bir turist uçağının iki pilotu, «bir sürü silindirik şeklinde ve parlak büyük cisimler» gördüler; kendi yollarını terkederek bu cisimlerin hemen yakınında uçan pilotlar bir zaman izlediler onları, sonra birdenbire ortadan sır oldu bu cisimler.

Her yerden buna benzer hikâyeler geliyordu. Kaliforniya eyaletinde San Diego'da bir isprizizma dergisi çıkaran Meade Layne, basma, bir medyum yardımı ile bu uçan dairelerden biri ile doğrudan doğruya konuştuğunu bildirdi. Layne, canlı varlıkların kıyıda bulunduklarını ve Birleşik Amerika'da yerleşmek istediklerini söylüyordu. Gazetecilere gizlice, «tyi niyetlerle geliyorlar» diye fısıldadı.

Fakat havalan yarıp geçen bu şaşırtıcı cisimlerin «Sovyet Gizli Silâhları» olduğuna kesin olarak inanmış Amerikalıların büyük çoğunluğu *Rtth'un* bu iyimser fikrini paylaşmadılar.

Bir zaman sonra «*United States News*, uçan daireler «salgın»ını yorumlayarak 6 Ocak 1950'de şöyle yazıyordu:

«375 çeşit dedikodu ve bir o kadar da hikâye üzerine kurulu uçan daireler fikri, iki yıl, insanların kafalarını kurcaladıktan sonra Hava Kuvvetleri, geçen hafta şu karara vararak bunlar üzerindeki araştırmalarını durdurdu: Böyle bir şey yoktur.

Yüzlerce kişinin gördüklerini sandıkları şeyler gerçekte: 1) Çeşitli âdi cisimlerin yanlış yorumlanması, 2) Genel çılgınlığın hafiflemiş bir şekli, ya da, 3) Uydurmalarıdır.»

Bir dereceye kadar, «esrarlı uçan daireler»in pek de öyle şaşılacak tarafı yoktu. Aynı devrede Amerika'da, bir önceki devre ile bağıntılı olarak «genel çılgınlığın» başka şekilleri vardı.

İlk uçan dairelerin Birleşik Amerika'da görülmesinden az önce *Time* dergisi, ukuyucularına şu açıklamada bulunuyordu:

«Stratejicilerin tahminlerine göre Rusya, 1948'de, pilotsuz 1.000 uçaklık filolar gönderebilecektir. Rusya'nın 1949'da bir tonluk bomba taşıyan ve 5.000 km. uzağa atılabilen, uzaktan kumandalı mermiler yapacağını söylüyorlar. 1952'de mikrop silâhları kullanılabilecektir. Ve yine stratejicilere göre 1952 ya da biraz daha sonra Rusya belki de, bombayı (A. bombası) ele geçirecektir.»

1947'den 1949'a kadar gazeteler, her gün buna benzer: kıtalararası bombalar, dev füzeler, gittikçe daha güçlü atom bombaları, mikrop silâhları, askerî manevralar, harekât plânları, Amerikan ve batı genel kurmay

ları arasında yapılan gizli ve acele konferans masalları ile dolup taşıtı. Yeni bir «korkunç savaş tehdidi»nin milletlerarası ufku karartmadığı hafta pek olmuyordu. Kabine üyeleri, diplomatlar, senatörler ve omuzlan kalabalık generaller durmadan «dünya buhranından, «dünya barışına karşı Rus tehdidi»nden, en kısa zamanda alınması gereken «savunma tedbirlerinden» söz açıyorlardı.

17 Mart 1948'de *New York Herald Tribune*'de çıkan bir yazıda Joseph ve Slowart Alsop, «Bugün YVashmg] ton'da esen hava artık savaş sonundaki hava değildir. Her şeyi olduğu gibi söylemek gerekirse bu, bir savaş hazırlık havasıdır... Artık herkes önümüzdeki birkaç ay içinde savaşın çıkabileceğine inanıyor.» diye yazıyorlardı.

Gallup Enstitüsü, Amerika'da oy verenlerin yüzde yetmişinin, üçüncü bir dünya savaşının kaçınılmaz olduğunu düşündüklerini haber veriyordu...

V gününden (6) iki yıldan az bir zaman sonra, S Ağustos 1947'de *U.S. News*, «Bir savaş stratejisi, Birleşik Amerika'nın siyasetine yön veriyor» diye yazıyordu. «Bütün işletmeler, adımlarım, gerçek bir savaş stratejisine uydurmuşlardır. Bugün savaş, askerî bir plân üzerinde değil, siyasî ve ekonomik bir plân üzerinde yapılıyor artık... Gerçek savaş, kanlı döğüş belki on, belki on beş, belki de beş yıl içinde patlayacak.»

Birleşik Amerika'nın siyasetine savaş stratejisinin yön verdiğini gösteren, 1947 ile 1949 yılları arasında ortaya çıkan bazı önemli olaylar:

26 Mayıs 1947 — Truman Doktrii'nin kaleme alınmasından tam iki buçuk ay sonra

(6) V Günü Zafer (Victory) Günü; İkinci Dünya SavaşTm bittiği gün, S Mayıs 1945,

Başkan, Kongre'ye, Lâtin Amerika'daki ve Kanada'daki askerî eğitim donanım ve usullerinin Birleşik Amerika'nın kontrolü altında modernleştirilmesini ve tekli eş tirilmesini isteyen kıtalar arası bir plân sundu.

2 Haziran 1941 — Genel Eğitim Danışma Konseyi, «Gelecek savaşın gerçek bir âfete sebeb olacak kadar ânı ve yıkıcı olacağım» haber verdi ve bunun için ülkede «önceden kestirilemeyen askeri durumlara uyabilecek» şekilde yetiştirilmiş insanlardan kurulu bir ordunun meydana getirilmesini; yine, bütün gençlerin bir eğitim devresi geçirmelerini istedi.

5 Haziran 1947 — Dışişleri Bakanı Marshall, Harvard Üniversitesi'nin de konuşurken, ilerde Marshall Plânı adını alacak olan, Amerika'nın Avrupa ülkelerine yardım programını açıkladı (7).

26 Temmuz 1947 — Başkan Truman MİL li Güvenlik kanununu imzaladı; buna göre bir Milli Savaş Konseyi kuruluyor ve çeşitli

(7) 1948 sonuna doğru, Avrupa'ya yardım programı uygulanmaya başlanalı henüz: bir yıl olmuşken, KaiserFrazer Automobile Corporation'dan Josepb W. Frgzer, Roma'da gazetecilere şöyle dedi; «Marshall plânı, askerî bir yol olarak essiz, fakat iş bakımından yürekler acısıdır.»

1946 ile 1949 arasında Avrupa'ya yardım diye yatırılmış 10 milyardan fazla dolara rağmen Amerikan ihracatı durmaksızın azalıyordu. Bundan başka yardım plânından faydalanan memleketlerde işsizlik hızlı bir tempoyla artıyordu. 1948 yılı içinde Fransa'da işsizlerin sayısı hemen hemen iki katma yükseldi. Batı Almanya'da olduğu gibi İtalya'da da işsiz sayısı 2 milyona yükseldi,

kategoriden silâhlar Savunma Bakanı'mn idaresi altına veriliyordu. Başkan, bu yeni göreve, eski Belediye Bakam James V. Forrestal'ı getirdi.

12 Ocak 1948 — Kongre'de konuşan Başkan, milli savunma ve milletler arası giderler için 18.034 milyonluk bir kredi istedi United States Hews: «Bütçenin % 79'unu meydana getiren beş bölüm doğrudan doğruya savaşa bağlanmıştır.» diye yazdı.

6 Mayıs 1948 — Senatör Henry Styles Bridges'in, Amerika'nın «düşmanı olabilecek tek devletlin Sovyetler Birliği olduğunu söylediği bir oturum sonucunda Senato, 70 hava grubu kurulmasını onayladı.

24 Haziran 1948 — Başkan Truman, Amerikan tarihinde ilk defa olarak, barış zamanında askeri bir gücü savaşa hazır durumda tutma yetkisi veren bir kanun tasarısı verdi.

13 Kasım 1948 — Askerî çevreler, sivil halkın korunması tedbirlerini inceleyen ve «düşmanın saldırılarına karşı koyabilmek, düşmanın kullanacağı her türlü silâha karşı kendini savunmak üzere yetiştirilmiş ve donatılmış» 15 milyon erkek ve kadını savaşa hazır tutmayı isteyen bir plân yayınladı.

20 Haziran 1949 — Başkan Truman, daha çok İspyonculuk Kanunu adı ile tanınan Merkezî Haberalma Bürosu kanunu imzaladı. «Güvenlik sebebi» ite Kongre üyeleri bile kanunun ayrıntılarından haberdar edilmedi. Başka şeylerle birlikte, «askeri sırların» korunmasını ilgilendiren bir paragraf vardı

kanunda; Amerikan ajanlarının yabancı memleketlere sızması ile ilgili bir başka paragraf; «milli istihbarat görevinin başarıya ulaşmasına» faydalı oldukları durumlarda göçmenleri ilgilendiren kuralların da ötesine geçerek özellikle yabancı ajanların elde edilmesini kolaylaştıracak tedbirler... Merkezî Haberalma Bürosu'nun öyle geniş yetkileri vardı ki. *New York Times* bunda, «sonuçları bakımından ağır bir yasama suisti mali...» görüyor, «...ve kötü kullanılırsa veya hiddete kapılınırsa özgürlüğe ciddi yaralar açabileceğini» yazıyordu.

25 Temmuz 1949 — Başkan Truman, kuzey denizi kıyısında Danimarka ile Akdeniz kıyısında İtalya da dahil, on iki «Kuzey Atlantik Ülkesini» içine alan ve «Saldırıya uğrama durumunda bir karşılıklı yardım» anlaşması gayesini güden Kuzey Atlantik Antlaşması (N.A.T.O.) parafe etti. Antlaşmanın imzalanmasından hemen sonra Truman Kongreye, bir askeri yardım programının onaylanmasını ve ilk ağızda, anlaşmayı imzalayan Avrupalı devletlere, İran'a, Filipin'e ve Kore'ye silâh göndermek üzere 1,450 milyon dolar verilmesini isteyen bir teklif gönderdi. Bunun yanı sıra, askeri donatımın yapımı, kullanılması ve askerlerin eğitimi için uzman yardımı da söz konusu idi.

Savunma Bakam Louis Johnson'a göre Atlantik Antlaşmasının «başlıca gayeleri: savaştan kaçınmak ve fakat savaş kaçınılmaz duruma gelirse askeri gücü son haddine yükseltmekti,»

Missouri temsilcisi Clarence Cannon, daha kabaca belirtti: «Biz en hassas noktaları bombardıman edeceğiz, sonra, kazanacağımız toprağı korumak için bırakacağız müttefiklerimiz kendi ordularını, kendi askerlerini göndersinler: bizim askerlerimizi değil... Atlantik Antlaşması'nın imzalanması bize üsler sağlıyor, bomba salacak uçaklardan başka noksanımız yok.»

New York Daily News şöyle yazıyordu: «Cam cehenneme, palavraların ve iki anlamlı sözlerin!... Şunu iyi bilmek gerek ki, bu antlaşma (N.AXO,) bir askerî ittifak meydana getirmiş oluyor; onu imzalayanlar Sovyet Rusya'ya karşı savaş açmayı kurmaktadır.»

Birleşik Amerika'da bu savaş nöbeti gittikçe azıtıran, sayıları her gün biraz daha artan sesler, Sovyetler Birliği'ne karşı derhal bir «savunma savaşı» açılmasını istiyordu. Gazeteler, haftalık dergiler, askerî dergiler, Rusya'ya karşı yapılacak bir atom saldırısında kullanılacak stratejinin ve taktiklerin açıklandığı seri yazılar yayınlamaya giriştiler.

Örneğin, eski Hava Kuvvetleri Genel Kurmay Başkanı general Cari Spaatz, 1948 in Haziran ayında, *Life* dergisinin arka arkaya iki sayısında uzun yazılar yayınladı. General ilk yazısının birinci paragrafında «Belki de utanmazlık, yüzüstülük denecektir buna...» diyordu. • «Bir asker, bir savaştan bu kadar az zaman sonra ikinci bir savaşı kazanmak için kullanılacak stratejinin ne olacağını düşünsün...» Sonra general, Sovyetler Birliği'ne karşı bir saldırı plânı çiziyordu. Buna göre, «Rus şehirlerinin bazılarının yakınındaki sanayi bölgelerinde bir

kaç yüz kilometre karelik yerin tam bir bombardımanı, onun sınaî gücünü kaçınılmaz şekilde zayıflatacaktır. »

General Spaatz, «ilk soru şudur» diyordu: «Rus Sanaîinin can alacak noktasına varılabilir mi? Bugün bu konuda kesin etken, son değişikliklerle 3.200 kilometreden daha uzağa gidebilen B-29'larm menzildir...»

General, okuyucunun önüne şu teklifi sürerek kendi sorusuna kendisi cevap buluyordu:

«Bir dünya haritası ile, aynı ölçek içinde 3.200 kilometreyi gösteren bir sicim alınız; bir ucunu Moskova üzerine iğneleyip öbür ucunu Batı'ya uzatın. İngiltere adalarına varacak ve izlanda'nın bir kısmını kaplayacaktır. Güneye doğru kaydırın ipi, Kuzey Afrika'ya varacaktır. Sonra aynı işi Urariardalı başlayarak yapın, bir ucu Magnitogorsk'a tutturun, öbürünü güneye doğru uzatın. Irak'a, İran'a, Pakistan'ın güneyine Karaşi'ye varacaktır. Ukranya Volga noktasından hareketle cisim İngiltere, Fransa ve Kuzey Afrika'dan geçecektir. Kafkaslardaki Baku'dan hareketle yörünge, Hint adalarının bir kısmı, Suudi Arabistan'ı ve Avrupa'nın bir kısmını içine alacaktır. Bundan başka, Transsibérien demiryolunun iki hattını saymazsak Sibirya'da hızlı bir sınaî üretim merkezi vardır. Bu bölgelere ulaşmak için Çin'de veya Japonya'da bir B-29 üssü gereklidir.»

General Spaatz her fırsatta «sicimin serbest ucu ile» sınırlanan alanda B-29 bombardıman uçaklarının yukarıda adı geçen «ilk hedefler» yönünde kalkış yapabilecekleri hava üsleri bulunduğu dikkati çekiyordu.

Spaatz'm hava savaşı ile ilgili teorisinin ateşli bir savunucusu olan albay Dale O. Smith, *Air University Quarterly Review*'un 1948 sonbahar sayısında, birkaç hafta içinde Amerikalılara zaferi sağlayacak bir «üstün atom bombası» düşünülüyordu. Albay Smith, «Savaş bir ay sürerse bombalanacak hangi hedefler kalacak?» di-yordu. Sonra ekliyordu: «Şehirlerdeki halkın bombardı-man edilmesinin stratejik önemi de bir kenara atılma-malıdır.»^(B)

29 Aralık 1948'de, Savunma Bakanı Forrestal, Yüksek Kumandanlığın, gökte asılı bir füze fırlatma üssü-nün kuruluş olanağını incelediğini haber verdi. Associated Press'in bir telgrafı şöyle açıklıyordu:

«320.000 kilometreden daha yükseklerde, bir uydu için dünyanın her yeri «bomba menziline» olacaktır. Uzaktan kumandalı bir uydu olabileceği gibi, uyduya insan ve do-natım gönderme ve buradan dünyadaki her-hangi bir hedefe saldırma olanağı da düşü-nülebilir,

Bazı ilim adamları, atom füzeleri fırlat-mak için üs olarak kullanılacak bu asma platformu ilk kuracak olan ülke dünyanın hâkimi olacaktır, diye düşünmektedir.»

Eski Minnesota valisi Elmer Benson: «Ama savaş

- (S) Atom savaşı çılgınlıklarının görüşlerinden tamamen farktı bir görüşle, Cutler-Hammer INC'nin başkan yardımcısı P. B. Harwocf, Milwaukee Amerikan Enstitüsü'nün bir toplantısı sırasında şöyle konuştu: «Atom bombası, savaşa az fayda sağlıyor, çünkü bir hayli şeyi yakıp yıkıyor. Eğer gerçekten savaş yapmak zorunda isek, kullanacağımızı? silâh, bir parça gayriinsanî görünmesine rağmen, yalnız insanları öldüren, başka şeye zarar yapmayan bir silâh olmalıydı...»

isteyen ülke hangisidir?» diye soruyordu. «Amerikan halkı savaş istemiyor; biz barış istiyoruz. Bazı kimseler bize Rusya'nın savaş istediğini söylüyor. Fakat, İkinci Dünya savaşında 10 milyondan fazla insan kaybetmiş, toprağının ve kaynaklarının üçte biri yakılıp yıkılmış bir ülkenin bugün, bile bile, bir üçüncü dünya savaşı açmaya çalışması mümkün müdür? Olacak şey mi bu? Hayır, akıl almaz bunu. Tıpkı Amerikan halkı gibi Rus halkı da barış istiyor. O halde dünya halkları barış is-tiyorlarsa, ülkemizde neden savaştan söz açılıyor bu ka-kadar?»

Bununla beraber bu apaçık çılgınlık, belli bir yön-temle idare ediliyordu. Fiyatlar durmadan yükselirken, tüketicinin satın alma gücü durmadan azalırken mallar depolarda yığılıyordu. Kaçınılmaz bir malî buhranın gü-rültüleri iş ortamlarında yayılmaya başlıyordu.

Malî buhran atlatıldı. «Savaş tehditi», «Sovyet sal-dırısı», casus masalları ve «komünizmin yayılışı», Ame-rikan ekonomisini bir savaş temeli üzerine yerleştirmek için iyi bir sebep oldu. Hershel Meyer'in «*Must We Perish?*» «Yok olmalı mıyız?» adlı kitabında yazdığı gi-bi:

«Büyük sermayeye tatlı işler çıktı. Silâh-lanma anlaşmalarına ayrılmış birkaç milyar daha... «Komünist tehlikesi» mucize kabilin-den arttı ve buna eşit olarak tekellerin aldığı silâh siparişleri yükseldi. Uçaklara, bomba-lara ve silâhlara yatırılan her milyarla bera-ber militaristlerin yaydığı savaş söylendiler! daha da şiddetlendi. 1949 yılında 20 milyar dolardan fazla bir para ayrılacaktı silahlan-maya; yani Japonya ile Almanya'nın Ameri-kan güvenliğini ve dünya barışını tehdit et-tiği 1930-1940 arasındaki 10 yılda Birleşik

Amerika'nın harcamadığından fazla bir yekûn. Barış zamanında bu alabildiğine silâhlanma yarışı, borsada fiyatların yükseliğinde ve malî operasyonların kolaylaşmasında derhal kendini gösterdi.»

Barron's Financial Weekly dergisi 8 Ekim 1948'de muzaffer bir eda ile haber veriyordu: «İş alanında bir aksilik çıkma korkusu şimdi geçiştirilebilir artık.» Gerçekten de, E.C.A. programının bir parçası olarak bir askerî yardım programının gelecek ocak ayında Kongre'ye sunulacak ilk tasarılarından biri olacağını biliyoruz, tş adamları silâhlanma siparişlerini kontrol ettikçe, istegin, korkutucu bir şekilde kesilebileceğine inanmak zordur.»

tki hafta sonra. Wall Street'in aynı dergisi şöyle yazıyordu:

«Askerî siparişler çoğalırsa, bu, stokların artması tehlikelerini ortadan kaldıracaktır... Eğer silâhlanma geniş ölçüde hızlanırsaydı, ya da savaş çıksaydı, mal yığılması diye bir şey olmayacaktı artık.»

14 Ocak 1949'da David Lawrence, *United States News'in* baş yazarlarından birinde «Ânı bir barışa hazırlandı» başlığı altında şöyle yazıyordu:

«Bizden, silâhlanma için yılda 15 milyar dolar ve NATO Antlaşması içindeki ülkelere silâh vermek için en azından 1 milyar dolar harcamamız isteniyor,

Şurası açıktır ki, silâhlanma masrafları Amerika'ya sahte bir refah getirdi.

Durum çok tuhaftır, çünkü bugün Amerika'yı tehdit eden en büyük ekonomik tehli-

ke. Rusya'nın barış lehine âni bir tavır takınmasından doğacaktır.»

Fransa'nın muhafazakâr *La Vie Française* gazetesi bu görüşü «Bunalımdan çok savaş, başlığı altında **Metli** vordu C).

25 26 ve 27 Mart 1949'da 600'den fazla tanınmış Amerikalı, Güzel Sanatlar, Bilimler ve Serbest Meslekler Millî Konseyi'nin himayesi altında New York ta Dünya Barış, uğruna toplanmış kültürel ve ilmî konferansa kaıld,. Konferansı düzenleyenler arasında Dr. Harlow Shapley, Henry A. Wallace, piskopos Arthur W. Moulton Thomas Mann, Albert Einstein, Aaron Copland Olm Downes ile Lillian Herman da bulunuyordu. Konferman genel oturumları ve daha alt toplantıları halkla dolup taşıtı, yüzlerce kişi dışarda kaldı, giremedi toplantıya 27 Mart günü Madison Square Garden'de yapılan kapanış toplantısında 20.000 kişi vardı. Dış işlen Bakanlığı doğu Avrupa'dan yabancı delegelerin gelmesine en-

"[9) Amerikan i* adamlarının ve sanayicilerinin savaş hazırlar, karşında duyduklar, kıvanç, Amerikan halk kütlelerine* h.s. de paylaşılmıyordu,

Amerika'da barış laaraflar, hareketlerin ön saflarında protestan kiliseleri bulunuyordu. 1946 da Bapüsle Kongre., «dünyayı yıkımdan kurtarmak» amacı ile, dünya ölçüsünde bir ban; harekelinin yaratılma*, lehine bir açıklama yayınladı Michigan Metoda Kilisesi Konferans., «günlük yaşayış s.mız.n üstünde hüküm süren ve gittikçe artan asken baskı v a B karşı Balkan katında protestoda bulundu ve «Rusya ile ban* saglar.mas.ni» istedi. Kilisenin birleşmiş Konsey, n.r 400.000 kadın üyesi, barışın korunması için kapıkap. dolaşma kampanyası açtı.

The **Churchman**'in 1948 Noel sayısında alayla şöyle yazıyordu: «Ni.ekim, Noel ilâhisi «Yeryüzünde Bar.*., W protestan şarkısı olduğu için y.k.c.d.r, komünistliktir! 50.000.00< prolestan Amerikalının hapse atılmasını öneriyoruz...»

gel oldu; batı Avrupalı, ve Güney Amerikalı yirmiden fazla delegeye giriş vizesi vermedi: Bunların arasında Paul Eluard, J. D. Bernal, Carlo Levi ve papaz Jean Soulier de vardı. Konferansa katılabilen yabancı davetliler arasında Dimitri Şostakoviç, Juan Mariniello, Otaf Stapledon ile Alexandre Fadeiyef vardı.

Ertesi ay, 300'e yakın tanınmış Amerikalı, 20 ile 25 Nisan 1949 arasında Paris'te toplanacak olan Banş Savaşçıları Dünya Kongresi örgütünün Amerikan komitesini kurdular. Piskopos Arthur W, Moulton, Dr. WEB, Du Boıs ve O, John Rogge örgütün Amerikan komitesinin üç başkanı idiler. 72 ülkeyi ve 600 milyondan fazla insanı temsil eden delegenin katıldığı kongreye elli Amerikalı delege gitti.

1949 eylülünün ilk haftası süresince 200'den fazla Amerikalı delege, Mexico City'de toplanan Kıt'a Amerikası Banş Kongresi'ne katıldı.

1 ile 2 Ekim 1949'da, Şikago'da bir işçi Milli Barış Kongresi toplandı. 28 eyaletten gelmiş ve her birisi en azından 25 A.F.L., C.I.O., serbest sendika ve Demiryolcular Birliği üyesini temsil eden 1.000'den fazla delege katıldı bu kongreye.

Ayrıca, çok çeşitli topluluklar ve örgütler bütün ülkede banş yolunda sayısız gösteriler düzenlediler.

KORKUNÇ ŞEV

Şurası muhakkaktır kî, bütün insanlar eşittirler Yaradan, İnsanlara, geri alınmaz bir takım haklar vermiştir; bunlar, yaşama, özgürlük ve mutluluğu arama haklarıdır.

Bağımsızlık Bildirisi, 4 Temmuz 1776.

Siyasî eşitlikten faydalanma isteğine kapılmış olan siyah adamın bu Eyalette yeri yoktur. Burası bir beyaz memleketidir ve daima bir beyaz memleketi olarak kalacaktır.

Temsilciler Meclisi üyesi James F. Byrnes, 25 Ağustos 1919.

İnsanların, üstün ırk teorisine göre birbirinden ayrıldığı yer ve zamanda özgürlük ve adalet ortadan kalkar.

İrk ayrımını inceleyen Millî Komite'nin raporundan, 1948.

Kurum, yaydığı İlkelerin millî olduğu kadar milletlerarası önemde de olduğunu belirtiyordu.

«Kendi hayat tarzımızı» derken, bütün dünyadaki milyonlarca ve milyonlarca insanın ümitlerinden ve arzularından söz açmış oluyoruz. İnsanların özgür yaşama evrensel arzusunun coğrafi sınırı yoktur... «kendi hayat tarzımızı» dünyanın geri kalan kısmına daima örnek olarak sunmalıyız.»

1. ÖZGÜRLÜK ADINA

Sembolik olarak kırmızı, beyaz ve maviye boyanmış bir Özgürlük Treni 1947 Eylülünden 1948 Aralığına kadar Amerika içinde dikkatle hazırlanmış bir tanıtma gezisi yaptı: trene, «Birleşik Amerika'da Özgürlüğün gelişmesini gösteren» 131 tarihî belge ile bayrakların sergilendiği üç vagon bağlanmıştı. Bu turne. Başkan Truman'ın onayı, Chase National Bank'ın müdürü Winthrop W. Aldrich'in başkanlığını yaptığı Dinî Kalıtlar Kurumunun desteği ile Genel Savcı Clark tarafından hazırlanmıştı.

Özgürlük Treni tasarısı hazırlandığı sırada Kurum şu bildiriye yayınlamıştı:

«Temel ilke olarak, bireyin kutsallığı demek olan demokrasi ruhunu göstereceğiz... İnsanlar özgür yaşamak için doğmuşlardır, çünkü ancak Özgür bir insan, dünyada kendisine layık bir biçimde yaşayabilir. Ülkemiz, halkına, bireyin bütünlüğünü ve kişiliğini en eksiksiz şekilde geliştirme özgürlüğünü sağlamıştır.»

Amerikan demokrasisi ile ilgili bu iri sözler, Amerikalıların geleneksel hak ve özgürlüklerinin en şiddetli saldırılara uğradığı bir sırada edilmiş olmasaydı bile, dünyanın geri kalan kısmına pek öyle örnek olamayacak olan Amerikan «hayat tarzı»nın bir temeli yanını ortaya seriyordu.

15 milyon Amerikalının, yani her 10 Amerikalıdan birinin, tâ doğumundan başlayarak ikinci sınıf bir yurttaş olmaya, bütün hayatı boyunca, düzenli olarak baskıya, hor görülmeye ve en korkunç zulümlere mahkûm edilişinin yüz kızartıcı ve korkunç durumu idi bu...

Amerika Cumhuriyeti'nin, insanların eşitliği ilkesi üzerine kuruluşundan birbuçuk yüzyıl ve Kölelikten Kurtuluşun Bildirisinin imzalanmasından hemen yüzyıl sonra kara derili yurttaşlar, savaş sonu Amerika'sında, birçok bakımdan savaş öncesi Almanyası'nda Yahudilere benzer şartlar altında yaşıyorlardı.

Harry Haywood^ 1948'de Amerika'daki zencilerin durumları ile ilgili «Zenci Kurtuluşu» adlı kitabında, «Belki de Güney Afrika'dan başka bir ülkede ırk, bir halkın sosyallekonomik baskı altında tutulduğunda bu kadar önemli bir rol oynamamaktadır...» diye yazıyordu. Kölelik belki kalkmıştı ama yerine bir kast sistemi gelmişti. Bunun amacı, kara derili insanları, şu ya da

bu tarzda, beyazlardan aşağı ya da onlara bağımlı bir duruma sokmaktı. Kullanılan usuller, linçten ve beyazların hoyratça davranışlarından başlıyor, polis ve mahkemelerde uygulanan kanunsuz işlemlerden geçerek kast üstünlüğünün belirtileri sayılan gelenekleri zencilerden korumaya ve onlar ile iyi ilişkiler kurmamaya kadar gidiyordu.

Yeni Yol devresi boyunca ve özellikle savaş süresince bu kast sistemi sarsılır gibi olmuştu. En çok C.1,0. içindeki ilerici sendikaların itişisi ile kara derili on binlerce kadın ve erkek, o güne kadar kendileri için imkânsız olan kalifiye işçi görevleri elde ettiler. Ve, silâhlı kuvvetlerde el emeği ihtiyacı arttıkça, ordunun bazı kısımlarında siyahların kullanılmasına karşı olan geleneksel ırk ayrımcılığı hissedilir derecede gevşedi'),

Bununla beraber, zaferden sonra, eski politika çok geçmeden yine uygulanmaya başlandı. 1>46 yazında Ordu artık siyahları askerliğe kabul etmiyordu; birkaç ay sonra Deniz Kuvvetlerindeki bütün siyahlar terhis edilmek ya da mutfak hizmetlerine geçmek şıkları arasından birini seçmek zorunda bırakıldılar.

Fabrikalarda, ilk yol verilenler, işe en son alınmış olan siyah işçiler oldu. 1945 Temmuz ile 1946 Nisanı arasında siyahlar arasındaki işsizlik, beyazlarınkinden iki misli hızla arttı. Kongre, 1946 Mayısından sonra, Bons Office Komisyonu'na, çalışması için gerekli parayı vermiyordu artık. Komisyon, son raporunda:

«Savaş süresince siyah, Meksikalı ve yahudi işçiler kullanma konusunda elde edilen

(T) Savaş süresince siyahların kazandığı zaferlere rağmen ve bu, Amerika'nın savaş gücünün en göze çarpan zıtlıklarından biri olmuştur ve hemen bütün siyahlar özel birliklerde kullanılmışlardır. Siyah askerlerin ölme hakları vardı ama, beyaz askerlerle birlikte savaşma hakları yoktu.

başarılar, ırk ayrımı entrikalarının alabildiğine artışı yüzünden, ortadan silindi... Amerikan emekçilerinin, kapalı gruplar halinde bir araya gelip, sadece en zor ve en adi işleri «pis» bir ırktan ve dinden olanlara bırakmalarını, ancak Kongre'nin harekete geçmesi önleyebilir.»

Jim Crow kanunu yeniden hüküm sürüyordu memlekette.

Missisipi Anayasasından alınmış şu birkaç paragraf, savaştan sonra birçok Amerikan Eyaletinde kanuni olarak kurulmuş «Jim Crow»cılığa dair bir fikir verebilir:

Eğitim; Madde 8, Paragraf 207.

«Beyaz çocuklarla siyah çocuklar ayrı okullara gideceklerdir.»

Cezalar ve Hapishaneler; Madde 10, Paragraf 225.

«Beyaz mahkûmlarla siyahların elden geldiği kadar ayrılması ve her birine ayrı davranış gösterilmesi... gerekir.»

Genel Konularda; Madde 14, Paragraf 203.

«Bir beyazın, bir zenci veya bir melezle ya da damarlarında sekizde bir ya da daha fazla siyah kam taşıyan birisiyle evlenmesi kanunsuz ve yasaktır.»

Fakat, belki de en inanılmaz durum şuydu:

«Toplumsal eşitlik ya da beyazlarla siyahların evlenmesi lehinde kanıtları ya da teklifleri teşvik eder, halkın kabulüne sunar mahiyetteki ya da gene] bir bilgi mahiyetinde

deki basılı, daktilo edilmiş ya da el ile yazılmış şeyleri basan, yayınlayan ya da yayan kişi, firma veya dernekler, 500 dolar para cezasına veya 6 ay hapse veya mahkemenin takdir edeceği para veya hapis cezasına mahkûm olurlar.»

Siyahların Kurtuluşu Milli Birliği, yayınladığı bir «Dünyaya Çağrıda, «Misisipi kanunlarının aynı hükümleri; Virg'nia'da, Kuzey Karolina'da, Güney Karolina'da, Georgia'da, Alabam'da, Florida'da, Lousiana'da, Arkanşas'la, Gkhhoma ve Teksas'ta da yürürlüğe girmiştir» diyordu. «Daha az sıkı da olsa buna benzer bazı kanunlar, Delaware'de, Batı Virginia'da, Kentucky'de, Tennessee ve Missouri'de yürürlükte... Sekiz kuzey Eyaleti (Kaliforniya, Kolorado, İdaho, Nebraska, Nevada, Oregon ve Utah) beyazlarla siyalılann evlenmelerini kabul etmemektedir...»

Çağrı şöyle devam ediyordu;

«Okul Öğrencileri arasındaki ırk ayrımı, yirmi Eyalette kanun hükmüdür. Sağır, dilsiz ve körler için üç Eyalette ayrı okullar yapılmıştır... Florida'da, siyah öğrencilerin okudukları kitaplar özel dükkanlarda satılmak zorundadır.

On dört Eyalette kanun, trende vagonların ayrılmasını emreder. Sekiz Eyalette, bekleme salonları da aynı şekilde ayrı olmak zorundadır. On bir Eyalette, otobüslerde ef kanun aynı ayrımın yapılmasını emreder; ve on Eyalette bu hüküm bütün öteki taşıtlarda da uygulanır...

Bazı kanunlar; hastanelerde diğer ırklardan hastaların beyazlardan ayrılmasını emreder.

reder. On bir Eyalette, akıl hastaları bile ırklarına göre sınıflandırılmak zorundadır...

On bir Eyalette, eza ve Islah kurumları, ayrı olmak zorundadır...

Kanun, daha sayılamayacak birçok durumlarda ırk ayrımını gerektirir. Verilecek birkaç örnek, kanunla zorlanan «Jim Crow» cihg'm nerelere kadar uzandığını açıklayacaktır: Oklahoma'da, siyahlar için ayrılmış telefon kabineleri olması gerekmektedir; Teksas'ta, bir kanunla, boks maçlarında beyazların siyahlarla boy ölçüşmesi yasaklanmıştır;... Güney Karolina'da siyahlarla beyazlar aynı atölyelerde, dokuma fabrikalarında çalışamazlar; giriş ve çıkış saatları, aynı kapıdan işliyorsalr, aynı saatlere rastlatmamız az.»

Savaş sonunda 5 milyon zenci, Güney'in «Zenci Sur'ları» içinde çoğunlukla köleliğe terkedilmiş bir halde yaşıyordu; bir kısmı, istekleri dışında, büyük pamuk plantasyonlarında ırgatçılık, çiftçilik ediyordu. Güneyin on iki Eyaletine uzanan bu «Zenci Sur'u» içinde zenciler yüzde altmış çoğunluktaydılar fakat birçoğu oy hakkından yoksundular. Zencilerin oy vermelerine engel olmak için oy vergisi ve daha birçok «kanunî» yollardan başka, korkutma ve linç gibi çeşitli usuller kullanılıyordu...

Kuzeyde de vardı bu «Zenci Sur'ları». Kuzeyin bütün büyük şehirlerinde zenci sakinlerin çoğunluğu, müthiş kalabalık ve korkunç Ghettolara kapatılmıştı: bunlar, yıkıntı halinde yoksul evler ve koca koca farelerin istilâ ettiği iğrenç barınaklardan meydana gelmiş mahallelerdi. Chicago'nun Zenci Sur'ları içinde nüfus yoğunluğu kilometre kare başına 34.600 İdi; oysa sağlık

makamları en fazla yoğunluğu 13,460 olarak testip etmişlerdi. Harlem'de, bina başına ortalama insan adedi 3781 idi. *Architectural Forum* dergisi, Harlem'deki nüfus yoğunluğundan söz açarak, «bu hesapla, bütün Birleşik Amerika nüfusu New York'un yan büyüklüğündeki bir alana yerleştirilebilirdi» diyordu.

Zenciler, kimi zaman şiddete varan «meşru» ve gayrimeşru yollardan bu zenci surları içine kapatılmışlardı: Tıpkı yahudilerio, Varşova Ghetto'su içine kapatılışları gibi. Yalnız Chicago'da, 1944 ile 1946 arasında, beyaz mahallelerinde yerleşmek isteyen zenciler elli dokuz kere saldırıya uğradılar   beş kere tabancalı, yirmi iki kere taşlı ve yirmiden fazla yangın bombalı saldırı. Su ular hiçbir zaman cezalandırılmadı.

Eğitim Servisi'nce yayınlanmış bir raporda, I. C. Brown, Amerika'nın çeşitli kısımlarında zenci Ghetto'larındaki hayat şartları konusunda şöyle diyordu:

«...Şehirlerde, döşenmiş yollar, havagazı boruları, kanalizasyon ve polis hizmetleri, zencilerin kabul edildiği bir tek hastane yoktur; sağlık merkezleri ve doğum evleri, varsa bile, daima içler acısı bir durumdadır.»

Chicago'da ve New York'ta zenciler arasındaki yeremli oranı, 1947'de, beyazlardakinden beş kat daha fazla idi, Newark'ta ve New Jersey'de bu oran hemen yedi kattı.

Doğum sırasında ölüm oranı, zenci anneler arasında, beyazlardakinden iki kat daha fazlaydı. Çocuk ölümlü, zencilerde, beyazlardakinden yüzde yetmiş daha yüksekti.

Ortalama yaş, zenci Amerikalılarda, beyaz Amerikalılardan, ortalama olarak on yıl daha kısaydı.

G'ım'fua senatörü ve Georgia Yüksek Mahkemesi eski iiveM Waller F. George, *Liberty* dergisinde yayınlanan bir yazısında: «Niçin ink ar etmeli ya da     r bul  m  t  ya kalkışmalı?» diyordu. «Federal Anayasa'nın metnine sadık kalmaya çok dikkat etmişizdir ama, zencileri beyazlarla eşit olduklarına inandırabilecek maddelerin ve kuralların ruhunu çiğnemekte de tam bir başarıya ulaşmışızdır. Hem, aynı şekilde devam da edece  j  .»

2. BAŞKENTTE

District of Columbia Yüksek Mahkemesi hakimlerinden Wandell Philipps Stafford, bir gün şöyle demişti: «Bir ülkenin başkenti, bizde olduğu gibi deniz seviyesinde de bulunsa, mecazi anlamda, her yerden görülebilen bir yükseklikte kurulmuş olmalıdır... bir sembol olmalıdır başkent, büyük Cumhuriyeti taçlandıran bir sembol.»

Beyaz granitten muazzam binaları, dev anıtları ve kenarları ağaçlıklı geniş bulvarlarıyla Washington, sa aştan sonra, Amerikan Cumhuriyeti'nin büyük geleneklerinin değerli bir sembolü olacağa benziyordu. Fakat, Birleşik Amerika başkentinin sahte güzelliği ve ağırbaşlılığı, aldatıcı bir sıvadan, dış görünüşten başka bir şey değildi. Bu güzellik ve ağırbaşlılığın altında, ırkçı peşin h k metlerden, ırk ayırımından ve Nazilerdeki gibi, derisi beyaz olmayanların bilerek hoş görülüp a ağılatıl masından meydana gelmiş pis bir çamur gizliydi.

Beyaz Ev'in iki adım ötesinde ve Lincoln'un saygı uyandıran görkemli mezarının gölgesinde, 25.000 yani şehir nüfusunun dörtte birinden fazla zencinin kendi başlarına terkedilmiş yaşadıkları korkunç bir Ghetto

uzanıyordu. Kendi öz ülkelerinin başkentinde zenci yurttaşlar, «beyaz» otellerine, lokantalarına ve tiyatrolarına hattâ büyük mağazalarına sokulmuyorlardı; ayrı okullara devam etmek, ayrı hastanelerde bakılmak mecburiyetindeydiler; bazı sandviççilerde bir şey yerken oturma hakları bile yoktu.

İ947'de Washington'da bir köpek mezarlığının sahibi, bundan böyle zencilerin köpeklerinin bu mezarlığa gömülemeyeceğini bildirdi. Zencilerin köpeklerini de kabul etmekte devam ederse beyaz köpeklerin hakarete uğramlyacağını bildiği halde, beyaz müşterilerinin, kendi ölü köpeklerine hakaret edilmesine tahammül edemediklerini söyledi...

Bir Hintli, Birleşik Amerika başkentinde bir yolculuktan sonra şöyle diyordu: «Washington'da bir zenci olmaktansa, Hindistan'ın kast sisteminde bir parya olmayı yeğ tutarım.»

1948 Kasımında yayımlanan, «Washington'da İrk Ayrımı, Başkentteki İrk Ayrımı Üzerine Millî Komite Raporu» adlı broşürde şu nokta belirtiliyordu:

«Dışişleri Bakanlığımızın, yabancı ülkelerdeki temsilcilerimizin hareketlerini sınırlandıran ülkelere sert protesto notaları gönderdiği zamanlar olmuştur. Fakat Washington renkleri sebebiyle uğrayabilecekleri hakaretlerden korumak için yabancılara refakat edilmesi gereken, dünyanın tek başkentidir.»

Rapor, beyaz olmayan bazı yabancıların Washington'da başına gelenleri daha iyi anlatabilmek için birkaç örnek veriyordu: •

«Savaş sırasında bir Afrika Ülkesinin Dışişleri Bakam, Birleşik Amerika Dışişleri

Bakanlığınca Washington'a davet edildi; Bakanlık, misafir için, otelde bir daire ayırtımtı. Fakat misafir, gece geç vakit gelince otel müdürü kabul etmedi kendisini. Gece yatağından kaldırılan, Dışişleri Bakanlığımndan bir memurun, otel müdürünü telefonla, «olağanüstü şartlar ve savaş» sebebiyle bakanı kabul etmeye ikna etmesi gerekti,»

«PortoRiko'lu önemli bir senatör, sık sık Elçi'yi görmeye gelirdi Washmgton'a; Elçi, ona yatacak ve yemeklerini yiyecek bir yer sağlamak için bin türlü dolap çevirmek zorunda kalırdı. Bir defasında senatör, Aleksandria ailesince kabul edilmişti. Bir başka sefer, PortoRiko'lu bir gazeteci evine götürmüştü onu. Nihayet elçi çaresiz kalınca bir gün, senatör, elçinin bürosunda bir kanape üzerinde uyumak zorunda kaldı.»

«Panamalı bir katolik, Washington'da bir katolik kilisesine gitmişti. Tam dua etmek üzere diz çökerken bir rahip yaklaştı yanına ve yazılı bir kâğıt uzattı. Kâğıdın üzerinde bir zenci kilisesinin adresi yazılıydı. Rahip, zenci katoliklere ayrılmış kiliselerin de bulunduğunu ve oralarda iyi kabul göreceğini söyledi ona.»

Fakat genellikle Washington'da, siyah derili yabancılarla zenci Amerikalılar arasında fark gözetiliyordu. Komite'nin Raporunda şu satırlar da yer alıyordu; «Başkent mağazalarının ve lokantalarının çoğu, zenci Amerikalılarla yabancıları ayırabilmenin ve sonunculara beyaz davranışı göstermenin önemini kavramış durumdadır,.. Çok kere, bir siyah yabancı, diplomatik pasaport

tunu ya da kendisinin Amerikalı olmadığını belirten bir belge göstermek suretile oturup yemek yiyebilir.»

Amerika başkentindeki ırk ayırımı, sadece zenci Amerikalılara uygulanan bu ayrıcalık değildi,

Washington Gayrimenkuller Konseyi Kanunu'nun bir cümlesi şöyle bir şart koşuyordu; «Bir beyaz bölge-sinde hiç bir mülk, beyaz olmayan ırktan kimselere satılamaz, kiralanamaz, salık verilemez ya da teklif edilemez.»

Washington Post'ta yayımlanan, «Zenci Barınakları Sorunu, Gecekondu Rekoru Başkentte» adlı yazısında Agnes E. Meyer, Washington'un zenci Ghetto'sunu şöyle anlatıyordu:

«Yolculuğum sırasında... insanın hayâl edebileceğinden çok daha kötü konut şartları gördüm. Fakat ne Detroit'in zenci gecekondualarında, hattâ ne de güney şehirlerinde, bizim Washington'« muz un dar sokaklarındaki kadar korkunç bir sefalet içinde yaşayan yaratıklar görmedim.

Sadece evler bölünmekle kalınmamış, fakat daha çok insan alsın diye, hayvanların bile barınamayacağı kadar pis küçük odalara da kartondan bölümler yapılmıştı.

Burke's Court'ta 14 kişi bir tek odada üstüste yığılmıştı; Dokuzuncu Caddede ufak-cık bir evde 19 kişi oturuyor, bir kadın üç çocuğuyla birlikte toprağın altında yaşıyordu

Beş ya da altı kişinin bir tek odada, hattâ aynı yatakta uyuyarak yaşaması kolay rastlanır olaylardandır...»

District of Columbia nüfusunun yalnız yüzde otuzu zenciydi, fakat kötü konut şartları içinde yaşayanların yüzde yetmişi ile, veremden Ölenlerin yüzde altmış dokuzu zencilerin arasında bulunuyordu.

Zencilere karşı uygulanan bu ırk ayırımı tedbirlerine, savaştan sonra Washington'da sadece göz yumulmakla kalınmamış hattâ hükümet tarafından bunlar desteklenmiştir de.

Başkent'teki ırk ayırımını incelemekle görevli Milli Komite'nin sözleriyle söylersek:

«Birleşik Amerika Hükümeti'nin en yüksek kişileri... siyahlara karşı yürütülen bu şüpheli kampanyaya katılmışlardır.

Birleşik Amerika Hükümeti, kendi ilkelere, görevi, kararnamele ve emirlerine rağmen, başkentte yaşayan siyahlara çahşmada hak eşitliğini sistemli olarak reddediyor böylece şehirde ve bütün ülkede ırk ayırımına örneklik ediyor.»

Savaştan sonra hükümet daireleri, bir kere daha, zencilere en aşağı seviyelerdeki memurluk görevleri verdi. Dışişleri, Adalet bakanlıklarında. Krediler Bürosu'nda. Federal Ticaret Komisyonu'nda ve Devlet Bankası'nda zenci memurlar en düşük yerlere sürüldüler. Sayım Bürosu'nda, devlet basım evlerinde, gravür ve basım görevlerindeki zenci memurların çoğu, en az ücretli işlere veriliyor ve beyazlardan ayrı bürolarda çalıştırılıyorlardı.

Savaştan sonra Washington'da hükümetçe izlenen ırkçı politika öyleydi ki, Başkentteki ırk ayırımını inceleyen Milli Komite, Raporunun sonuç kısmında şöyle yazıyordu:

«Hattâ şu anda bile Federal Hükümet, ülkede herkesten çok, kişiyi kölelik şartları içinde yaşatmaktadır. Bunun sorumlusu, tamamen hükümetin kendisidir; çünkü, bugün VWashington'da bir çeyrek milyon zenciye yurttaşlık haklarından yoksun bırakan zincirleri kırma gücünü o, sadece o elinde tutmaktadır.

Ve daha kötüsü. Hükümetin, bu zincirlerin daha da sıkılmasında payı vardır. Ancak Anayasa dışı sayılabilecek gayelerle mahkemeler, siyah derili insanların Ghettolara atılmasına yardım etmiştir. Devletin, yerleştirme, konut ve yapı büroları bu girişime katılmıştır. Başkanın tâyin ettiği il komisyonları ve diğer hükümet temsilcileri, siyah derili insanların belediye hizmetlerine, okullara, hastanelere ve eğlence yerlerine girmelerini yasaklayarak bu kuralın dışında kalmamıştır...

insanlar üstün ırk kanununa göre bölündüğü zaman, özgürlük ve adalet imkansızlaşır. Ve bu, her yerden daha açık olarak başkentte kendisini göstermektedir...»

3. TENNESSEE'DE TERÖR

25 Şubat 1946 sabahı. Küçük Columbİya (Tennessee) şehrinde, askerden yeni gelmiş 19 yaşındaki zenci denizen James C. Stephenson, annesile beraber, tamir için bıraktıkları radyolarını almak üzere *Castner and Knot* adlı tamirci dükkânına girdiler.

Bayan Stephenson, on üç dolarlık tamir ücretini ödedi. Radyosunu çalıştırmak istedi ama çalışmadığını gördü. «Ne bu?» dedi, «On üç dolar ödüyorum da radyo yine çalışmıyor!»

Bir zencinin, kendisiyle böyle konuşmasına sinirlenen tamirci William Fleming, tehdit edici bir hareketle tezgâhın gerisinden çıktı ve Stephensonlara dükkânı terketmeleri ni emretti. Onlar dışarı çıkarlarken satıcılardan biri James Stephenson'a arkadan vurdu. Aynı anda Fleming, Bayan Stephenson'un üzerine atıldı ve dövmeye başladı.

Zenci delikanlı, Fleming'in üzerine atıldı ve bir yumrukta vitrine fırlattı onu. Komşu bir dükkândan bir bakkal koşarak çıktı: «Gebertin şu pis zencileri!» diye bağırıyordu. Ve kalabalık toplandığı sırada birisi bağırdı: «Neden linç etmiyoruz şunları?»

Bu sırada polisler yetişti, polislerden biri sopasını genç Stephenson'a doğru kaldırdı. Bayan Stephenson: «Oğluma vurmayın» diye bağırdı. O zaman polis döndü ve ona da vurdu.

Ve Stephenson'lar tutuklandılar.

Emniyette, Komiser tutuklulara sordu: «Döğüşüyor muydunuz?»

«Evet» diye cevap verdiler.

«Suçlusunuz» dedi komiser, «Elli dolar.»

Bir adam koşarak emniyete geldi. «Dışarıda kalabalık toplanıyor,» dedi, «linçten bahsediyorlar.»

Komiser, Stephensonları oranın cezaevine şevketti ve kapattı...

Bu arada, C. Hayes Denton adlı bir yargıç, Stephen sonlar aleyhine «öldürmeye teşebbüs ve kırık bardak parçası gibi tehlikeli âlet kullanmaktan» bir ipucu bulup buluşturmuştu. Denton, Stephensonları ancak 3.000'er dolar kefaletle serbest bırakabileceğini söyledi.

Öğleden sonra şerif, Julius Blair adında bir zenci iş adamına telefon etti: «Halk linç etmeden önce bir çek imzalayıp bunları buradan çıkarmalısınız,» dedi, «Halk ancak böyle dağılacak.»

Akşama doğru tüfekli tabancalı yüzlerce kişiden meydana gelmiş bir kalabalık Columbiya mahkeme binasının önünde toplanmıştı. İçki şişeleri elden ele dolaşıyordu kalabalıkta. Birkaç konuşmacı kalabalığı «bu pis zencileri bulmak için» onların özel mahallesine «Mink Süde'a» gitmeye çağıran konuşmalar yaptılar.

Fakat kalabalık, zenci mahallesine yürümek fikrile harekete geleceğe benzemiyordu. Bir söylenti yayıldı ortalıkta: Almanlardan ve Japonlardan aldıkları silâhlarla ve diğer ganimetlerle donanmış eski muharip zenciler saldırıyı püskürtmek için harekete geçirilecekti...

Mink Slide'da bir grup zenci, birçok eski muhariple birlikte kapı kapı dolaşıp herkese evlerine kapanmalarını ve sokağa çıkmamalarını tenbılı etti. Eski muharipler, son anda ailelerini ve evlerini savunmaya yarayacak bir iki av tüfeği, iki tüfek ve birkaç tabancadan ibaret silâhlarını hazırlamışlardı.

Karanlık basarken, Mink Slide'da hemen hiç bir hayat belirtisi görülüyordu. Birkaç bekçiden başka kimse bulunmadığı sokaklar bomboştu. Kapılar ardından sürgülenmiş, pencere kanatları kapanmıştı. Çocuklar arka odalara ve tavan aralarına saklanmıştı. Bütün mahalle ıssız, karanlık, endişeli bir bekleyiş içindeydi.

Gece basınca, Mink Slide'ın civarında beyazlarla dolu arabalar dolaşmaya başladı. Gecenin içinde aralıklı ateş sesleri duyuluyordu; arabadakiler karanlık içindeki binalara rastgele ateş ediyorlardı, içinde dört polis bulunan bir araba geldi Mink Slide'a. Arabanın üzerinde polis arabası olduğunu belli edecek hiç bir işaret yoktu; karanlıkta saldırganlar tarafından görülünce, bir

ses duyuldu: «İşte ordalar!» Bir yaylım ateşi oldu. Ateşe tutulan polisler bir yarım tur yapıp şehrin merkezine kaçtılar.

İşte o zaman Columbiya Belediye başkanı, o sırada Nashville'de bulunan Vali McCord'a telefon etti ve Columbiya'ya acele destek kuvvet göndermesini istedi.

Safaktan önce bir makineli tüfek bölüğü ile birlikte 500 eyalet muhafızı tam bir askerî donanımla Columbiya'ya doğru yola çıkarılmıştı. Eyalet muhafızları, Tuğgeneral Jacob Dickinson'un komutasında idiler. Columbiya'da, Eyalet Emniyet Müdürü Lynn Bomar'ın idaresindeki yetmiş beş polis diğer birliğe katıldı.

General Dickinson, bütün gece yerlerinden ayrılmamış olan silâhlı beyazların dikkatini çekmeksizin adamlarını Mink Slide'ın çevresine yaydı. Daha sonra generalin gazetecilere söylediğine göre, böylelikle «zenciler kuşatılmış oldu.»

Zenci mahallesine hücum sabahın beşinde başladı.

Saldırı, tam askerce yönetildi. Polisler, makineli tüfekler, otomatik tüfekler ve karabinalarla yollan açıyordu. Onların peşinden, sıkı saflar halinde miğferli, süngü takmış muhafızlar geliyordu. Evlere ve dükkânlara yaylım ateşi açılıyor, askerler duman içindeki sokaklardan ağır ağır ilerliyorlardı.

• *Nashville Banner* gazetesi bu saldırıyı şöyle anlatıyordu:

«O sabah polisler Mink Slide'a ya da «Zenci Sınırı»na gelir gelmez, makineli tüfekleri ve karabinaları ile mağazalara saldırmaya başladılar. Vitrinler parçalandı, kapılar söküldü ve bütün bürolar talan edildi...»

Cotumbia Daily Herald'da Tom Ketterson ve Paul Page, «Bu sahne, eski muhariplere, zaferden sonra bir

Avrupa şehrinden geçen Amerikan askerlerini hatırlatıyordu.» diye yazıyordu.

Fakat Atlantik ötesi Amerikan birliklerinin askerî taktiği ile Mink Slide saldırganlıklarının taktiği arasında büyük fark vardı. «*Lynching and Frameup in Tennessee*» adlı broşürde Robert Minor'un hatırlattığına göre:

«...Sadece zencilere ait olan yerler talan edildi; hiç bir beyazın mağazasına dokunulmadı; bu halite saldırı, yahudi mahallesine yapılan bir nazi saldırısına benziyordu.»

Emniyet Müdürü Lynn Bomar'ın kendi komutası altındaki polisler, mobilyaları parçalayarak, yiyecekleri ve eşyayı sokaklara fırlatarak zenci mağaza, lokanta ve bürolarını istilâ ettiler. Camları, tabelâları makineli tüfeklerle taradılar, kasaları kırdılar ve içindekileri ceplerine doldurdular.

Polisler, kapıları sökerek apartman dairelerine ve evlere girdiler. Kadın, erkek, çocuk demeden bütün içerdekileri aydınlatılmış sokağa çıkardılar. Tüfek dipçiklerinde dövdüler onları, eller yukarda öylece beklemelerini emrettiler. Sonra uzun bir kuyruk halinde şehrin sokaklarından geçirilerek hapishaneye götürüldü zenci tutuklular...

Öğleyin, Vali McCord, Columbiya'ya geldi. Belediye yetkilileriyle alelacele yapılan özel bir toplantıda, linç kelimesinin bir daha ağza alınmaması konusunda anlaşmaya varıldı. Bu olay, resmen, tam zamanında bastırılmış «silâhlı bir zenci ayaklanması» olarak gösterilecekti. Vali'nin sekreteri Bayart Tarpley, gazetecilere, zencilerin bir süredir «Eyaletin köşe bucağından» silâhlar satın aldıklarını öğrenmiş olduğunu söyledi.

O gün *Columbia Daily Herald*'da şunları yazıyordu:

«Zenciler, egemen bir halkı asla boyunduruk altına alamazlar; yapacakları en iyi şey, aklı başında siyahların bunu tez elden anlamalarıdır...»

Bütün Amerika'da gazeteler, Tennessee'de Columbia'da «Zenci Ayaklanmasına dair başlıklarla çıkıyordu.

Yetmiş zenci tutuklandı; aralarında çoğu öldürmeye teşebbüsle suçlandı. Denton, 5.000'er dolar kefalet akçesi biçti her birine: yani tüm olarak 350.000 dolar.

Tutuklanan zencilerin ilk soruşturması bile hapis hanede yapıldı. Tutuklular birer birer hücrelerinden çıkartılıyor, sıkı korunan uzun koridorlardan geçirilerek, her zaman şerifin yemek salonu olarak kullanılan bir odaya kabaca itiliyorlardı, «Konuşurlarsa» ve komplo hakkında bütün bildiklerini söylerlerse kendilerine iyi davranılacağı söyleniyordu. Fakat bütün kandırmalara, tehditlere, işkencelere rağmen hiçbir mahpus «konuşmadı»...

28 Şubat günü üç mahpus, şerifin yemek salonuna götürüldü. William Gordon, James Johnson ve Napoleon Stewart idi adları; Polisin diliyle «inandırıcı cevaplar» veremedikleri uzun bir soruşturmadan sonra üç adam, yardımcı şerifler ve askerler tarafından bitişikteki bir büroya alındılar.

Birden, bir makineli tüfek sesi duyuldu.

Gordon ve Johnson, King's Daughter hastanesine götürülürken yaralarından kanlar fışkırıyordu. Hastanede kendilerine kan verildi fakat yatırılmadılar; *Washington Post*'un deyimiyle, bu hastane «bir beyaz hastanesi» idi çünkü. İki adam Nashville'e götürülürken yolda öldüler.

Her yandan, hükümetin duruma el atmasını isteyen dilekçeler yağıyordu. Aynı zamanda bir Büyük Federal Jüri, Columbiya olayları ile ilgili bir soruşturma açmaya çağrıldı.

Jüri üyesi olarak tâyin edilen bütün kişiler, beyaz'dı.

İki aylık soruşturmadan sonra jüri, ortada «medenî hakların çiğnenmesi» diye bir şey olmadığını ve Columbiya'da güya bir linç teşebbüsü olduğunu gösteren hiç bir delil olmadığını bitirdi.

«Büyük Jüri, «Komünist basında» çıkan «suçlayan yazılarda karşı sert cevaplar verdi,..

Fakat millî basın, Büyük Federal Jüri'nin kararlarını yayınlarken, Adalet Bakam Clark'ın tâyin ettiği ve bütün duruşmalara başkanlık etmiş olan yargıç Elmer D. Davies'e ait son derece ilgi çekici bir olayı atlamıştı. Bu olay, şuydu: Yargıç Davies 19 Temmuz 1919'da *New York Times*'ta. çıkan bir habere göre Ku Kluks Klan'ın üyesiydi ve kendisi de saklamıyordu bunu.

4. ATEŞ, KIRBAÇ VE İP İLE..

6 Haziran 1947'de *Life* dergisi, «Linç Güneyin Tarihini Zenginleştirdi» adh yazıda. Güneydeki zencilerin «adalete kavuşturulmasında atılan adım»dan duyduğu sevinci anlatıyordu.

Güney Carolina'da Greenville'de, geçen yılın Şubat ayında bir beyaz taksi şoförü öldürülmüştü. Mahallî makamlar derhal Willie Earle adında bir zenci gencini yakalamışlardı. *Life*'da şöyle yazıyordu: «Ertesi sabah erkenden bir grup taksi şoförü, Earle'i bulmak için hapis-haneye gittiler. Hapishaneden alıp yakınlarda bir yer olan Pickens'e götürdüler onu. Dövmeye başladılar, tek-

melemeye, dipçiklerle vurmaya. Sonra beş yerinden bıçakladılar, bacağından iri bir parça kestiler, en sonra da üç kurşunla beynini dağıttılar,»

Linçe katılanlardan yirmi altı kişi yargılandı. Jüri-nin verdiği karar, «suçsuzdurlar» oldu.

Sanıkların salıverilmesinden sonra, tabanca ile Earle'in beynini dağıtmış olan R. C. Hunt, bir eğlence düzenledi ve orada: «İki yanlı bir adalet oldu bu» dedi. Yine linçe katılanlardan biri olan Duran Keenan, basına şunları açıkladı: «Bu ülkede bugüne kadar olmuş olan en güzel şeydir bu.»

Life dergisi, olay üzerindeki izlenimlerini verirken dâvayı doğruluyordu, çünkü «ilk defa olmak üzere, kaba bir linçin üzücü hikâyesi, adaletin kayıtlarına geçmiştiL»

«Dokuz gün süreyle, en büyük ciddiyetle yargılandılar... Dâva, insanların renkleri ne olursa olsun, kelimenin tam anlamı ile demokrasisinin var olduğunu düşünenleri kandıracak gibi bitmedi... Ama yine de tarihe bir bölüm daha yazılmış oldu. Şurası belliydi ki, artık linç çeteleri Güney'i kendileri için emniyetli bir yer sayamazlardı, ya da hiç olmazsa linç olayları tamamen gizli kalamayacaktı artık.»

13 Ağustos 1947'de, 11/e'daki yazının çıkışından iki ay sonra *New York Times* «Georgia İlerliyor» adh bir başyazı yayımladı. Yazıda, Georgia'da, Brunswick yakınındaki Anguilla hapishanesinde sekiz zenci mahpusun öldürüldüğü söz konusu ediliyordu.

11 Temmuz 1947'de Anguilla kampından bir grup zenci, çingiraklı yılanların çok bol bulunduğu bir bataklıkta çalışma emri almışlardı. İçlerinden bazıları çekin-

diler ve kendilerini korumak için çizme istediler; fakat gardiyan H. G. Worthy, hiddetle, kampa dönmelerini emretti. Hapishanenin demir parmaklıkları Önüne gelince, «elebaşlar» olmakla suçladığı beş mahpusa ileri çık-maları emrini verdi. Mahpuslar itaat etmeyince Worthy muhafızlara «Ateş!» diye bağırdı. Muhafızlar ve gardiyanlar ateş açtılar.

Beş mahpus derhal öldü. Diğer üçü ölüm derecesinde yaralandı.

Dâva sırasında gardiyan Worthy, zencilerin «kaçmaya» teşebbüs ettiklerini iddia etti. Jüri, gardiyanın ve muhafızların «görevde olduklarını» ve «disiplini tutmak gayesile böyle hareket etmiş olduklarını» açıkladı. Jürinin karan şöyle devam ediyordu: «Bu adamlar zincir-lenmiş olsalardı böyle şeyler olmazdı.»

Siyah Derili İnsanların Kurtuluşu Millî Birliği ve diğer bazı liberal kuruluşların protestolarının baskısı ile gardiyan ve dört muhafız, medenî haklarla ilgili federal kanunları çiğnemekten hüküm giydiler. Federal dâva sırasında savunma avukatı, adamlann, hapishaneyi ele geçirmek için hazırlanmış «komünist eğilimli bir komplo»yu bastırmak için ateş etmek zorunda kaldıklarını söyledi. Sekiz dakikalık bir konuşmadan sonra, yalnızca beyazlardan kurulu federal jüri sanıkları salı-verdi.

New York Times, «Georgia İlerliyor» başlıklı yazıda şöyle diyordu:

«Güneyde her gün biraz daha sıkır.şan ırkçı baskı kudurganlıklarının hiç olmazsa insana cesaret verici yanı. ilerisi için umut verici tepkiler doğuruyor olmasıdır... Bütün Güneyde olduğu gibi Georgia'da da büinleşme artıyor ve özgürlük, yavaş fakat güvenli adımlarla ilerliyor.»

14 Mart 1947'de Dışişleri Bakanı George C. Marshall, Dört Büyüklerin Moskova toplantısı sırasında şunları söylüyordu:

«Görüyorum ki, «demokrasi» kelimesi, çeşitli şekillerde anlaşılabilir. Bu kelimenin Amerika hükümeti ve halkı için temel bir anlamı vardır. Biz, İnsanların, ellerinden alınamaz bazı haklara sahip olduklarına inanıyoruz...

Bu, her ferdin, korku ve şiddet altında olmadan, kendi arzusuna göre zekâsını geliştirmek ve ruhunu yüceltmek hakkım da içine alır... Biz, kanunlara saygılı yurttaşların, çalışma haklarının ellerinden alınacağı ya da mutluluğu arama özgürlük ve olanağın kaybedecekleri korkusuyla yaşadığı bir toplumun hür olamayacağını düşünüyoruz.»

Bakan Marshall'ın bu sözleri söylediği aynı yıl içinde Birleşik Amerika'da zenci yurttaşların, bu «ellerinden alınmaz haklarının» apaçık bir tarzda çiğnenmediği pek az gün oldu. İşte bu sayısız olaylardan birkaçı:

«Atlanta, Georgia, Şubat — Bir beyaz çetesinin, zenci papaz A. C. Epps'e beyaz mahallesini terketmesini salık vermelerinden iki hafta sonra papazın evi dinamitlendi. Epps'in evinden çıkarılarken beyazların polislerle şakalaştıkları görülüyordu.

Smithfield, Kuzey Carolina, Nisan — Baltimore'da Providence hastanesinin zenci bekçisi Fletcher Martin, Kuzey Carolina'daki evine dönüyordu trenle. Zencilere ayrılmış vagona binmek istemeyince trenin kondüktörü, üzerine ateş etti ve öldürdü onu. Kondüktör, Martin'e ateş ettiği sırada «meşru müdafaa» halinde bulunduğunu iddia etti.

Rocky Mounut, Kuzey Carolina, Mayıs — Zenci taksi şoförü Willie Pittman'ın cesedi. Rocky Mount yakınlarında bir küçük yol kenarında korkunç bir şekilde parçalanmış olarak bulundu. Başı ezilmiş, kolları ve bacakları kesilmişti.

Sardis, Georgia, Mayıs — Tempie Üniversitesi'nde eski muhriplerin bursuyla okuyan Joe Nathan Roberts adlı yirmi üç yaşında bir zenci öğrenci, bir beyaza «efendim» demediği için öldürüldü. Katinin kılına bile dokunulmadı.

Hamilton, Georgia, Mayıs — Henry Gilbert adında bir zenci çiftçi, Harris vilâyeti hapishanesinde polisler tarafından öldürüldü. Başı ve kaburgaları ezilmişti.

Leitwonh, Louisiana, Temmuz — Bir kır bekçisiyle, ormanda sincap avlayan 33 yaşındaki William Brown adlı bir zenci arasında ağız dalaşı oldu. Bekçi, Brown'ı ormanın kenarına çekti ve arkadan ateş etti üzerine. Sonra yakınlarda oturan beyaz bir çiftçiye gitti ve: «Pis bir zenciyi öldürdüm şimdi, gidin ailesine haber verin» dedi. Komiser, tutanağında: «Öldürme haklıdır, çünkü bekçi meşru müdafaa durumunda bulunuyordu» diye yazdı.

Calhoun, Louisiana, Temmuz — Wesley Thomas adında bir oduncu, beyaz bir çiftçinin yanındaki işini terketti; çiftçi, Thomas'ı öldürme 50 dolar vermeyi vâdetti: güya kendisini açıkça tehdit etmişti zenci. Başka bir çiftçi Thomas'a rastladı ve öldürdü, sonra şöyle söyledi: «Onu tam eve sığınmaya çalışırken hakladım». Komiser, bu cinayeti «haklı bir öldürme» saydı ve katilin «meşru müdafaa halinde» bulunduğunu söyledi.

Prenissee, Mississippi, Ağustos — Bir linç çetesi, ırza geçme suçu ile suçlanan Versie Johnson adlı bir zenci

ıHİH<üfi>/i Miçımı itiraf ettirmek için sekiz saat şerifle liHıdııı),.ih>i. Şerif ve iki yardımcısı tutukluyu Öldürü llll. l . . . mihı. Şerif, müfettişe, soruşturmanın «artık lılı lıvı!*.rı kılınmış olduğunu» söyledi, çünkü, iki polipin. llllMK..lLn'ıııı kapmak için ileri fırladığı bir sırada lufıınıını'ır öldürdüklerini söyledi.

Nrw York, New York Eyaleti, Ağustos — Savaşta •.ınlıllj...nş genç zenci müzikçi Lloyd Curtis Jones, Coı lHllllıH', Meydanı yanındaki Central Park'm girişinde bir kbjk ıllnıpla şarkı söylüyordu. Polis memuru François l.eMjhe, oradan uzaklaşmasını emretti ve elindeki copla üfclıl elli. Jones diretti. Polis elindeki sopayla Jo-inı'm kulasına öyle bir vurdu ki sopa kırıldı. Jones kendisini kurumak İçin elini kaldırdı. O zaman LeMaire taı lınuuMin çekti ve Jones'in karnına üç el ateş etti, Jones, afln' yaralandı, sonra da öldü. Kısa bir soruşturdım sonra LeMaire serbest bırakıldı.

Louisville, Kentucky, Kasım — İki polis memuru, bir sekerci dükkânına girdiler ve George E. Kelly adlı bir zenciyi karışıklık çıkarmakla suçladılar. Kelly, poliplerden birinin tabancasını almaya yeltendi. Polis, Kelly'yi öldürdü, vücudunu kurşunlarla delik deşik etti. Kılma bite dokunulmadı polislerin.

7 Ocak 1947'de Başkan Truman, Kongre önünde ijöyle konuşlu:

«Bizim asıl gücümüz manevidir. Bazı şeylere inanan bir milletizdir biz. İnsan onuruna inanırız.

Bir insan olarak ferdin refahına ve haklarına karşı derin saygı duyarız.

İlk görevimiz, yurttaşlarımızın temel haklarını tamamiyle güven altına almaktır...

insan haklarının ne yolla olursa olsun çiğnenmesi, demokrasinin temel ilkelerinin ve insana verdiğimiz değerin çiğnenmesi demektir.»

Oysa aynı yıl içinde, linçe karşı, vergilere karşı kanun tasardan Kongre'de uyutulurken, siyah Amerikalıların temel haklarının çiğnenmesi konusunda Georgia'da, New Jersey'de, Tennessee'de, Michigan'da Güney Carolina'da bir sürü suç işleniyordu.

New York Eyaleti senatör seçimlerinde Cumhuriyetçi Parti adaylığına seçilmiş olan John Foster Dulles, 15 Eylül 1949 da,

«Amerika, bugünkü durumuna, halkımız, insan varlığını en önemli ve dünyanın en değerli şeyi olarak bildiği; manevi ve fikri gelişimi, iyi ve rahat şartlar içinde yaşama imkânı ona asil tasarılar hazırlamak ve büyük eserler meydana getirmek cesaretini verdiği için gelmiştir.»

diyordu.

Oysa, 1947 yılında belli başlı üç zenci gazetesi olan «*Afro-American*, *Pittsburgh Courier* ve *Chicago Defender*»de görülebilen haber başlıklarından bazıları şunlardı:

BİR ADAM 50 POLİS TARAFINDAN AĞIR ŞEKİLDE YARALANDI. JÜRİNİN KONUŞUP KARAR VERMESİ BEŞ DAKİKA SÜRDÜ. POLİSLER SERBEST BIRAKILDILAR. (Miami, Florida, 22 Ocak)

GÜNEYDE İKİ ZENCİ DAHA ÖLDÜRÜLDÜ, (Bessemer, Alabama ve Fort Myes, Florida, 13 Şubat)

HIK ILORİDALI, BİR BEYAZLAR ÇETESİ TARAFINDAN KIRILMAKLA DÖVÜLDÜ VE DELİRDİ. (Orlando, Florida, 19 Mart)

UİR ALABAMA YARGICI, BİR ŞERİFİ, ÖLDÜRMEYİ İT'ŞEBBÜSLE SUÇLUYOR. POLİSLERİN, 7 KİŞİYİ KIRBAÇLA DÖVDÜĞÜ SÖYLENİYOR. (Chattanooga, Tennessee, 30 Nisan)

KİR YARGIÇ, MAHKÛMLARI KLANA TESLİM ETTİ. (Tifton, Georgia, 21 Mayıs)

MİR KADİNA SALDIRILDI. ALABAMALI İKİ POLİS MEMURU OLAN SANIKLAR SERBEST BIRAKILDILAR, (Montgomery, Alabama, 28 Mayıs)

NEW JERSEY'DE KÖLELİK: ASBURY PARKTA MİR KÖLELİK OLAYI HAKKINDA SORUŞTURMA AÇILDI. (Asbury Park, New Jersey, 18 Haziran)

HİU TOPRAK MESELESİ YÜZÜNDEN LİNÇ. (Houston, Missisipi, 16 Temmuz)

GÜNEY CAROLİNA'DA BİR BEYAZ KENDİSİNE SÖVEN ON YAŞINDAKİ BİR ÇOCUĞU ÖLDÜRDÜĞÜ İÇİN TUTUKLANDI. (Spartansburg, Güney Carolina, 19 Temmuz)

»İR ESKİ MUHARİBİN KATİLİ BİR BEYAZ SERİN'S I' TIL KAKILDI. (Irvington, Georgia, 23 Temmuz)

ILLINOIS'DA BİR EV DİNAMİTLENDİ. (Clinton, Tennessee, 30 Temmuz)

MAHKÛMLAR KÖLE GİBİ ÇALIŞTIRILYOR. SAKIKALI GARDİYAN HAKKINDA YENİ BİR DÂVA AÇILIYOR. (Dallas, Teksas, 30 Temmuz)

MISSİSİPİ'DE BİR ÇİFTLİKTE 140 İNSAN KÖLE GİBİ ÇALIŞTIRILYOR. (Jackson, Missisipi, 3 Eylül)

GEORGIADA 5 KİŞİ BİR ÇİFTÇİYİ LİNÇ ETTİ. (Bainbridge, Georgia, 10 Eylül)

KLANTN HAÇI WASHINGTON'DA YAKILDI. (Washington D. C. 12 Eylül)

Fakat savaştan sonra hüküm süren bu korkunç terör, Amerikalı zencileri korkutamadı.

Yeni Yol döneminde elde edilmiş hakları sadece korumaya değil, daha da genişletmeye kararlı olan zenciler, her yerde sert bir tepki gösterdiler. Diğer ilerici Amerikalılarla birleşerek mahalle ayırımını ortadan kaldırmak, çahşmada ırk ayırımına son vermek, bütün diğer ırkçı baskılarla birlikte siyahlara karşı sert gösterileri durdurmak için kampanya üstüne kampanya açtılar.

Güneydeki seçimler sırasında elde edilen olağanüstü ilerlemeler, siyahların ateşli savaşçı ruhunu göstermektedir. Ku Kluks Klan'ın tehditlerine, polis baskısına ve birtakım kanunî ve gayrı kanunî engellere rağmen Güney'de, oy veren zencilerin sayısı, 1940'ın 211.000" ine karşılık 1948'de bir milyonu geçti.

Birleşik Amerika zencileri, neyle karşılaşırırlarsa karşılaşsınlar, insan olarak hak eşitliklerini ve Amerikalı olarak medenî haklarda eşitliklerini kesin olarak elde etmeye kararlıdırılar.

PEEKSKİLL OLAYLARI

Nazi Radyosu müdürü ve Goebbels'in yardımcısı Eugene Hadamovski, daha 38'den önce şöyle yazıyordu; «Propaganda ve kuvvet, asla mutlak antitezler değildir; kuvvetin kullanılışı, propagandanın bir kısmı olabilir. Onun etkisini artırmak için her türlü çareye başvurulabilir:

Kişiyi heyecanlandıran sivriltilmiş oklar ve alabil-diğine başıboş, koyu bir propaganda; yeni taraftarlardan kurulu geniş örgütler, resmî ya da yarı resmî kurumlar teşkili; kişisel terör ve toplu terör...»

1949 yazı süresince, komünist düşmanı propaganda inanılmaz bir dereceyi bulmuşken, Amerika'da Eugene lldamovski'nin tezinin uygulanışına benzer bir olay geçiyordu.

Komünist Partisi'nin on iki idarecisi, New York Federal mahkemesinde, Hükümeti zorla ve şiddetle tehdit etmiş olmak suçundan yargılanırken, Amerika'da zorun ve şiddetin gerçek kısırtıcıları seksen kilometre kadar içerde çalışır durumdaydı.

Paul Robeson, 27 Ağustos gecesi, Peekskill şehri (New York Eyaleti) yakınındaki Lakeland Acres'da bir açık hava konseri verecekti. (Konser, Medenî Haklar Derneği'nin Harlem Bölümü yararına tertiplenmişti. Anayasadaki hakların savunulması için kurulan bu örgüt, Başsavcı Clark'm «bozguncu» örgütler listesinde yer alıyordu.)

Konserden dört gün Önce *Peekskill Evening Star* gazetesi şöyle bir başlıkla çıkıyordu: «Robeson'ın konseri, «bozguncu» bir örgütü destekliyor.» Daha ileride şöyle yazıyordu: «Tasvip anlamına gelen pasif sükût zamanı artık geçmiştir...» Mahallî Ticaret Odası başkanı ve sözde yurtsever diğer örgütler, bu «Amerikan olmayan» konsere hücum ettiler. Eski muharpiler derneği, konser akşamı bir yürüyüş ve bir protesto gösterisi düzenlemeye karar verdi.

Konser yapılmadı.

Paul Robeson geldi fakat Lakeland Acres'a giremedi. Zincirlerinden boşanmış bir kalabalık geçidi kapatıyor ve alanda herkesin ilerlemesine engel oluyordu. Araba park yerine uzanan üç kilometreden fazla bir yol, tampon tampona birbiri arkasına yığılmış arabalarla tıkanmıştı. Görünürde polis memuru yoktu.

Hava kararırken, bir serseri takımı, alanda dizilmiş olan açılır kapanır sandalyeleri parçalamaya koyuldu; onlara büyük bir ateş yaktılar ve sonra, alana girebilmemiş olan insanların üzerine çullandılar. «Hiçbiriniz buradan çıkmayacaksınız... Yaşasın Hitler! Onun eseri tamamlanacaktır...» diye bağırıyorlardı.

Birkaç düzine insan, hemen alanda savunma tertibi aldılar. Saat 20.30'da içlerinden biri karanlığın yardımı ile, uluyan kalabalığın arasında kendisine bir yol açabildi ve polise telefon etmeye koştu. Gördüklerini daha sonra şöyle anlatıyor:

Alanın giriş yerinden bir zenci ile iki beyi yaklaştıklarını gördüm. Kalabalık onları durdurdu. Bir düzine insan zenciyi yokuşu doğru sürdü. O ise boyuna: «Amerikalıyım ben! Bir konsere gitmeye hakkım yok mu?» diye tekrarlıyordu. Birdenbire üdiimlardan biri ona vurdu O, yere yuvarlandı. Bütün serseri takımı: «Öldürün! Birlirin işini!» diye bağırarak üzerine çullandı. Yumruklamaya, tekmelemeye başladılar. Sonra ayaklarının altında çiğnediler. Tam bu sırada kenarda resmî elbiseli bir adam gördüm. Ona, «Ne duruyorsun arkadaşım, rezalet bul» dedim. O, «Doğru.» dedi, «Amerika'da böyle şey olur mu?» Ve kavganın ortasına alındı. Arabaların arama gizlene gizlenip zenciyi ormana kadar sürükledim. Yoksa onu öldüreceklerdi sanırım,»

20 Ağustosta *New York Herald Tribune*, konsere ilişkin insanların öğretilmiş saldırıyı şöyle anlattı:

«...Taşlardan ve odun kütüklerinden bir barikat onları durdurdu; sonra, arabalarından inmeleri yoksa zorla dışarı atılacakları emredildi. Erkekler sıkı sıkıya bağlandı, kadınlar saldırganların alayları arasında uzaklaştırıldılar. Arabaların üstü, kapıları ve pencereleri taşlarla tahrip edildi; sekiz araba devrildi. Sabahın ikisine doğru hurdacılar arabaları aramaya geldiler.»

Nihayci polis gelip, ortalığı şöyle bir yatıştırana kadar kavganın saatlerce sürdü.

PeekskiU ölay» üzerine soruşturma açılması için Westchester Komitesi'nce daha sonra yayınlanmış olan «İste Deliller: Peekskill • USA» adlı broşürden bir parça:

«Size bu raporu sunanlar bu bölgede oturanlardır. Evlerimizi burada yaptık, çocuklarımız burada okula gittiler...

Şimdi artık biliyoruz ki, bu başımıza gelen şeyin adı faşizmdir. Artık uzak bir yerde Alman halkının başına gelmiş bir şey söz konusu değildir. Şimdi günlük yaşamımızı tehdit eden, kaçınılmaz ve kişisel bir şey söz konusudur.

Buralı bir satıcı şöyle diyor: «Köyümüze mektup taşıyan genç bekçi, üç yıldır her sabah bana gülümseyerek günaydın diyen bekçi, Robeson'un birinci konserine saldıran kudurmuş kalabalığın arasındaydı.» □ Bir yaşlı yurttaş bize şöyle dert yandı: «On altı yıldır çocuklarımızın saçlarını kesen bir berber, ikinci konserden çıkışta arabalara saldıran topluluğa katılmakla övünüyor.» □ Bir ana bize şöyle dedi: «Kızımızın en iyi sınıf arkadaşı ona, Peekskill'de konser veren Roİ beson'u dinlediği için suratının tam ortasına bir taş hakettiğini söyledi.»

Yazı şöyle bitiyordu:

«Sizin de, henüz vakit geçmeden harekete geçeceğinizi; gözlerinizi ve kulaklarınızı gerçeğe asla kapamayacağınızı; faşizm denilen bu çirkin belânın yurdumuz insanlarına saldırmasına ve onları hırpalamasına meydan vermeyeceğinizi umarak bu broşürü gönderiyorum size.»

OKUYUCUYA

liit kturp bitmedi daha.

Hu sınırları yazdığım sırada Amerikan halkı-
mı Lırışt hâlâ ihanet edilmekte... Tam şu sırada,
bi laktın şüpheli dolaplar, özgürlüklerimizi ve ya
her zamankinden fazla tehdit etmekte.

UIıyfmkıİ bunalım karşısında bizler, geçmişin delillerini hatırd tutmalıyız. Her taraftan yükselen tuluk soslar, memleketimiz için gerçek tehlenin stfıdan değil, soldan geldiğini, bize tuzak haı ,trf,iv.uıl<trnı gericiler değil, devrimciler olduğunu İ.nvııvtn lükiif demokrasiye ve barışa bağlı her Aıtunkitlı kendi kendisine şunu sormalıdır: Birinı a İihtıva Snvıış'ndan kim fayda sağladı? 1920'lerı de **Anı**/, memleketin altım üstüne getirdi ve bizi l<>Uı!tinn korkunç bunalımına kim götüşdü? Yeni Yıtı devttıdv halkın demokratik başarılarını kim kfielledi> kim onlara karşı savaştı? Kim, faşizmi iııııııUuı. İltler'i iktidara getirdi ve İkinci Dünı vıı s,ıer.,t'tu kaçınılmaz kıldı? Ve nihayet bu son

«Büyük İhanet» Amerika'nın egemen sınıflarının, Amerikan halkına nasıl ihanet ettiklerinin hikâyesidir: işçilere, zencilere, sosyalistlere, namuslu aydınlara... ★ «1 Eylül 1939'da Hitler'in motorlu birlikleri, İkinci Dünya Savaşı'nı açarak Polonya'ya girdiğinde Birleşik Amerika'da 700'den fazla faşist örgüt vardı.» ★ «Gaz maskeleri takmış piyade askerleri, karılarını ve çocuklarını umutsuzca korumaya çalışarak kaçan işçiler üstüne göz yaşartıcı gaz bombaları atmaya başladılar. Yirmi kadar yalın kılıç süvari saldırıya geçti. Yoldan geçenler gazlandı, yerlerde sürüklendi ve atların ayakları altında çiğnendi.» ★ «Washington'da salt memurlar değil, liberaller ve demokratlar arasında da dehşet hüküm sürüyor. Hollywood'da dehşet hüküm sürüyor. Yayınevleri, yazarlar, bilginler, profesörler, özgür düşünceliler üzerinde; gerici hareketin içinde olmayan herkesin üzerinde dehşet hüküm sürüyor.» ★ «Gizli ajanların girmedikleri tek alan kalmamıştı. İspyonlar ve gammazlar ağı, sendikalara, siyasal partilere, gazetelere, üniversitelere, özel ve resmi kurumlara, polis örgütüne, silâhlı kuvvetlere ve her yere yayılıyordu.» ★ «22 Eylül 1948'de New York Eyaleti Komünist Partisi Sekreteri R. Thomson, iki kişinin saldırısına uğrayarak bıçaklandıktan yirmi gün sonra, karısıyla sinemadayken evine polis ajanı R. J. Burke geldi. Thomson'un sekiz yaşındaki kızının odasına, salonda soyunarak, çıplık daldı. Korkudan gözleri patlayacak gibi olan çocuğu banyoya sürükledi ve kapıyı içerden kilitledi. Bir süre sonra kapı dışardan kırıldı, çocuk ajanın elinden zorla alındı. Mahkemede komünistleri sevmediğini söyleyen ajan Burke beraat etti.» ★ «Zenci mahallesine hücum sabahın beşinde başladı. Saldırı, tam askerce yönetildi. Polisler, makineli tüfekler, otomatik tüfekler ve karabinalarla yolları açıyordu. Onların peşinden, sıkı saflar halinde miğferli, süngü takmış muhafızlar geliyordu. Evlere ve dükkânlara yayılım ateşi açılıyor, askerler duman içindeki sokaklardan ağır ağır ilerliyorlardı.» ★ «Kara Lejyon üyelerinin, zevk için adam öldürdükleri de olurdu. Göl kıyısında eğlenecikleri. Bir zenciye ihtiyaçları varmış. Öldürmek için birlikte götürceklermiş zenciye, Albay Davis, bir zenciye öldürmenin nasıl bir şey olduğunu merak ediyormuş. 42 yaşında, eski bir muharip olan Silas Coleman adlı bir zenci bulundu. Lejyonlular, bir bataklığın kıyısında arabalarını durdurup indiler. Zenci de indi. Albay Davis, ilk atışı yaptı. Ardından ötekiler. Zenci bir geyik gibi koşmaya başladı. Bir süre sonra zencinin cesedi, delik deşik bir halde yakın bir ormanda bulundu.»